

CRNA GORA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA
I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

IZVJEŠTAJ

O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA I STANJU U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2023. GODINU

Podgorica, mart 2024. godine

**ISSN 2704-5269 IZVJEŠTAJ O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA I STANJU
U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2023. GODINU**

ISSN 2704-5269

9 772704 526001 >

SADRŽAJ

UVOD

- A. Nadležnosti
- B. Ovlašćenja
- C. Unutrašnja organizacija

ZAŠTITA LIČNIH PODATAKA

1. NADZOR

- 1.1. Redovan nadzor po službenoj dužnosti
- 1.2. Vanredan nadzor
 - 1.2.1. Vanredan nadzor po zahtjevima za zaštitu prava
 - 1.2.2. Vanredan nadzor po osnovu inicijative za vršenje nadzora
- 1.3. Dopunski nadzor
- 1.4. Provjera postupanja
- 1.5. Izrada Nacrta rješenja po osnovu izvršenog nadzora
- 1.6. Dopuna zahtjeva za zaštitu prava
- 1.7. Dopisi
- 1.8. Prekršaji
- 1.9. Ostalo
- 1.10. Primjeri obavljenih nadzora

2. RJEŠENJA

3. EVIDENCIJA ZBIRKI LIČNIH PODATAKA

- 3.1. Registar evidencije o zbirkama ličnih podataka
- 3.2. Dostavljanje zbirke ličnih podataka
- 3.3. Saglasnosti za uspostavljanje zbirke ličnih podataka
- 3.4. Saglasnosti za iznošenje podataka

4. MIŠLJENJA U VEZI PRIMJENE ZAKONA

- 4.1. Mišljenja
- 4.2. Primjeri mišljenja
- 4.3. Saradnja Agencije sa rukovodocima zbirkama ličnih podataka -
Pružanje stručne pomoći i preporuka

5. ANALIZA STANJA ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA

SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

1. PRVOSTEPENI POSTUPAK

- 1.1. Zahtjevi za slobodan pristup informacijama prema organima vlasti
- 1.2. Struktura kategorija podnosilaca zahtjeva za slobodan pristup informacijama i organa vlasti kojima su upućeni zahtjevi

2. DRUGOSTEPENI POSTUPAK

Žalbe na rješenja organa vlasti podnijete Agenciji

3. INSPEKCIJSKI NADZOR

4. ODLUKE SUDOVA

5. INFORMACIONI SISTEM

6. ANALIZA STANJA SLOBODNOG PRISTUPA INFORMACIJAMA

PRILOZI

1. OPŠTI PRAVNI OKVIR

- 1.1. Ustav Crne Gore
- 1.2. Zakonski okvir
- 1.3. Međunarodna dokumenta
- 1.4. Opšta uredba o zaštiti ličnih podataka (GDPR)

2. AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

- 2.1. Budžet Agencije za 2023. godinu
- 2.2. Aktivnosti Agencije
 - 2.2.1. Edukacije
 - 2.2.2. Web stranica
 - 2.2.3. Elektronski i štampani mediji
 - 2.2.4. Saradnja sa drugim institucijama
 - 2.2.5. Međunarodna saradnja
 - 2.2.6. Aktivnosti u vezi pretpristupnih pregovora
 - 2.2.7. Ostale aktivnosti

ZAKLJUČAK

UVOD¹

Članom 62 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti ("Službeni list Crne Gore", br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) definisana je obaveza Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama da podnosi godišnji izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka Skupštini Crne Gore do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu. Istim članom Zakona ostavljena je mogućnost da Agencija podnosi Skupštini posebni izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka na zahtjev Skupštine ili ako Agencija ocijeni da za to postoje posebni razlozi. U izvještaju se objavljuje analiza stanja u oblasti zaštite ličnih podataka, postupaka pokrenutih na osnovu ovog zakona i naloženih mjera, kao i podaci o stepenu poštovanja prava lica prilikom obrade ličnih podataka.

Takođe, članom 43 Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list Crne Gore", br. 44/12 i 30/17) definisana je obaveza Savjeta Agencije da jednom godišnje podnese Skupštini Crne Gore izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama. Pored ove obaveze, Savjet Agencije je dužan da podnese izvještaj Skupštini uvijek kad to Skupština zatraži.

S obzirom na ove zakonom definisane obaveze, Skupštini Crne Gore se podnosi ***Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2023. godinu.***

A. Nadležnosti

Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama ima status pravnog lica sa javnim ovlašćenjima. Osnovna nadležnost Agencije je da obezbijedi adekvatnu nadzornu ulogu u oblasti zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama u skladu sa zakonom, principima i standardima sadržanim u potvrđenim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava. U vršenju poslova iz svog djelokruga Agencija je samostalna i nezavisna.

U okviru nadležnosti, shodno Zakonu o zaštiti podataka o ličnosti, Agencija vrši nadzor nad sprovođenjem zaštite ličnih podataka u skladu sa Zakonom; rješava po zahtjevima za zaštitu prava; daje mišljenja u vezi primjene ovog Zakona; daje saglasnost u vezi sa uspostavljanjem zbirke ličnih podataka; daje mišljenje u slučaju kad postoji sumnja da li se određeni skup ličnih podataka smatra zbirkom u smislu ovog Zakona; prati primjenu organizacionih i tehničkih mjera za zaštitu ličnih podataka i predlaže poboljšanje tih mjera; daje predloge i preporuke za unaprjeđenje zaštite ličnih podataka; daje mišljenje da li određeni način obrade ličnih podataka ugrožava prava i slobode lica; saraduje sa organima nadležnim za nadzor nad zaštitom ličnih podataka u drugim

¹ ***Izrazi koji se u ovom Izvještaju koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu***

zemljama; sarađuje sa nadležnim državnim organima u postupku pripreme propisa koji se odnose na zaštitu ličnih podataka; daje prijedlog za ocjenu ustavnosti zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti drugih propisa i opštih akata kojima se uređuju pitanja obrade ličnih podataka i obavlja i druge poslove u skladu sa ovim Zakonom.

U okviru nadležnosti, shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, Agencija vrši nadzor nad zakonitošću upravnih akata kojima se rješava o zahtjevima za pristup informacijama i preduzima zakonom propisane mjere; vodi informacioni sistem pristupa informacijama; prati stanje u oblasti pristupa informacijama; vrši inspekcijski nadzor nad primjenom ovog zakona u odnosu na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama; podnosi zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka za povrede odredaba ovog zakona koje se odnose na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama i ponovne upotrebe informacija; vodi i redovno ažurira evidenciju o svim odobrenim isključivim pravima za ponovnu upotrebu informacija; provjerava opravdanost razloga za odobrenje isključivog prava na ponovnu upotrebu informacija; organizuje obuke i na drugi način daje smjernice za primjenu zakona; vrši i druge poslove propisane ovim Zakonom.

B. Ovlašćenja

Agencija vrši nadzor u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, preko kontrolora, koji su ovlašćeni za obavljanje poslova nadzora, u skladu sa Pravilnikom o načinu vršenja nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Nadzor se po službenoj dužnosti sprovodi putem vršenja redovnih nadzora prema Planu nadzora, koji se donosi na godišnjem, odnosno mjesečnom planu na nivou Agencije, kao i vanrednog nadzora. Vanredan nadzor se vrši na zahtjev za zaštitu prava fizičkih lica. Svako može podnijeti inicijativu za pokretanje postupka nadzora. Kontrolor ima pravo pristupa ličnim podacima sadržanim u zbirkama ličnih podataka, bez obzira da li se evidencije o tim zbirkama vode u Registru, pravo pristupa spisima i drugoj dokumentaciji koja se odnosi na obradu ličnih podataka i sredstvima elektronske obrade ličnih podataka.

U vršenju nadzora Agencija je ovlašćena da rješenjem: naredi da se nepravilnosti u obradi ličnih podataka otklone u određenom roku, privremeno zabrani obradu ličnih podataka koji se obrađuju suprotno odredbama zakona, naredi brisanje ličnih podataka prikupljenih bez pravnog osnova, zabrani iznošenje ličnih podataka iz Crne Gore ili davanje na korišćenje ličnih podataka korisnicima ličnih podataka suprotno odredbama Zakona, zabrani povjeravanje poslova obrade ličnih podataka kada obrađivač ličnih podataka ne ispunjava uslove u pogledu zaštite ličnih podataka, ili je povjeravanje navedenih poslova sprovedeno suprotno odredbama Zakona.

Primjena Zakona o slobodnom pristupu informacijama počela je 17. februara 2013. godine, shodno kojem je Agencija dužna da po žalbi na akt o zahtjevu za pristup

informaciji donese rješenje i dostavi ga podnosiocu žalbe, u roku od 15 dana od dana podnošenja žalbe. O žalbi na akt o zahtjevu za pristup informacijama rješava Savjet Agencije.

Radi rješavanja po žalbi i vršenja nadzora nad zakonitošću upravnih akata po zahtjevima za pristup informacijama, Savjet Agencije ima pravo da zahtijeva: da mu organ vlasti dostavi kompletnu informaciju ili dio informacije kojoj se traži pristup, kao i druge informacije i podatke koji su potrebni za odlučivanje; da inspekcija koja je nadležna za kontrolu kancelarijskog poslovanja utvrdi da li organ vlasti posjeduje traženu informaciju. Organi vlasti dužni su da Agenciji dostave podatke o podnescima, aktima i preduzetim mjerama u roku od 10 dana od dana njihovog podnošenja, odnosno sačinjavanja ili preduzimanja.

Takođe, preko kontrolora, koji su ovlašćeni za obavljanje poslova nadzora, Agencija podnosi zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka za povrede odredaba ovog zakona koje se odnose na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama.

C. Unutrašnja organizacija

Organi Agencije su Savjet, koji ima predsjednika i dva člana, i direktor Agencije. Predsjednika i članove Savjeta Agencije imenuje Skupština Crne Gore. Direktora Agencije imenuje Savjet, na osnovu javnog konkursa.

Savjet Agencije:

- 1) donosi pravila Agencije;
- 2) donosi statut i akt o sistematizaciji, uz saglasnost nadležnog skupštinskog radnog tijela, kao i druge akte Agencije;
- 3) priprema godišnji i posebni izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka;
- 4) utvrđuje godišnji plan rada i godišnji izvještaj o radu Agencije;
- 5) utvrđuje predlog finansijskog plana i završnog računa;
- 6) donosi odluke po prigovoru;
- 7) odlučuje u skladu sa zakonom kojim se uređuje slobodan pristup informacijama;
- 8) obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom Agencije.

Direktor Agencije:

- 1) zastupa i predstavlja Agenciju;
- 2) organizuje i vodi Agenciju;
- 3) izvršava odluke Savjeta Agencije;
- 4) predlaže Savjetu Agencije planove rada, izvještaje o stanju zaštite ličnih podataka, mišljenja u vezi primjene ovog zakona, mišljenja u slučaju kad postoji sumnja da li se određeni skup ličnih podataka smatra zbirkom u smislu ovog zakona, mišljenja da li određeni način obrade ličnih podataka ugrožava prava i slobode lica, predloge i preporuke za unaprjeđenje zaštite ličnih podataka, podnošenje predloge za ocjenu ustavnosti zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti drugih propisa i opštih akata kojima se uređuju pitanja obrade ličnih podataka;

5) obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom Agencije.

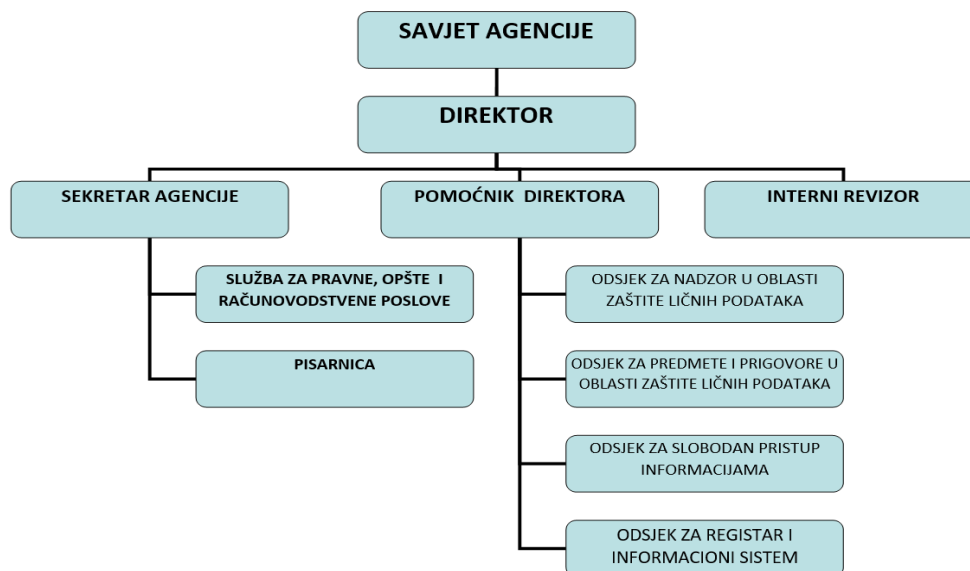
Administrativni odbor Skupštine Crne Gore je dao saglasnost 20.01.2017. godine na novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim je predviđeno 28 radna mjesta sa 47 izvršioaca.

Unutrašnju organizaciju Agencije, pored dva organa, čini Stručna služba sa svojih 5 organizacionih jedinica:

- Odsjek za nadzor u oblasti zaštite ličnih podataka;
- Odsjek za predmete i prigovore u oblasti zaštite ličnih podataka;
- Odsjek za slobodan pristup informacijama;
- Odsjek za Registar i informacioni sistem;
- Služba za za pravne, opšte i računovodstvene poslove;

Za vršenje poslova iz nadležnosti Agencije sistematizovano je 28 radnih mjesta sa ukupno 47 izvršilaca, i to: Direktor Agencije (1), Interni revizor (1), Pomoćnik direktora (1), Glavni kontrolor u oblasti zaštite ličnih podataka (1), Kontrolor Agencije (za poslove inspeksijskog nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka) (4), Kontrolor Agencije (za poslove inspeksijskog nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka – sa poznavanjem albanskog jezika) (1), Rukovodilac Odsjeka za predmete i prigovore u oblasti zaštite ličnih podataka (1), Pravni savjetnik (3), Savjetnik za saradnju sa rukovaocima (1), Savjetnik za razvoj i unapređenje mjera na zaštiti podataka o ličnosti (1), Rukovodilac Odsjeka za Registar i informacioni sistem (1), Savjetnik za informacioni sistem i održavanje (2), Operater za unos podataka i održavanje (3), Rukovodilac Odsjeka za slobodan pristup informacijama - Glavni kontrolor (1), Savjetnik - kontrolor Agencije (7), Savjetnik (4), Savjetnik - prevodilac (1), Sekretar Agencije (1), Savjetnik za pravne poslove (1), Savjetnik za opšte poslove (1), Računovođa (1), Blaganik (1), Tehnički sekretar - administrator (2), Vozač - dostavljač pošte (1), Higijeničarka (1), Rukovodilac pisarnice (1), Glavni arhivar (1), Arhivar - dokumentarista (2).

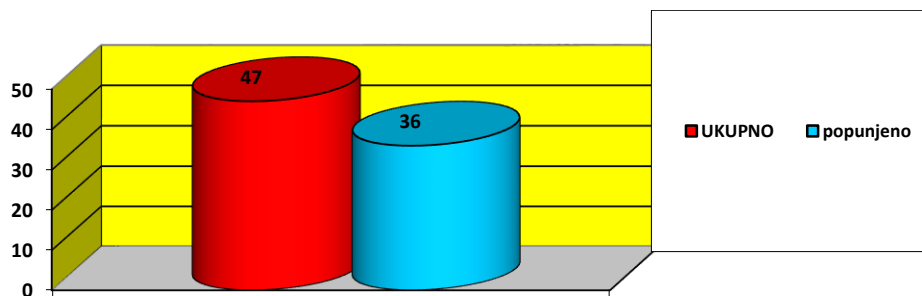
Organizaciona shema Agencije izgleda ovako:

Na kraju 2023. godine Agencija je imala sljedeću kadrovsku popunjenost:

- Predsjednik i dva člana Savjeta (3);
- Direktor (1);
- pomoćnik direktora (1);
- sekretar Agencije (1);
- rukovodilac Odsjeka za predmete i prigovore (1);
- pravni savjetnik u Odsjeku za predmete i prigovore (2);
- savjetnik za saradnju sa rukovaocima (1);
- rukovodilac Odsjeka za slobodan pristup informacijama (1);
- savjetnik - kontrolor u Odsjeku za slobodan pristup informacijama (7);
- savjetnik (4);
- savjetnik - prevodilac za engleski jezik (1);
- glavni kontrolor u oblasti zaštite ličnih podataka (1)
- kontrolor Agencije u oblasti zaštite ličnih podataka (5)
- rukovodilac Odsjeka za Registar i IT (1);
- operater za unos podataka (2);
- saradnik za opšte poslove (1);
- rukovodilac pisarnice (1);
- glavni arhivar (1);
- tehnički sekretar (1);
- vozač-dostavljač pošte (1);
- arhivar-dokumentarista (2);

Od ukupno sistematizovanih 28 radnih mjesta sa 47 izvršioaca, na kraju 2023. godine definisane poslove i zadatke je obavljalo 36 izvršilaca (76,60%).

ZAŠTITA LIČNIH PODATAKA

1. NADZOR

Nadzor je postupak kojim se ostvaruje neposredna kontrola zakonitosti rada i postupanja subjekta nadzora – rukovalaca zbirke ličnih podataka, obrađivača i trećeg lica, odnosno korisnika, putem neposrednog uvida u poslovne evidencije, s ciljem provjere usklađenosti njihovog rada sa Zakonom i drugim propisima koji se odnose na obradu i zaštitu ličnih podataka, preduzimanje i izvršenje upravnih mjera i radnji.

Nadzor ima prvenstveno svrhu preventivnog djelovanja radi podspješivanja odgovornog odnosa subjekta nadzora prema zakonskim obavezama. Agencija vrši nadzor u skladu sa zakonom preko zaposlenih lica u tom organu, koja su ovlašćena za obavljanje poslova nadzora, u skladu sa aktom o sistematizaciji (u daljem tekstu: kontrolor). Kontrolori su zaposleni u Agenciji – Odsjeku za nadzor, sa ovlašćenjima da sprovedu nadzor, samostalni su u vršenju nadzora iz oblasti zaštite ličnih podataka u okviru zakonskih ovlašćenja.

Kontrolori imaju pravo i obavezu da neposredno pregledaju poslovne prostorije i druge objekte u kojima se vrši obrada ličnih podataka, proces rada, isprave i druge dokumente, kao da obavljaju druge radnje u skladu sa predmetom nadzora. Kontrolor ima pravo pristupa ličnim podacima sadržanim u zbirkama ličnih podataka, bez obzira da li se evidencije o tim zbirkama vode u Registru, kao i pravo pristupa spisima i drugoj dokumentaciji koja se odnosi na obradu ličnih podataka i sredstvima elektronske obrade ličnih podataka. Postupak nadzora se pokreće i vodi po službenoj dužnosti. Svako može podnijeti inicijativu za pokretanje postupka nadzora. Nadzor se vrši kod svih rukovalaca zbirke ličnih podataka koji su obavezni da postupaju shodno odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, a odnosi se na: državne organe, organe državne uprave, organe lokalne samouprave i lokalne uprave, privredna društva i druga pravna lica, preduzetnike i fizička lica koja vrše obradu ličnih podataka u skladu sa zakonom o Zaštiti podataka o ličnosti. Po ovom zakonu obavezni su da postupaju rukovaoci zbirke ličnih podataka koji obrađuju lične podatke na teritoriji Crne Gore ili van Crne Gore gdje se u skladu sa međunarodnim pravom primjenjuju propisi Crne Gore. Ovaj zakon primjenjuje se i na rukovaoca zbirke ličnih podataka koji je osnovan van Crne Gore ili nema prebivalište u Crnoj Gori, ako se oprema za obradu ličnih podataka nalazi u Crnoj Gori, izuzev ako se ta oprema koristi samo za prenos ličnih podataka preko teritorije Crne Gore. Rukovalac zbirke ličnih podataka, treće lice, odnosno korisnik ili obrađivač ličnih podataka obavezni su da omoguće pristup zbirkama, spisima i drugoj dokumentaciji, kao i sredstvima elektronske obrade i da, na zahtjev kontrolora, dostave tražene spise i drugu dokumentaciju.

O obavljenom nadzoru kontrolor je obavezan da sačini zapisnik i u njemu navede činjenično stanje utvrđeno nadzorom. Zapisnik se sačinjava u roku od osam (zahtjev za zaštitu prava), odnosno 15 dana (inicijativa za pokretanje postupka nadzora) od dana izvršenog nadzora.

Nadzorom kod rukovaoca zbirke ličnih podataka obuhvataju se:

- zbirke ličnih podataka sa nazivom zbirki;

- pravni osnov za obradu ličnih podataka;
- naziv rukovaoca zbirke;
- svrhu obrade ličnih podataka;
- kategoriju lica, vrste ličnih podataka sadržanih u zbirci;
- način prikupljanja i čuvanja ličnih podataka;
- rok čuvanja i korišćenja ličnih podataka;
- naziv korisnika zbirke ličnih podataka;
- iznošenje ličnih podataka iz Crne Gore;
- interna pravila obrade i zaštite ličnih podataka rukovaoca zbirke podataka;
- posebni vidovi obrade ličnih podataka;
- biometrijske mjere;
- video nadzor i
- ulazak i izlazak iz službenog odnosno poslovnog prostora.

Pravilnikom o načinu vršenja nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka je predviđeno da Agencija vrši:

- redovan nadzor
- vanredan nadzor (po zahtjevu i inicijativi za zaštitu prava)
- provjera postupanja po ukazanim nepravilnostima

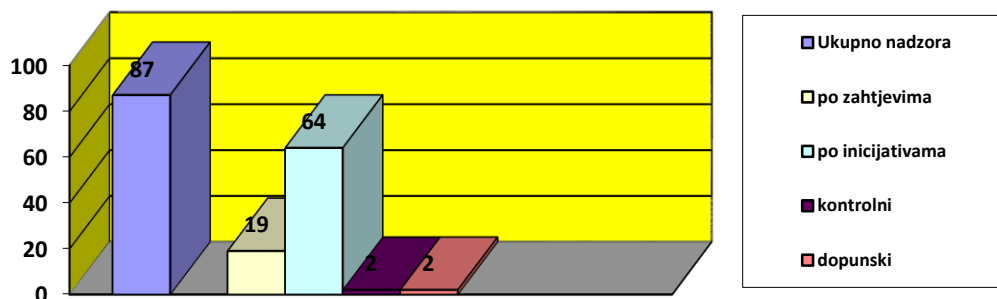
U toku 2023. godine u Agenciju je pristiglo **139** inicijativa, odnosno zahtjeva za zaštitu prava od strane fizičkih i pravnih lica. Takođe, iz prethodne godine je ostalo devet (9) neriješenih predmeta, koji su obrađivani u toku 2023. godine. Od tog broja, 104 je bilo inicijativa za pokretanje postupka nadzora, 21 zahtjev za zaštitu prava i 14 zahtjeva za donošenje dopunskog rješenja. Svih 14 predmeta za donošenje dopunskog rješenja su završena, odnosno donijeto je dopunsko rješenje.

U deset predmeta je tražena dopuna podnijetih inicijativa, odnosno zahtjeva za zaštitu prava. Agenciji je dostavljeno 12 (dvanaest) inicijativa od strane fizičkih lica po osnovu navodne nezakonite obrade ličnih podataka putem vršenja video nadzora. Na osnovu priložene dokumentacije konstatovano je da se radi o instaliranju video nadzora na privatnom posjedu (član 8 ZZPL), pa je Odsjek za nadzor upućivao podnosiocima da isti mogu podnijeti krivičnu prijavu saglasno članu 174 Krivičnog zakonika Crne Gore (neovlašćeno fotografisanje odnosno snimanje), dok je članom 183 istog zakona propisano da se navedeno krivično djelo goni po privatnoj tužbi.

U izvještajnom periodu Odsjeku za nadzor izvršio je osamdesetisedam (87) nadzora, i to:

- po osnovu inicijativa izvršeno je šesdesetičetiri /64/ nadzora,
- po osnovu zahtjeva za zaštitu prava izvršeno je devetnaest /19/ nadzora
- dopunskih nadzora je izvršeno dva /2/ nadzora
- provjera postupanja – kontrolnih nadzora je izvršeno dva /2/

Ukupno prispjelih predmeta u toku 2023. godine	139
Neriješeni predmeti iz 2022. godine	9
Ukupan broj predmeta u radu	148
Broj izvršenih nadzora	87
Dopune inicijative/zahtjeva	10
Dopisom riješeni predmeti	12
Zahtjevi za donošenje dopunskog rješenja	14
Obustavljeni postupci	3
Proslijeđeno drugim organima	2
Predmeti okončani službenom zabilježkom	1
Broj riješenih predmeta u 2023. godini	129
Broj neriješenih predmeta	19

1.1. Redovan nadzor po službenoj dužnosti

Redovna kontrolora sprovođenja zaštite ličnih podataka u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti sa posebnim osvrtom na: zbirke ličnih podataka, naziv zbirke, pravni osnov za obradu ličnih podataka, svrhu obrade ličnih podataka, kategoriju lica, vrste ličnih podataka sadržanih u zbirci, način prikupljanja i čuvanja ličnih podataka, rok čuvanja i korišćenja ličnih podataka, naziv korisnika zbirke ličnih podataka, iznošenje ličnih podataka iz Crne Gore, interna pravila obrade i zaštite ličnih podataka rukovaoca zbirke ličnih podataka, posebni vidovi obrade ličnih podataka, biometrijske mjere, video nadzor i ulazak i izlazak iz službenog prostora odnosno poslovnog prostora.

U izvještajnom periodu, s obzirom na neočekivano veliki broj obraćanja građana, odnosno podnijetih inicijativa za pokretanje postupka nadzora i zahtjeva za zaštitu prava, nijesu vršeni redovni nadzori. Takođe, treba imati u vidu da su tokom 2023. godine organizovani i održani predsjednički i parlamentarni izbori, kao i popis stanovništva, domaćinstava i stanova, što je uzrokovalo većim brojem inicijativa za vršenje nadzora kako kod političkih subjekata, tako i kod Državne izborne komisije, jedinica lokalne samouprave, popisnih komisija i dr.

1.2. Vanredan nadzor

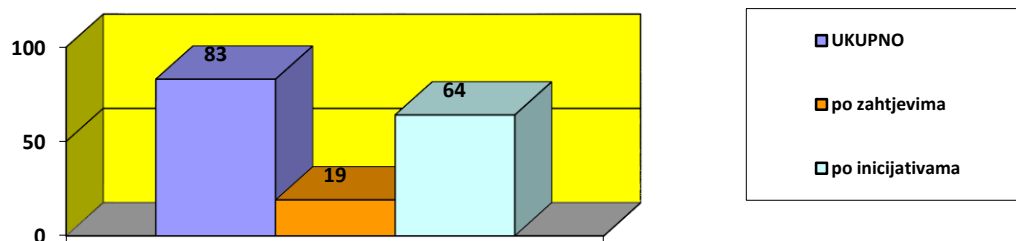
Vanredni nadzori nisu obuhvaćeni godišnjim planovima, ali povodi za njihovo vršenje su nastali na osnovu podnesenih zahtjeva za zaštitu prava ili inicijativa nosilaca ličnih podataka ili kada je u postupku po službenoj dužnosti ocijenjeno da je za rješavanje konkretnog predmeta neophodno izvršiti nadzor.

Vanredan nadzor može biti:

- nadzor po zahtjevu za zaštitu prava;
- nadzor po osnovu inicijative za vršenje nadzora;
- nadzor po nalogu starješine organa.

Imajući u vidu karakter, odnosno prioritet postupanja, Agencija je u cilju što efikasnijeg rješavanja problema, prevashodno vodila računa da postupi po svim zahtjevima građana i time spriječi povredu privatnosti, koja je mogla nastati zbog nezakonite obrade ličnih podataka.

U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 83 (osamdesettri) vanrednih nadzora po službenoj dužnosti, i to po zahtjevima za zaštitu prava 19 (devetnaest), kao i 64 (šesdesetičetiri) vanrednih nadzora po inicijativama za pokretanje postupka nadzora.

1.2.1. Vanredan nadzor po zahtjevima za zaštitu prava

U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 19 (devetnaest) vanrednih nadzora po zahtjevu za zaštitu prava, i to kod:

1. Glavni grad Podgorica – Služba gradonačelnice
2. „Lovćen osiguranje“ a.d. Podgorica
3. „Lovćen osiguranje“ a.d. Podgorica
4. Opština Bar – Glavni gradski arhitekta
5. Uprava policije - Granična policija
6. ToMontenegro
7. Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
8. Javno preduzeće „Nacionalni parkovi Crne Gore“
9. „Lovćen osiguranje“ a.d. Podgorica
10. Agencija za zaštitu životne sredine
11. Opština Bar – Glavni gradski arhitekta
12. Opština Bar – Glavni gradski arhitekta
13. Agencija za zaštitu životne sredine

14. Agencija za zaštitu životne sredine
15. Uprava lokalnih prihoda – Budva
16. Uprava policije
17. Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost
18. Uprava za inspekcijske poslove
19. Uprava za inspekcijske poslove

1.2.2. Vanredan nadzor po osnovu inicijative za vršenje nadzora

U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 64 (šesdesetičetiri) vanrednih nadzora po osnovu inicijativa za pokretanje postupka nadzora, i to kod:

1. Opština Budva/Popisna komisija u popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini
2. Opština Herceg Novi/Popisna komisija u popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini
3. JZU Dom zdravlja Herceg Novi
4. Univerzitet Crne Gore – Fakultet dramskih umjetnosti sa Cetinja
5. Opština Kotor – Sekretarijat za urbanizam, stanovanje i uređenje prostora
6. Univerzitet Donja Gorica – Podgorica
7. „Ražnatović“ d.o.o. – restoran „Taverna“, Cetinje
8. „Laganini“ d.o.o. – restoran „Vista Vidikovac“, Budva
9. JU Srednja stručna škola, Bijelo Polje
10. Državna izborna komisija
11. Demokratska partija socijalista
12. Demokratska partija socijalista
13. Uprava za statistiku
14. Viši sud - Podgorica
15. Demokratska Crna Gora
16. Opština Plužine/Popisna komisija u popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini
17. Opština Nikšić/Popisna komisija u popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini
18. Telekom - Kotor
19. Biram Crnu Goru - „Biram Bar – Radomir Novaković“, Bar
20. Pokret Evropa sad
21. Javno preduzeće „Nacionalni parkovi Crne Gore“
22. Državna izborna komisija
23. Pomorski saobraćaj DOO
24. OŠ „29. novembar“ - Tuzi
25. Demokratski front
26. Demokratska partija socijalista
27. Pokret Evropa sad

28. Državna izborna komisija
29. Stambena zgrada ul. Ivana Raičkovića, Cvjetna - Podgorica
30. Stambena zgrada ul. Vukašina Markovića br. 98 - Podgorica
31. Stambena zgrada ul. Cara Lazara - Podgorica
32. Predsjednički kandidat Milo Đukanović - DPS
33. Stub javne rasvjete Ljuta Kotor DOO - Komunalno Kotor
34. Apoteka „Milvita“ - Podgorica
35. Stambena zgrada - City kvart – Ulaz 1, lamela C, Radoje Dakić 29/A
36. Stambena zgrada - City kvart – Ulaz 1, lamela C, Radoje Dakić 29/A
37. Stambena zgrada ul. V. Raičkovića br. 49 - Podgorica
38. OŠ „Veljko Drobnyaković“ - Risan
39. „Babilon“ - Budva
40. Stambena zgrada, Kanjoš Macedonović - Budva
41. Državna izborna komisija
42. Dnevni centar Tivat
43. Socijaldemokratska partija Crne Gore
44. Ujedinjena CG
45. Demokratska CG
46. Demokratski front
47. „Amfora“ - Budva
48. Mediteranski sportski centar Budva
49. Vila „Eva – Lux“ - Budva
50. OŠ „Maršal Tito“ - Ulcinj
51. Trg Maršala Tita - Herceg Novi
52. Opšta bolnica Berane
53. Pošta Crne Gore AD Podgorica
54. Uprava carina
55. Građanski pokret URA
56. Pošta Crne Gore AD Podgorica
57. Pošta Crne Gore AD Podgorica
58. Pošta Crne Gore AD Podgorica
59. Opština Bar/Popisna komisija u popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini
60. Opština Bijelo Polje/Popisna komisija u popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini
61. Opština Plav/Popisna komisija u popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini
62. „Lovćen osiguranje“ a.d. Podgorica
63. „Aerodromi Crne Gore“ AD
64. Agencija za sprječavanje korupcije

1.3. Dopunski nadzor

U izvještajnom periodu su izvršena dva dopunska nadzora, i to kod:

1. JZU Dom zdravlja Herceg Novi
2. Glavni grad Podgorica – Služba gradonačelnice

1.4. Provjera postupanja

U izvještajnom periodu su izvršena dva ponovljena - kontrolna nadzora, i to kod:

1. OŠ „29. novembar“ - Tuzi
2. Stambena zgrada Ul. Ivana Raičkovića, Cvjetna - Podgorica

Ponovljenim nadzorom, u dijelu kontrole da li su subjekti nadzora postupili po ukazanim napravnostima, konstatovano je da su uklonjene nepravilnosti u ostavljenim rokovima.

1.5. Izrada Nacrta rješenja po osnovu izvršenog nadzora

Odsjek za nadzor je u ovom periodu uradio i petnaest /15/ nacrt rješenja po osnovu izvršenih nadzora.

1.6. Dopuna zahtjeva za zaštitu prava

U izvještajnom periodu upućeno je deset (10) dopisa za dopunu inicijativa, odnosno zahtjeva za zaštitu prava.

1.7. Dopisi

Agenciji je dostavljeno 12 (dvanaest) inicijativa od strane fizičkih lica po osnovu navodne nezakonite obrade ličnih podataka putem vršenja video nadzora. Na osnovu priložene dokumentacije konstatovano je da se radi o instaliranju video nadzora na privatnom posjedu (član 8 ZZPL), pa je Odsjek za nadzor upućivao podnosiocima da isti mogu podneti krivičnu prijavu saglasno članu 174 Krivičnog zakonika Crne Gore (neovlašćeno fotografisanje odnosno snimanje), dok je članom 183 istog zakona propisano da se navedeno krivično djelo goni po privatnoj tužbi.

1.8. Prekršaji

Postupajući po Inicijativi za vršenje nadzora, br. 06-29-10267-4 od 14.04.2023. godine, podnijete od strane advokatice XX, punomoćnice YY i ZZ, vezano za utvrđivanje zakonitosti obrade ličnih podataka putem video nadzora, instaliranog na stambenoj zgradi Vila Eva Lux u Rijeci Reževića bb, postupajući kontrolor je utvrdio određene nepravilnosti. Shodno utvrđenim nepravilnostima ukazao je subjektu nadzora da, u skladu

sa članom 15 stav 1 tačka 1 i članom 36 Zakona o inspeksijskom nadzoru, otkloni sledeće nepravilnosti:

1. S obzirom da je video nadzor u stambenoj zgradi „Vila Eva Lux“ Rijeka Reževića bb instaliran suprotno odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti (član 10 stav 1 i 2 a u vezi člana 38 stavovi 2 i 3; član 39 stavovi 1 i 2 i člana 10 stav 1 i 2 a u vezi sa članom 35 stav 6) kojima se definiše zakonit način uvođenja video nadzora u stambenim zgradama, ukazuje se subjektu nadzora da se instalirane kamere fizički uklone.
2. Izbriše obrađene lične podatke koji su obrađeni suprotno Zakonu.

Subjekt nadzora je uložio prigovor na predmetni zapisnik. Savjet Agencije je donio rješenje o odbijanju prigovora i naložio pokretanje prekršajnog postupka. Isti je u toku pred Sudom za prekršaje Budva.

1.9. Ostalo

Kontrolori iz Odsjeka za nadzor su zastupali Agenciju u predmetima koji su se vodili pred nadležnim sudom (Upravni sud, Sud za prekršaje). U predmetu pred Upravnim sudom donijeta je presuda u korist Agencije, dok je u predmetu koji se vodio kod Suda za prekršaje donijeto rješenje o obustavljanju postupka jer je nastupila zastarelost za vođenje postupka. Do zastarelosti postupka je došlo zbog neprisustva tuženog na ročištima.

Takođe, pred nadležnim sudovima se vode postupci koji su u toku, a koje zastupaju kontrolori Agencije.

Predstavnica Agencije iz Odsjeka za nadzor je član Radne grupe za izradu Predloga zakona o elektronskim komunikacijama.

1.10. Primjeri obavljenih nadzora

Primjer 1: Uprava za statistiku - MONSTAT

Vršenje nadzora po osnovu Inicijative za vršenje nadzora, br. 05-19-17587-1/23 od 23.10.2023. godine podnijete od strane Demokratske partije socijalista vezano za utvrđivanje činjeničnog stanja u pogledu ispunjavanja mjera zaštite ličnih podataka u svrhu sprovođenja popisa stanovništva, domaćinstava i stanova od strane jedinica lokalnih samouprava i popisnih komisija, kao rukovaoca zbirki ličnih podataka. U Inicijativi se, u bitnom, navodi da su prema Zakonu o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova poslovi lokalne samouprave, između ostalog, obezbjeđenje adekvatnih prostorija za prijem i čuvanje popisnog materijala u skladu sa pravilima i instrukcijama Uprave za statistiku, kao i da su predsjednici popisnih komisija gradonačelnici, odnosno predsjednici opština. Slijedom navednog zahtijeva se vršenje nadzora kod opština Budva, Bijelo Polje, Nikšić, Bar, Herceg Novi, Šavnik i Plav.

U postupku nadzora utvrđeno je sljedeće činjenično stanje:

Na osnovu prednje navedene inicijative, dana 07.11.2023. godine, a u cilju pravilnog i potpunog utvrđivanja činjeničnog stanja u vršenju nadzora nad spovođenjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, nakon što su ovlašćena lica subjekta nadzora upoznata o predmetu nadzora, zatraženo je izjašnjenje o tome na koji način je obezbijedena zaštita ličnih podataka koja se odnosi na tehničke, kadrovske i organizacione mjere zaštite prilikom prikupljanja, vršenja uvid u njih i čuvanja ličnih podataka, naročito posebne kategorije ličnih podataka, od strane lica koja vrše poslove u vezi sa popisom - izvršioca: (popisivača, državnih instruktora i instruktora), kao i od strane opština i popisnih komsija koji vrše poslove logističko - organizacione podrške za prednje navedenu namjenu.

Na pitanje kontrolora da li su donesena interna pravila obrade i zaštite ličnih podataka, odnosno Plan zaštite posebne kategorije ličnih podataka odgovaraju negativno.

Ovlašćena lica subjekta nadzora, u bitnom ističu, da Uprava za statistiku shodno Zakonu o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, organizuje i sprovodi popis, odnosno utvrđuje metodološka i organizaciona pravila i instrukcije za pripremu, organizaciju i sprovođenje popisa i kontroliše njihovu jedinstvenu primjenu kako bi se obezbijedile osnovne vrijednosti zvanične statistike, koje polaze od principa povjerljivosti nepristrasnosti i objektivnosti, te da je zaštita ličnih podataka neodvojiv dio statističke povjerljivosti i predstavljaju službenu tajnu na način da su podaci prikupljeni u popisu koji se direktno ili indirektno mogu dovesti u vezu sa licem na koje se odnose, da su shodno tome sačinjena jedinstvena pravila, instrukcije i drugi akti koji su dostavljeni u toku nadzora i u koje je izvršen uvid, i to:

- **Metodologiju za pripremu, organizaciju i sprovođenje popisa** (br. 01-041/23-1822/1 od 15.05.2023. godine) koja, u bitnom, sadrži osnovne principe organizovanja i sprovođenja popisa kao i razrađene zadatke i postupke svih organizatora i neposrednih izvršilaca popisa; **1.7 Povjerljivost i zaštita podataka u popisu** – navode se obaveze lica koja učestvuju u popisu propisane čl.24 Zakona o popisu, naročito se definiše povjerljivost prikupljenih podataka iz čl. 28 ovog Zakona, namjena korišćenja individualnih podataka i upitnika iz čl.29 ovog Zakona kojom se uređuje zaštita podataka prikupljenih popisom; U Uputstvu se ukazuje da popisivači ne smiju komentarisati podatke koje su dobili tokom popisivanja niti sa učesnicima u popisu niti sa drugim licima; popisivač je dužan samo svom instruktoru ili državnom instruktoru dati odgovore na pitanja koja se odnose na podatke. Popisivač je dužan samo svom instruktoru ili državnom instruktoru dati odgovore na pitanja koja se odnose na podatke prilikom kontrole materijala. Isto tako, instruktori (uključujući državne) ne smiju komentarisati prikupljene podatke niti sa drugim učesnicima u popisu niti sa drugim licima sa kojima stupaju u kontakt, osim prilikom kontrola i ukazivanja na nelogičnosti direktno popisivačima koji su prikupili te podatke ili sa državnim instruktorima pri davanju objašnjenja. Ova obaveza odnosi se kako na period terenskog rada tako i nakon završenog popisa. Takođe, u kontekstu zaštite podataka popisivač i instruktor treba strogo da vode računa o popunjenim upitnicima i da ne dozvole pristup ili uvid drugim licima. Na primjer, prilikom popisivanja u jednom domaćinstvu, popisivač ne smije da pokazuje popunjene upitnike drugih domaćinstava. Takođe, moraju da vode računa o načinu čuvanja

popunjenih i praznih upitnika u svom domaćinstvu ili nekom drugom mjestu. Svi organi i izvršiocu popisa dužni su da čuvaju kao službenu tajnu sve podatke o popisanim licima do kojih dođu tokom obavljanja poslova koji su im povjereni, zbog čega potpisuju Izjavu o poštovanju principa povjerljivosti, shodno odredbama zakona kojima se uređuje zvanična statistika; **1.10 Pregled, prijem, čuvanje i dostavljanje popisnog materijala upravi za statistiku; 1.10.1 Rad instruktora pri prijemu materijala od popisivača** (kontrola obuhvata i provjera tačnosti) Instruktor preuzima kompletan popisni materijal od popisivača odmah po završenom popisivanju ili najkasnije u roku koji mu je odredio. Kod svih upitnika treba da provjeri da li su pravilno popunjeni identifikacioni podaci. **1.10.2 Rad državnih instruktora pri prijemu materijala od instruktora.** Prijem materijala vrši **državni instruktor.** Pri prijemu popisnog materijala državni instruktor kontroliše materijal. **1.10.3 Čuvanje popisnog materijala** Čuvanje popisnog materijala u prostorijama popisne komisije. Popisna komisija je dužna da obezbijedi adekvatne prostorije za čuvanje popisnog materijala. Prostorije za čuvanje popisnog materijala treba da budu odvojene, u odnosu na ostale koje su predviđene za rad popisne komisije i državnih instruktora. Prostorije u kojima se čuva popisni materijal treba da budu obezbijeđene u smislu fizičke zaštite od vlage, požara, krađe i drugih slučajeva koji mogu da dovedu do oštećenja ili nestanka istog. Ukoliko ima mogućnosti prostorije treba da imaju i video nadzor. Takođe, prostorije za čuvanje popisnog materijala treba da se nalaze u objektu koje ima 24h obezbjeđenje za ulazak u objekat. Takođe, ove prostorije moraju da se zaključavaju i da pristup istima ima isključivo državni instruktor koji je član popisne komisije. **1.10.4 Dostava popisnog materijala Upravi za statistiku** - državni instruktori dostavljaju Upravi za statistiku cjelokupni popisni materijal. Popisni materijal treba da bude dobro upakovan. To znači da je materijal svakog popisnog kruga uvezan u korice, a isto tako adekvatno upakovan kako ne bi došlo do rasturanja ili gubljenja materijala. **1.11.Završavanje poslova organa popisa- Pošto u cijelosti završe poslove na izvršenju popisa, organi i izvršiocu popisa u jedinicama lokalne samouprave, razrješavaju se dužnosti koju su vršili u popisu.** Popisivači se smatraju razrješanim dužnosti kad im instruktor primi popisni materijal. Instruktori se razrješavaju dužnosti kad im državni instruktori prime popisni materijal svih popisnih krugova za koje su oni bili zaduženi. Kontrolori se razrješavaju dužnosti pošto završe sve poslove predviđene Uputstvom za kontrolu kvaliteta podataka popisa i kada predaju popisni materijal Upravi za statistiku. Popisne komisije se razrješavaju dužnosti pošto dostave završni izvještaj o sprovedenom popisu. **3.1.3 Obaveze Uprave za statistiku nakon završetka terenskog rada** Nakon terenskog rada Uprava za statistiku je nadležna da: preuzima popisnu građu od državnih instruktora koji su članovi popisne komisije, obavlja kontrolu i pripremu popisnih upitnika i obrazaca za unos i obradu; organizuje prevoz i dostavu kompletnog popisnog materijala u prostorije za smještaj popisnog materijala koje je odredila Uprava za statistiku, najkasnije pet dana od dana završetka faze prikupljanja podataka; obezbjeđuje prostorije za smještaj popisne građe po

prijemu iz jedinica lokalnih samouprava, kao i uslove za njenu zaštitu, čuvanje, arhiviranje i uništavanje u skladu sa propisima kojima se uređuje postupanje sa arhivskom građom i registratorskim materijalom; obavlja unos prikupljenih podataka. Nadležnost i obaveze popisne komisije navedene su u poglavljima **3.3.1, 3.3.2 i 3.3.3. Metodologije** koje, u bitnom za ovaj predmet nadzora, odnose se na činjenicu da je **popisna komisija na čelu sa predsjednikom neposredni organizator popisa na teritoriji jedinica lokalne samouprave. Prema Zakonu ona odgovara za blagovremeno preduzimanje potrebnih mjera radi obezbjeđivanja svih aktivnosti za pripremu, organizaciju, kvalitetno i pravovremeno sprovođenje popisa na teritoriji jedinica lokalne samouprave, u skladu sa pravilima i instrukcijama Uprave za statistiku. Ona ima zadatak da organizuje poslove popisa, kao i da interveniše u svim slučajevima koji, eventualno, mogu ugroziti kvalitetno i pravovremeno izvršenje popisivanja. Popisna komisija** obezbjeđuje adekvatne prostorije za prijem i čuvanje popisnog materijala uz ispunjenje propisanih sigurnosnih mjera u skladu sa pravilima i instrukcijama Uprave za statistiku. Prostorije za čuvanje popisnog materijala treba:

- da budu izdvojene i obezbjeđene;
- da pristup imaju samo državni instruktori;
- po mogućnosti da imaju kontrolu video nadzorom.
- da se nalaze u objektu koje ima 24h obezbjeđenje za ulazak u objekat.
- **Uputstvo za popisivanje od 2023. godine** kao dio Metodologije; u Uputstvu se, u bitnom, daju metodološka objašnjenja na obaveze i postupke popisivača i instruktora u toku sprovođenja popisa (naročito 1.6 Način popisivanja i popisni upitnici; 1.7 Povjerljivost i zaštita podataka u popisu, identičan tekst kao u Metodologiji koja se odnosi na iste pojmove; 5.3 Sređivanje popisnih upitnika i predaja kompletnog popisnog materijala, 5.3.2. predaja kompletnog popisnog materijala instruktoru; 5.5 Obaveze popisivača;
- obrasci **Izjave o poštovanju principa povjerljivosti** - Izjavu potpisuju svi izvršioци popisa kojom se izjavljuje, pod punom materijalnom odgovornošću, da će se individualni podaci o fizičkim licima, domaćinstvima i stanovima, smatrati strogo povjerljive (i nakon prestanka rada), te da sve neobjavljene informacije i podatke vezane za popis, kao i sve informacije i podatke koji nisu raspoloživi javnosti neće zloupotrebiti ili ih objelodaniti bilo kojem trećem licu;
- obrazac **Ovlašćenje** za popisivače (za vršenje popisa), za instruktore (za kontrolu rada popisivača), za državne instruktore (za kontrolu rada popisivača i instruktora) kojim se, pored ostalog, navodi da prema čl.28 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova da je lice koje se ovlašćuje dužno da kao službenu tajnu čuva sve podatke koje je saznalo u toku rada;
- obrazac **Ugovora o djelu** koji se zaključuje između popisne komisije, kao naručioca posla sa popisivačima/instruktorima, kao izvršiocima; u članu 1 Ugovora uređuju se obaveze popisivača/instruktoru da poslove i zadatke u popisu obavlja blagovremeno i kvalitetno shodno Uputstvu za popisivanje, Metodologiji i drugim internim aktima; da prilikom prikupljanja i popisivanja, sve podatke i informacije čuvaju kao povjerljive shodno Zakonu

o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike i čl.25 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti (t.2. i 3. ovog člana) da potpiše izjavu o poštovanju principa povjerljivosti u skladu sa čl.24 st.2 t.3 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova (t.4).

Pored navedenog, vezano za mjere zaštite elektronske obrade podatka iz popisnog materijala od strane subjekta nadzora nakon dostave kompletnog popisnog materijala, utvrđeno je da su donijeta sljedeća akta: Pravilo jačanje mjera sigurnosti, bezbjednosti i zaštite podataka popisa stanovništva (avgust 2023), Pravilo o evidentiranju i čuvanju eksterne memorije sa podacima iz administrativnih izvora (jun 2023), Plan fizičke zaštite informacionog sistema uprave za statistiku pravilo o mjerama informacione bezbjednosti u upravi za statistiku (jun 2023), Pravilo o pristupu bazama podataka Uprave za statistiku (jun 2023), Registar rizika Uprave za statistiku br.01-041/23-4157/1, Upravljanje rizicima informaciono-komunikacionih tehnologija u upravi za statistiku (jun 2023). S tim u vezi, subjekt nadzora primjenjuje Pravilnik o čuvanju statističkih podataka i Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o korisnicima individualnih statističkih podataka koji su doneseni od strane Ministarstva finansija.

Subjekt nadzora je preko ovlašćenih lica sproveo kontrolu kod svih opština koje imaju zakonsku obavezu da obezbjede prostorije i druga sredstva za rad popisne komisije, kao i da obezbjede adekvatne prostorije za prijem i čuvanje popisnog materijala shodno propisanim sigurnosnim mjerama (dokaz: interna tabela po opštinama sa opisom prostorija za smještaj materijala (stanje sa terena u odnosu na propisane preporuke).

Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja u postupku nadzora konstatuje se sljedeće:

Shodno čl.60 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Službeni list Crne Gore", br. 018/12 od 30.03.2012, 047/19 od 12.08.2019) propisana je zaštita povjerljivih podataka na način da su **proizvođači zvanične statistike** dužni da preduzmu sve mjere administrativne, tehničke ili organizacione prirode za zaštitu povjerljivih podataka od neovlašćenog pristupa tim podacima, njihovog otkrivanja ili upotrebe, kojii svojim aktima bliže određuju mjere i postupke za obezbjeđenje i zaštitu povjerljivih podataka, u skladu sa ovim zakonom i **posebnim zakonom kojim se uređuje zaštita podataka.**

Nadležnost i ovlašćenja (poslovi) Uprave za statistiku kao organa koji se stara o blagovremenom i potpunom sprovođenju Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova shodno čl. 13 pored ostalog, je da utvrđuje sadržaj i formu upitnika za popis sadržan od originala i duplikata koji se ostavlja popisanom stanovniku, ostalih popisnih obrazaca, ovlašćenja i drugog materijala za pripremu i sprovođenje popisa; utvrđuje metodološka i organizaciona pravila i instrukcije za pripremu, organizaciju i sprovođenje popisa i kontroliše njihovu jedinstvenu primjenu; saraduje sa ministarstvima i drugim organima uprave, jedinicama lokalne samouprave i drugim organizacijama i institucijama i usklađuje zajedničke aktivnosti, utvrđuje obavezna pravila, daje instrukcije i traži izvještaje o sprovođenju popisnih aktivnosti; obrazuje popisne komisije u jedinicama

lokalnih samouprava i definiše njihove obaveze u skladu sa organizacionim pravilima i instrukcijama Uprave za statistiku.

Imajući u vidu prednje citirane odredbe zakona jasno proizilazi da je Uprava za statistiku, a ne jedinice lokalne samouprave, rukovalac zbirke ličnih podataka u smislu čl.4a st.2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, te shodno st. 3 ovog člana Zakona mora da obezbjedi da se ta obrada vrši u skladu sa načelima zakonitosti, svrsishodnosti i proporcionalnosti.

Shodno čl. 29 st.5 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova Uprava za statistiku dužna je da preduzme mjere administrativne, tehničke ili organizacione prirode radi zaštite podataka prikupljenih popisom, od neovlašćenog pristupa tim podacima, njihovog otkrivanja ili zloupotrebe.

Slijedom navedenog konstatuje se da je subjekt nadzora donio pravila, instrukcije i druga akta (Metodologija, Uputstvo, obrasci ovlašćenja, obrasci izjave o povjerljivosti i referentne odredbe ugovora o djelu) kojim se bliže uređuje priprema, organizacija i sprovođenje popisa, razrađuju obaveze i postupanja svih organizatora i neposrednih izvršilaca popisa, a koja se u jednom dijelu odnose na mjere zaštite povjerljivosti popisnog materijala u pogledu čuvanja kao službene tajne svih podataka o popisanim licima (za vrijeme popisivanja i nakon obavljenog posla), obaveznost potpisivanja Izjave o poštovanju principa povjerljivosti, odnosno zabrana zloupotrebe postupka popisivanja, na način što će u prisustvu lica obuhvaćenog popisom, snimati ili fotografisati tok intervjua ili popunjene popisne upitnike i obrasce i snimak ili fotografiju javno objaviti putem interneta ili medija, što je u skladu sa čl.24 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova. Osim toga definisani su uslovi koje trebaju ispunjavati prostorije za prijem, smještaj i čuvanje popisnog materijala u skladu sa čl. 29 st. 5 ovog Zakona.

Međutim, subjekt nadzora nije u cjelosti uredio pravila ponašanja popisivača na terenu kojim se uređuje obaveza popisivača da popisni materijal, nakon završenka dnevnog terenskog rada, ne smije da ponese kući ili u bilo koji drugi objekat ili prostor, osim prostorija određenih za prijem i čuvanje popisnog materijala u smislu čl.14 st. 1 t.3 ovog Zakona. Osim toga nije jasno u kojem prostoru popisivač sređuje popisni materijal, a nakon završenog popisivanja u svom popisnom krugu (tj. pošto je popisao sve stanove, sva domaćinstva i sva lica).

Međutim, subjekt nadzora je obavezan da saglasno čl.24 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, a u vezi sa čl.26 st.2 t.10 ovog Zakona, sačini interna pravila obrade i zaštite ličnih podataka koja omogućavaju analizu adekvatnosti mjera u cilju obezbjeđivanja bezbjednosti obrade ličnih podataka, koje subjekt nadzora nije donio a nisu bliže uređena u prednje navednim pravilima i instrukcijama, naročito uzimajući u obzir obim, prirodu, karakter i vrstu informacija tj. ličnih podataka koje se odnose na fizičko lice čiji identitet je utvrđen ili se može utvrditi u smislu čl.9 st.1 t.9 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kao i činjenicu da obrada popisnog materijala sadrži više aspekata: prikupljanje ličnih podataka, evidentiranje, vršenje uvida u njih, organizovanje, čuvanje, brisanje i tsl.

Osim navednog, subjekt nadzora vrši obradu posebne kategorije ličnih podataka (obrazac Upitnika za lica (P-1)) u smislu čl.9 st.1 t 7 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti imajući u vidu da je čl.9 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova propisano

da o licima koja se obuhvataju popisom prikupljaju i podaci o nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti, vjeri, maternjem jeziku i jeziku kojim lice uobičajeno govori, kao i o invaliditetu i vrsti invalidnosti. Stavom 2 ovog člana Zakona definisano je načelo dobrovoljnosti, odnosno da se prednje navedena vrsta ličnih podataka obrađuje isključivo na osnovu saglasnosti lica; ako lice ne da saglasnost upisuje se odgovor "*Ne želi da se izjasni*" što predstavlja valjani pravi osnov za obradu posebne kategorije ličnih podataka u smislu čl.13 st.1 t.1 ovog Zakona a u vezi sa čl. 9 st.1 t.7 Zakona o zaštiti podataka o zaštiti podataka o ličnosti.

Članom 13 stav 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti propisano je da se posebne kategorije ličnih podataka posebno označavaju i štite radi sprječavanja neovlašćenog pristupa tim podacima. Način označavanja i zaštite ličnih podataka uređen je Pravilnikom o načinu označavanja i zaštite posebne kategorije ličnih podataka ("Službeni list CG", br. 01/11), kojim je u čl.4 uređeno da je rukovalac dužan da donese plan zaštite posebne kategorije ličnih podataka i obezbijedi organizacione, tehničke i kadrovske mjere zaštite tih podataka, kao i sprovođenje tih mjera, koji subjekt nadzora ne posjeduje.

Shodno utvrđenim nepravilnostima ukazuje se subjektu nadzora da u skladu sa članom 15 stav 1 tačke 1 i 2 i članom 36 Zakona o inspekcijskom nadzoru otkloni sledeće nepravilnosti:

1. Da shodno čl. 24 i 26 st.2 t.10 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti donese interno pravilo i obrade ličnih podataka;
2. Da shodno čl. 13 st.2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i odredbama Pravilnika o načinu označavanja i zaštite posebne kategorije ličnih podataka ("Službeni list CG", br. 01/11) donese plan zaštite posebne kategorije ličnih podataka;
3. Da dopuni i izmjeni pravila i instrukcije u pogledu ponašanja popisivača kojim se zabranjuje da se popisni materijal ponese i čuva kući ili u bilo kojem drugom objektu ili prostoru osim prostorija određenih za prijem i čuvanje popisnog materijala u smislu čl.14 st. 1 t.3 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, kao i da se bliže precizira gdje popisivač sređuje popisni materijal, a nakon završenog popisivanja u svom popisnom krugu.

Subjekt nadzora postupio je po ukazanim nepravilnostima i o tome obavjestio Agenciju.

Primjer 2: Pošta Crne Gore

Postupanje po Inicijativama za vršenje nadzora, br. 02-77-14638-1/23 od 19.07.2023. godine; 05-19-14129-1/23 od 06.07.2023. godine i 05-19-14619-1/23 od 10.07.2023. godine upućene od strane NN lica. Inicijativom se u bitnom zahtijeva provjera zakonitosti obrade ličnih podataka od strane Pošte Crne Gore AD Podgorica, a u vezi promjene procedure prilikom plaćanja tzv. kućnih računa - režija u poštanskim poslovnicama, traženja identifikacionih dokumenata na uvid od uplatioca i unušenje ličnih

podataka sa identifikacionog dokumenta u elektronsku bazu podataka Pošte Crne Gore AD Podgorica.

U postupku nadzora je utvrđeno sledeće činjenično stanje:

U cilju pravilnog i potpunog utvrđivanja činjeničnog stanja u vršenju nadzora nad sprovođenjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kontrolor Agencije je dana, 21.07.2023. godine izvršio nadzor u prostorijama subjekta nadzora u Centrali pošte u ulici Slobode br 1. Podgorica, kao i jedinici poštanske mreže gdje se vrši uplata (TC Bazar).

Nadzorom je utvrđeno da je svim jedinicama poštanske mreže na teritoriji Crne Gore od strane Centrale Pošte Crne Gore 24.07.2023. godine putem email-a upućeno Uputstvo za postupanje sljedeće sadržine: Obavještavamo Vas da je, u skladu sa Aneksom Ugovora koji je zaključen sa CKB bankom, došlo do određenih izmjena šalterske aplikacije u cilju sprovođenja procedure za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, a odnose se na unos dodatnih podataka u transakciji Uplatni nalog online i provjeru indikatora nakon potvrde transakcije. U prilogu je dostavljeno i Uputstvo za sprovođenje iz kojeg se jasno vidi da se radi o izmjenama šalterske aplikacije u cilju sprovođenja procedure za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma koje se odnose na unos dodatnih ličnih podataka u transakciji Uplatni nalog online i provjeru indikatora nakon potvrde transakcije. Prema navedenom Uputstvu dodatni podaci koji su obavezni i prate svaki Uplatni nalog online odnose se na:

1. Vrstu identifikacionog dokumenta
2. Država izdavaoca
3. Broj identifikacionog dokumenta
4. JMBG (obavezno ukoliko je označena država izdavaoca Crna Gora)
5. Ime
6. Prezime

Istim emailom navodi se potreba svih jedinica poštanske mreže da obavijeste sve šalterske radnike u svom organizacionom dijelu o izmjenama koje su precizno objašnjene u Uputstvu i postupe po istim. Takođe je definisano da se po izmijenjenim procedurama postupa od 30.06.2023. godine.

Tokom nadzora u šalterskoj službi Pošte Crne Gore (TC Bazar) utvrđeno je da je na vidnom mjestu istaknuto obavještenje korisnicima poštanskih usluga sledeće sadržine: od dana 30.06.2023. godine za sve uplate koje se odnose na plaćanje **računa preko uplatnica, uplatnog naloga**, u obavezi ste imati sa sobom važeći identifikacioni dokument, lična karta

Prema izjavi šalterskog radnika identifikacioni dokument se ne traži ukoliko korisnici prilože račun za tekući mjesec, izdat od strane pružaoca usluga koji vrše javni interes.

Pošta Crne Gore AD Podgorica, kao subjekat nadzora u odnosu na inicijativu za sprovođenje inspeksijskog nadzora izjašnjava se kako slijedi:

„Uvođenje mjera od strane Pošte Crne Gore ad Podgorica da se od građana prilikom plaćanja računa traži lična karta, odnosno drugi indetifikacioni dokument je u skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, čiji je Pošta CG obveznik.

Napominjemo da je Pošta CG u skladu sa potpisanim Ugovorom agent CKB banke u pružanju usluga platnog prometa. U odnosu na prethodni period i već postojeće procedure, na inicijativu CKB banke došlo je do zaključenja Anexa ugovora o pružanju usluga preko agenta, u kojem se mijenjaju određene procedure.

S tim u vezi, Pošta CG se obavezala da će u sklopu agenture u platnom prometu izvršavati platne transakcije u iznosima nižim i jednakim 1000€, počevši od 30 juna 2023. godine. Izuzetak od od navedenog pravila, biće nalozi u kojima je za primaoca naveden budžetski račun (račun tipa 8 vezani za Državni trezor).

Navedenim Anexom, a u cilju poštovanja Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma je definisana i obaveza Pošte CG da uspostavi kontrolu sankcionih lista na strani Pošte CG bez odlaganja, koristeći relevantne resurse (EU, UN, OFCA, UK sankcione liste). Isto tako, Pošta CG se obavezuje da uspostavi systemske kontrole sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma kada su u pitanju povezane transakcije na strani Pošte CG od dana 30 juna 2023. godine.

Imajući u vidu navedeno Pošta CG je izmijenila procedure na način da za transakcije ispod 1000€ od korisnika traži na uvid identifikacioni dokument zbog praćenja povezanih transakcija i kontrole sankcionih lista u platnom prometu.

Ističemo da se identifikacioni dokument ne traži ukoliko korisnici dođu sa računima izdatim od strane pružaoca usluga koji vrše javni interes (EPCG, Mtel, Tcom, Vodovod i kanalizacija, ONE....)."

Lični podaci koji se uzimaju od korisnika iz identifikacionog dokumenta se čuvaju u centralnoj bazi podataka poslovnog informacionog sistema Pošte CG, a sve u cilju praćenja povezanih transakcija i provjere da li je korisnik lice sa sankcionih lista.

Pristup aplikaciji sa ličnim podacima, u skladu sa Zakonom za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, ima ovlašćeno lice Pošte CG koje je angažovano na poslovima sprečavanja pranja novca i finansiranje terorizma. U sistemu se automatski evidentiraju korisnici ličnih podataka, podaci koji su obrađivani, kao i vrijeme odjave i prijave sa sistema. Rukovalac zbirke ličnih podataka je konkretno odredio koji zaposleni i kojim ličnim podacima imaju pristup.

Što se tiče šalterskog radnika, isti ne može naknadno da se vrati i pregleda lične podatke iz pojedinačne transakcije, tako da je zloupotreba podataka u tom dijelu onemogućena. Na šalteru se naknadno mogu pogledati samo detalji platnog naloga, bez ličnih podataka.

Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja u postupku nadzora konstatovano je sledeće:

Članom 4 stav 2 tačka 4 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni list Crne Gore“, br. 033/14, 044/18, 073/19 i 070/21) definisano je da je Pošta Crne Gore AD Podgorica u obavezi da postupa po mjerama definisanim ovim Zakonom tj. da je obveznik za postupanje.

Takođe, Pošta Crne Gore, kao Agent CKB banke u pružanju usluga platnog prometa, što je regulisano ugovornim odnosom, dužna je da, u sklopu agenture, postupa po instrukcijama CKB banke. Aneksom ugovora o pružanju usluga preko agenata, Pošta se obavezala da će, u sklopu agenture, u platnom prometu izvršavati platne transakcije

u iznosima nižim i jednakim 1000 eura i izmijenila procedure na način da i za transakcije ispod 1000 eura od korisnika traži na uvid identifikacioni dokument **zbog praćenja povezanih transakcija i kontrole sankcionih lista u platnom prometu.**

Članom 8 stav 1 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma Obveznik (Pošta) je dužan da sprovodi mjere utvrđivanja i provjere identiteta klijenata, kao i praćenje poslovnog odnosa i kontrole transakcija klijenata, a naročito da 1. utvrdi i provjeri identitet klijenta na osnovu dokumenata, podataka i informacija iz vjerodostojnih, nezavisnih i objektivnih izvora i **prikupi podatke o klijentu**, odnosno izvrši provjeru prikupljenih podataka o klijentu na osnovu vjerodostojnih, nezavisnih i objektivnih izvora (identifikacija klijenta). Članom 9 stav 1 istog Zakona propisano je da je mjere iz člana 8 obveznik (Pošta) dužan da sprovodi **naročito** 1. prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom 2. prilikom jedne ili više povezanih transakcija u vrijednosti od 15000 eura ili više, 3. prilikom svake povremene transakcije koja predstavlja prenos novčanih sredstava u vrijednosti od 1000 eura i više 4. kada postoji sumnja u tačnost ili vjerodostojnost pribavljenih podataka o identitetu klijenta i stvarnom vlasniku klijenta i **5. kada u vezi transakcije, klijenta, sredstava ili imovine postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca i finansiranju terorizma.**

Riječ **naročito** iz člana 9 predstavlja obavezu Obveznika da primijeni mjere iz člana 8 vezano za tačke 1,2,3,4 i 5 iz člana 9 stav 1, ali i ostavlja mogućnost sprovođenja mjera iz člana 8, vezano za utvrđivanje i provjeru identiteta klijenata prije uspostavljanja poslovnog odnosa i u drugim situacijama, ukoliko za to postoji opravdana svrha. U konkretnom slučaju svrha utvrđivanja i provjere identiteta fizičkog lica, nezavisno od visine uplate, odnosi se na **praćenje povezanih platnih transakcija** (uplatama koje se realizuju preko uplatnih naloga, crvena uplatnica) i **kontrole sankcionih lista u platnom prometu** pri čemu se koriste relevantni resursi (EU, UN, OFCA I UK sanacione liste), a u skladu sa Zakonom o međunarodnim restriktivnim mjerama („Sl. list Crne Gore“ br. 3/2015 i 42/2017.)

Nadalje, utvrđivanje i provjera identiteta fizičkog lica propisana je članom 14 stav 1 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma gdje je propisano da identitet klijenta koji je fizičko lice, odnosno njegov zakonski zastupnik, preduzetnik ili fizičko lice koje obavlja djelatnost, obveznik utvrđuje i provjerava, u skladu sa članom 8 stav 1 tačka 1 i članom 10 Zakona uvidom o ličnu ispravu uz njegovo prisustvo i **pribavlja** podatke iz člana 79 tačka 4 ovog zakona a odnose se na ime, adresa prebivališta, odnosno boravišta, datum i mjesto rođenja i poreski broj fizičkog lica, odnosno njegovog zastupnika, preduzetnika ili fizičkog lica koje obavlja djelatnost, koje uspostavi poslovni odnos ili izvrši transakciju, odnosno fizičko lice za koje se uspostavi poslovni odnos ili vrši transakcija i broj, vrstu i naziv organa koji je izdao ličnu ispravu.

Pošta Crne Gore, kao obveznik Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, je dužna na osnovu člana 7 ovog Zakona, da izradi analizu rizika kojom utvrđuje procjenu rizičnosti pojedinih klijenata, grupa klijenata, države ili geografskog područja, poslovnog odnosa, transakcije ili proizvoda, usluga i distributivnih kanala u vezi mogućnosti zloupotrebe u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma i da je redovno ažurira najmanje jednom godišnje i čuva u skladu sa ovim zakonom.

Analiza rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u oblasti poštanskog saobraćaja (donijeta januar 2019. godine) definiše da rizik od pranja novca i finansiranja terorizma predstavlja rizik da će klijent zloupotrijebiti sistem Pošte Crne Gore za pranje novca ili finansiranje terorizma, odnosno da će neki poslovni odnos, transakcija, proizvod ili distributivni kanal biti posredno ili neposredno upotrijebljeni za pranje novca i finansiranja terorizma.

Istom Analizom definisano je da u kategoriju korisnika poštanskih usluga čije aktivnosti mogu ukazivati na visok rizik spadaju:

1. Korisnici koji poslovne aktivnosti ili transakcije obavljaju pod neuobičajenim okolnostima (učestalo slanje vrijednosnih/otkupnih pošiljki, učestalo slanje vrijednosnih poštanskih pošiljki koje su osigurane na malu vrijednost, učestalo slanje poštanskih pošiljki koje su osigurane na malu vrijednost, učestalo slanje poštanskih pošiljki sa istom specifikacijom sadržaja, učestalo slanje novca)
2. Korisnici koji obavljaju djelatnosti za koje je karakterističan veliki obrt uplata gotovog novca (restorani, prodavnice, kladionice, kazina, špediteri idr)

Takođe, kao transakcije koje predstavljaju viši rizik za pranje novca i finansiranje terorizma, u Analizi rizika, navedene su:

1. Transakcije namijenjene osobama sa prebivalištem ili sjedištem u državi koja je poznata kao finansijski, odnosno poreski raj
2. Transakcije namijenjene osobama sa prebivalištem ili sjedištem u državi koja je poznata kao off shore finansijski centar
3. Transakcije namijenjene neprofitnim organizacijama koje imaju sjedište u državi poznatoj kao off-shore finansijski centar, državi poznatoj kao finansijski, odnosno poreski raj ili državi koja nije članica EU, odnosno nije potpisnica Sporazuma o pristupanju EU
4. Transakcije koje odstupaju od uobičajene poslovne prakse korisnika poštanske usluge
5. Transakcije kod kojih korisnik očigledno prikriva pravi razlog sprovođenja transakcije
6. Učestalo slanje poštanskih pošiljaka sa istom navedom sadržinom u deklaraciji/adresnici od strane istog pošiljaoca prema istom ili grupi istih primaoca
7. Učestalo slanje većeg broja vrijednosnih pošiljki i uputnica u toku dana ili nedjelje, prema istom ili grupi istih primaoca
8. Učestalo slanje uputnica kao osnov za isplatu većeg novčanog iznosa istom ili grupi istih primaoca
9. Korišćenje zbirnih finansijskih novčanih doznaka/uputnica
10. Transakcije koje korisnik obavlja u pratnji lica koje očigledno nadzire ponašanje korisnika
11. Više povezanih gotovinskih transakcija u iznosima manjim od iznosa predviđenog za prijavljivanje gotovinskih transakcija na osnovu Zakona, a koje ukupno prelaze navedeni iznos, ako je u nesaglasnosti sa uobičajenim poslovanjem korisnika

12. Transakcije koje su službenici poštanskih operatera, na osnovu iskustva okarakterisali kao neuobičajene
13. Poštanske usluge koje nemaju ekonomsku opravdanost
14. Pružanje usluga u vezi trgovine hartijama od vrijednosti
15. Usluge poštanskih operatera koje su nove na tržištu moraju se posebno pratiti radi utvrđivanja stvarnog stepena rizika
16. Pružanje usluga licima sa kojima prethodno nije uspostavljen poslovni odnos u smislu Zakona
17. Transakcije pri kojima se prikriva stvarni sadržaj i/ili vrijednost pošiljke.

U pogledu kategorija rizičnosti, klijenti, poslovni odnos, proizvodi i transakcije se mogu razvrstati u 3 glavne kategorije rizičnosti 1. viši rizik 2. srednji rizik 3. nizak rizik.

Napominjemo da Analizom nije su navedeni korisnici poštanskih usluga i transakcija koji bi se mogli podvesti pod srednji i nizak rizik.

Korisnici poštanskih usluga i transakcije koje se odnose na plaćanje tzv. kućnih računa-režija, a na osnovu Analize, ne mogu se podvesi niti pod jednu kategoriju koja predstavlja bilo koji stepen rizika vezano za potencijalno pranje novca i finansiranje terorizma.

Analiza rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u oblasti poštanskog saobraćaja je donijeta na osnovu Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Kako korisnici poštanskih usluga i transakcije vezanih za plaćanje tzv. kućnih računa-režija, prema istoj, ne predstavljaju niti jedan stepen rizika, obrada ličnih podataka korisnika u smislu unoženja imena, prezimena, vrste dokumenta, država izdavaoca, broj dokumenta i JMBG u bazu podataka Pošte Crne Gore, ne predstavlja obradu ličnih podataka u okviru Zakonom propisanih obaveza rukovaoca zbirke ličnih podataka što nije u skladu sa članom 10 stav 2 tačka 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Shodno utvrđenim nepravilnostima ukazuje se subjektu nadzora da, u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 i članom 36 Zakona o inspekcijskom nadzoru, otkloni sledeće nepravilnosti:

1. **Da Pošta Crne Gore AD Podgorica u najkraćem roku, u zavisnosti od tehničke procedure, u svom sistemu, prilikom uplata na Uplatni nalog online postavi opseg računa (kućne račune-režije) koji neće ući u sistem praćenja vezanih transakcija I praćenja sankcionih lista i ne obrađuje lične podatke ovih korisnika poštanskih usluga u svom informacionom sistemu.**
2. **Da izbriše sve lične podatke korisnika poštanski usluga po ovom osnovu, koji su obrađeni od stupanja na snagu izmijenjene procedure.**

Subjekt nadzora postupio je po ukazanim nepravilnostima, u propisanom roku, i o tome obavjestio Agenciju.

Primjer 3: Državna izborna komisija

Postupanje po Inicijativi za pokretanje postupka nadzora br. 05-19-5229-1/23 od 09.03.2023. godine, koju je uputilo Odjeljenje za zaštitu podataka o ličnosti i slobodan pristup informacijama Ministarstva unutrašnjih poslova, kojom je zatraženo utvrđivanje zakonitosti obrade ličnih podataka od strane Državne izborne komisije putem aplikacije www.provjeripotpis.me kojoj je dodijeljena javna IP adresa IPv4: 208.91.197.91, koju koristi uređaj smješten van teritorije Crne Gore. Kako se navodi, korištenjem različitih javno dostupnih baza podataka, algoritama i tehnologija za određivanje geo lokacije, moguće je približno utvrditi geografsku lokaciju uređaja koji koristi tu IP adresu; da se geo lokacija javne IP adrese može ponekad pokazati nepreciznom ili netačnom, posebno ako se koristi proxy ili virtualna privatna mreža (VPN) koja skriva stvarnu geo lokaciju; da korišćenje proxy servera za prikrivanje javne IP adrese može imati pozitivan uticaj na bezbjednost podataka, međutim upotreba proxy servera takođe može predstavljati i rizik ako se ne koristi na odgovarajući način, naročito u kontekstu zaštite podataka, jer proxy server djeluje kao posrednik između korisnika i servisa i sve informacije koje korisnik šalje ili prima preko istog prolaze kroz njega i uvijek postoji mogućnost administratora da pokuša da preslušava podatke bez ovlaštenja, što može biti kršenje zakonske regulative, politike privatnosti i etike poslovanja, pa se može suočiti sa zakonskim posljedicama.

U postupku nadzora utvrđeno je sledeće činjenično stanje:

Na osnovu prednje navedene inicijative, dana 15.05.2023. godine, a u cilju pravilnog i potpunog utvrđivanja činjeničnog stanja u vršenju nadzora nad spovođenjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, izvršen je nadzor u prostorijama subjekta nadzora Državnoj izbornoj komisiji (u daljem tekstu: DIK) sa sjedištem u ulici Novaka Miloševa br. 8, Podgorica.

Agencija je dana 08.05.2023. godine (zavedeno pod brojem 05-19-5229-3/23) uputila Obavještenje o nadzoru i shodno navodima iz predmeta nadzora, između ostalog, zatražila pisana izjašnjenja, shodno članu 67 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i članu 14 stav 3 Zakona o inspekcijском nadzoru. S tim u vezi, subjekt nadzora dostavio je kontrolorima u toku nadzora sljedeću dokumentaciju: Zahtjev DIK-e upućen Ministarstvu unutrašnjih poslova, br.20/2 od 18.01.2023.godine; Zahtjev DIK-e upućen Skupštini CG, br. 276 od 07.03.2023. godine; Odgovor Skupštine, br. 00-32-5/23-53/1 od 07.03.2023. godine; pisana izjava Marka Dubljevića i dopuna izjave, br. 05-19-5229-5/23 od 18.05.2023. godine. Ovlašćena lica subjekta nadzora, u bitnom, navode da su vezano za bezbjedan i povjerljiv pristup web servisu imali intezivnu e-mail komunikaciju sa IT sektorom Skupštine CG, te da se aplikacija www.provjeripotpis.me hostuje na serveru Skupštine

Izvršenim uvidom u navedenu dokumentaciju utvrđuje se:

- U Zahtjevu od 18.01.2023. godine upućen MUP-a navodi se :*„Kako bi Državna izborna komisija uspješno mogla da odgovori svojim obavezama propisanim Zakonom o izboru Predsjednika Crne Gore i Zakonom o izboru odbornika i*

poslanika, a koji se tiču provjere potpisa podrške birača kandidatu, odnosno izbornoj listi, potrebno je da nam obezbijedite pristup web servisima.";

- Zahtjev od 07.03.2023. godine u kojem je Državna izborna komisija uputila dopis Skupštini Crne Gore u kojem se navodi da je Državna izborna komisija izradila aplikaciju za provjeru potpisa podrške birača kandidatima za Predsjednika Crne Gore koji će se održati 19. marta 2023. godine. Takođe se zahtjeva, ukoliko je tehnički izvodljivo, da se obezbijedi web servis sa pristupom internetu na koji bi se instalirala predmetna aplikacija.
- Dopis od 07.03.2023. godine koji je Skupština Crne Gore uputila DIK-u, u kojem se navodi sljedeće: *"Shodno Vašem zahtjevu broj 276. od 07.03.2023 godine, obavještavamo Vas daje za potrebe aplikacije za provjeru potpisa podrške birača kandidatima za Predsjednika Crne Gore koji će se održati 19. marta 2023 godine, obezbijeden web server, sledeće konfiguracije: VM name: Web DIK_potpisi; VM RAM: 4 GB; VM CPU: 2; VM Disk: 25 GB; Public IP: 94.102.226.216 (pristup sa Interneta HTTP i HTTPS). Takođe, tehničkim licima koje ste angažovali za postavljanje aplikacije je obezbijeden VPN pristup navedenom serveru, o čemu ste obaviješteni kroz e-mail komunikacije. Koristim priliku da Vas obavijestim, da Skupština Crne Gore ima stabilni internet link sa adekvatnom DDoS (distributed denial-of-service) zaštitom, a da je nadležna služba Skupština Crne Gore u cilju povećanja bezbjednosti servera na mrežnom nivou ograničila saobraćaj po nužno potrebnim portovima (HTTP i HTTPS). Imajući u vidu, da nadležna služba Skupštine nije učestvovala u projektovanju i izradi samog softverskog rješenja, te da zbog hitnosti koju tražite nije u mogućnosti sprovesti adekvatna testiranja same aplikacije, Skupština Crne Gore ne može snositi odgovornost za probleme u njenom radu i eventualnu kompromitaciju podataka, jer je to u isključivoj odgovornosti lica koja su angažovana na njenoj implementaciji."*
- pisana izjava M.Dubljevića:

„Firma NTH Media je napravila aplikaciju za provjeru potpisa podrške građana političkim partijama za učešće na predsjedničkim izborima, aplikacija je smještena na serveru (Virtuelna mašina) Skupštine Crne Gore sa sledecim karakteristikama: VM name: Web_DIK_potpisi; VM RAM:4 GB; VM CPU: 2; VM Disk: 25 GB; Private IP: 172.16.54.91/24; Public IP: 94.102.226.216 (spolja pusten HTTP i HTTPS); VPN (FortiClient); //ka privatnoj adresi servera propušten sav saobraćaj; VPN type: SSL-VPN VPN IP: 94.102.237.130; Port: 10000

Kao što se vidi iz priloženog javna IP adresa servera na kojem se nalazi naša aplikacija je 94.102.226.216, u dopisu Agencije za zaštitu ličnih podataka navedeno je da je IP adresa našeg servera 208.91.197.91 na kojem se nalazi aplikacija www.provieripotips.me, što ne odgovara realnom činjeničnom stanju. Jednostavnom provjerom IP adrese domena, na bilo kojem sajtu gdje se može to provjeriti vide se sledeći rezultati:

2023 09:10:12 PM

Domain Name

IP Address

provjeripotpis.me

provjeripotpis.me./94.102.226.216

Smatramo da se na osnovu svih podataka koje smo naveli u prethodno tekstu može lako zaključiti i provjeriti da je server na kojem se nalazi aplikacija www.provieripotpis.me vlasništvo Skupštine Crne Gore, kao i da se nalazi na teritoriji Crne Gore."

- dopuna izjave M.Dubljevića od 18.05.2023.godine:

„Firma NTH Media je napravila aplikaciju za provjeru potpisa podrške građana političkim partijama za učešće na predsjedničkim izborima, aplikacija je smještena na serveru (Virtuelna mašina) Skupštine Crne Gore sa IP adresom 94.102.226.216. Dana 06.03.2023 nasa firma je razvila aplikaciju za provjeru potpisa na našem serveru sa IP adresom 167.172.164.253 , razvoj na našem serveru imao je pokazni karakter(baza sa jednim podatkom našeg programera za potrebe testa) i front end da bi usaglasili sa klijentom DIK da li je to zadovoljavajući izgled koji su tražili prije postavljanja na server Skupštine Crne Gore i punjenjem zvanicnih podatka prikupljenih lista potpisa koje smo odradili 07.03.2023 sto smo naveli u prethodnom dopisu. Iz priloženih fotografija može se vidjeti IP adresa koju smo koristili, front end aplikacije i slika same baze sa podacima koji su sadržani u njoj.


```

mysql> USE signs_db;
Reading table information for completion of table and column names
You can turn off this feature to get a quicker startup with -A

Database changed
mysql> SELECT * FROM signs;
+-----+-----+-----+-----+-----+
| IDNO | id | s_ime | i_ime | pr_ime |
+-----+-----+-----+-----+-----+
| 09829222003 | 021497280 | ALIPIRMAN | STAMNAC | MIKI BRAN |
+-----+-----+-----+-----+-----+
1 row in set (0.00 sec)

mysql> SELECT COUNT(*) FROM signs;
+-----+
| COUNT(*) |
+-----+
| 1 |
+-----+
1 row in set (0.03 sec)

mysql>

```

Na zahtjev kontrolora dostavljen je Ugovor o obradi podataka o ličnosti, br.316 od 10.03.2023.godine (zaveden kod subjekta nadzora) zaključen između subjekta nadzora i NTH Media doo koju zastupa tehnički direktor Marko Dubljević, kojim su povjereni poslovi obrade usluge praćenja funkcionisanja, održavanja i obezbjeđivanja rada aplikacije provjeripotpis.me. (Ugovor zaveden kod ovog društva, br.27/23-3 od 10.03.2023.godine)

Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, u postupku nadzora konstatovano je:

- da je subjekt nadzora u vršenju poslova iz svoje nadležnosti u smislu čl.106 Zakona o izboru odbornika i poslanika, a koje se vezano za predmet nadzora odnosi na korišćenje informaciono-komunikacione tehnologije, tj. mjesto hostovanja aplikacije za provjeru potpisa podrške građana političkim partijama za učešće na predsjedničkim izborima vršio u skladu sa čl. 25 st. 1 Zakona o elektronskoj upravi ("Službeni list Crne Gore", br. 072/19 od 26.12.2019) budući da je aplikacija www.provjeripotpis.me smještena na serveru (Virtuelna mašina) Skupštine Crne Gore sa IP adresom 94.102.226.216. Prednje podrazumijeva da je automatska obrada ličnih podataka (čuvanje) u smislu čl. 9 st. 1 t. 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, vršeno u skladu sa načelom zakonitosti obrade iz čl. 2 st. 1, čl.6 i čl.10, a u vezi odredbi Zakona o elektronskoj upravi.
- da je subjekt nadzora kao rukovalac zbirki ličnih podataka povjerio privrednom društvu „NTH Media“ doo da u njegovo ime vrši poslove u vezi sa obradom ličnih podataka iz svog djelokruga koje privredno društvo, u konkretnom slučaju, ima status obrađivača u smislu čl. 9 st. 1 t. 5 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, te da je shodno tome sačinio pisani ugovor o povjeravanju poslova obrade, br.316 od 10.03.2023.godine u skladu sa čl.16 Zakona

Primjer 4: Građanski pokret URA

Postupanje po Inicijativi za vršenje nadzora, br. 05-19-13789-1/23 od 27.06.2023. godine, upućene od strane Mreže za afirmaciju nevladinog sektora- MANS. Inicijativom se u bitnom zahtijeva provjera zakonitosti obrade ličnih podataka – kopiranje izvoda iz biračkog spiska - na zahtjev Građanskog pokreta URA, dostavljanje kopija Građanskom pokretu URA os strane OIK- Bar, što je utvrđeno na osnovu Izvještaja troškova ovog građanskog pokreta za lokalne izbore koji su održani u Opštini Bar oktobra 2022. godine.

U postupku nadzora je utvrđeno sledeće činjenično stanje:

U cilju pravilnog i potpunog utvrđivanja činjeničnog stanja u vršenju nadzora nad sprovođenjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kontrolor Agencije je dana, 05.09.2023. godine izvršio nadzor u prostorijama subjekta nadzora na adresi „X Crnogorske Brigade“ br. 56. Podgorica.

Nadzorom je utvrđeno da je GP URA 28.10.2022. godine OIK-u Bar podnijela zahtjev za dostavljanje fotokopija izbornog materijala i izvoda iz biračkih spiskova sa svih

izbornih mjesta, povodom održanih lokalnih izbora u Baru od 23.10.2022.godine. Sadržina Zahtjeva upućenog OIK-u Bar od strane GP URA, a u koji je kontrolor imao uvid, izgleda na sljedeći način: "U skladu sa članom 77 Zakona o izboru odbornika i poslanika („Sl: list RCG“, br. 4/98, 17/98, 14/00, 41/02, 46/02. i 48/06 i „Sl. List CG“, br.46/11, 14/14,47/14, 12/16, 60/17 i 10/18), molimo Vas da nam omogućite fotokopiranje izbornog materijala". Zahtjev je potpisan od strane Izvršnog direktora GP URA Zorana Mikića.

Prema tvrdnjama prisutnih nadzoru od OIK-a Bar GP URA nije dobila nikakvo rješenje kojim se odobrava dostava traženog materijala u vezi sa upućenim Zahtjevom. Kompletnu proceduru dostave izbornog materijala i obrade ličnih podataka objašnjavaju pisanom izjavom kako slijedi:

„U skladu sa članom 77 Zakona o izboru odbornika i poslanika, političke partije imaju pravo u uvid i kopiranje izvoda iz biračkih spiskova. U ovom konkretnom slučaju obratili smo se pisanim dopisom OIK-u Bar da nam omoguće kopiranje izbornog materijala sa lokalnih izbora u oktobru o našem trošku.

U dogovoru sa predstavnicima OIK Bar dogovorena je kopirница (Media pro) i dinamika kopiranja izbornog materijala, tako što je izborni materijal iskopiran i isti je preuzet od strane ovlašćenih predstavnika naše partije i donijet u prostorije našeg Opštinskog odbora u Baru, a potom i u prostorije Centrale partije u Podgorici.

Mi kao politička partija pomenuti izborni materijal koristimo za analizu ostvarenog rezultata na izborima, kao i za sondažu broja izašlih po biračkim mjestima. Takođe, ove podatke koristimo za naše dalje političke strategije, kao i za ankete koje sprovodimo u cilju sondaže javnog mnjenja.

Osim toga, prilikom uvida u izborni materijal provjeravao da li je došlo do povrede ili kršenja neke od zakonskih odredbi u izbornom procesu".

Tokom nadzora utvrđeno je da su, od OIK-a Bar, GP-u URA, prethodno opisanom procedurom preko kopirnice, dostavljeni izvodi iz biračkih spiskova sa 75 biračkih mjesta sa ličnim podacima 39854 ukupno upisanih birača.

U momentu vršenja nadzora kontroloru su dati na uvid izvodi sa četiri biračka mjesta u papirnoj formi, uz obrazloženje da su ostali uništeni nakon što su, zajedno sa ova četiri, **elektronski obrađeni, na osnovu čega je sa podacima iz izvoda iz biračkih spiskova formirana Exel tabela.**

Lični podaci birača, koji su kroz izvode iz biračkih spiskova dostavljeni GP URA odnose se na: Ime, prezime, adresu, **potpis izašlih**, JMBG zamračen, pol, datum rođenja, datum prijave birališta i državljanstvo.

Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja u postupku nadzora konstatovano je sledeće:

Sa aspekta Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, u konkretnom slučaju, rukovalac zbirke ličnih podataka Izvoda iz biračkog spiska Opštine Bar je OIK Bar, dok je GP URA „zakonski“ korisnik. Članom 17 stav 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti propisano je da rukovalac zbirke ličnih podataka mora trećoj strani, odnosno korisniku ličnih podataka, na njegov zahtjev, dati lične podatke koji su mu potrebni.

Stavom 2 istog člana, propisano je da Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži informacije o kategorijama ličnih podataka koji se traže, **njihovoj namjeni**, pravnom osnovu za korišćenje i davanje podataka na korišćenje, **vremenu korišćenja** i dovoljno podataka za identifikaciju lica čiji se podaci traže.

Članom 18 stav 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti propisuje da se lični podaci mogu koristiti samo za vrijeme potrebno za ostvarenje svrhe koja je navedena u zahtjevu za davanje podataka na korišćenje (što u aktuelnom zahtjevu nije slučaj).

Stavom 2 istog člana propisano je da je, po protoku vremena iz stava 1 ovog člana, korisnik ličnih podataka dužan da briše lične podatke.

Obzirom da u sadržini zahtjeva GP URA upućenom OIK-u Bar ne postoje navodi o namjeni, odnosno svrsi korišćenja ličnih podataka, kao ni vrijeme korišćenja ličnih podataka (rokovima), **ustupanje navedenih ličnih podataka od strane OIK-a Bar GP URA je suprotno članu 17 Zakona.**

Nadalje, u pisanoj izjavi korisnika ličnih podataka GP URA navedeno je da su lični podaci iz izvoda iz biračkih spiskova, između ostalog korišćeni i za analizu regularnosti izbornog procesa. Takođe u usmenoj komunikaciji sa prisutnima u nadzoru dobijena je informacija da nakon analize regularnosti aktuelnog izbornog procesa nije upućen prigovor OIK-u, a nakon isteka roka za prigovor do momenta vršenja nadzora korisnik ličnih podataka nije uništio iste.

Korišćenje ličnih podataka birača sa izbornih lista sa potpisima birača, za razne vrste sondaža i pravljenje anketa prema onima koji nijesu izašli na izbore predstavlja evidentnu zloupotrebu ličnih podataka birača, jer ne postoji saglasnost birača za taj vid obrade, što je suprotno članu 10 stav 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, niti je to zakonom propisana obaveza GP URA uz nezakonito korišćenje ličnih podataka birača, što je suprotno članu 10 stav 2 tačka 1 istog zakona.

Jedini obavezni elemenat koji je naveden u Zahtjevu, a koji se odnosi na pravni osnov za korišćenje ličnih podataka (član 77 Zakona o izboru odbornika i poslanika) problematizujemo.

Naime, **Zakon o izboru odbornika i poslanika** u članu 77 stav 1 propisuje da kandidati za odbornike i poslanike imaju pravo uvida u izborni materijal, a naročito u izvode iz biračkih spiskova, zapisnike biračkog odbora, zapisnike izbornih komisija i glasačke listiće. Uvid se vrši u službenim prostorijama izborne komisije, kao i organa kod kojih se izborni materijal nalazi. Takođe, u skladu sa stavom 4 ovog člana, na zahtjev podnosioca izborne liste organi kod kojih se nalazi izborni materijal dužni su da odobre njegovo fotokopiranje o trošku podnosioca zahtjeva.

Zakon o biračkom spisku („Sl. list RCG“, br. 10/2014, 20/2015, 92/2017, 17/2019- odluka US i 3/2020) članom 21 propisuje da je Ministarstvo dužno da opštinskoj izbornoj komisiji za birački spisak opštine, parlamentarnoj stranci, podnosiocu potvrđene izborne liste i nevladinoj organizaciji, kojoj je od strane nadležnog organa izdato ovlašćenje za praćenje izbora, na njihov zahtjev, u roku od 48 časova od dana prijema zahtjeva, elektronskim putem omogućiti uvid u birački spisak, kao i promjene koje su u njemu izvršene. Stavom 4 istog člana propisano je da je informacioni sistem za vođenje

biračkog spiska zaštićen na način da se podaci iz biračkog spiska ne mogu kopirati niti štampati, već se može vršiti uvid u isti.

Na osnovu prethodno rečenog evidentno je da dva različita Zakona na različit način tretiraju istu pravnu stvar.

Utvrđene nepravilnosti:

1. Odobravanje zahtjeva za korišćenje ličnih podataka, koji po sadržaju nije u skladu sa članom 17 stav 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, predstavlja kršenje istog člana.
2. Korišćenje nezakonito pribavljenih ličnih podataka u svrhe koje nijesu navedene u zahtjevu i koje su sa aspekta Zakona o zaštiti podataka o ličnosti krajnje problematične je u suprotnosti sa članom 10 stav 1 i stavom 2 istog člana ovog Zakona.

Shodno utvrđenim nepravilnostima ukazuje se subjektu nadzora da u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 i članom 36 Zakona o inspeksijskom nadzoru, otkloni sledeće nepravilnosti:

- 1. Da u hitnom postupku uništi papirnu formu izvoda iz biračkih spiska Opštine Bar, koje posjeduje i da izbriše kompletne, elektronski obrađene lične podatke za 39854 birača Opštine Bar.**

Primjer 5: Demokratska partija socijalista

Postupanje po Inicijativi za vršenje nadzora podnijete od strane NVO Mreže za afirmaciju nevladinog sektora – „MANS“, br. 01-19-13788-1/23 od 27.06.2023. godine. U Inicijativi se navodi da se pregledom internet stranice Agencije za sprječavanje korupcije i dostupnih izvještaja o troškovima za izbornu kampanju, utvrdilo da pomenuti izvještaj za predsjedničke izbore 2023. godine Predsjedničkog kandidata Mila Đukanovića sadrži podatke o potrošnji po osnovu kopiranja izbornog materijala i knjige biračkih spiskova.

U postupku nadzora je utvrđeno sljedeće činjenično stanje:

U cilju pravilnog i potpunog utvrđivanja činjeničnog stanja u vršenju nadzora nad spovođenjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, subjekt nadzora obaviješten je o početku obavljanja nadzora dopisom, br. 05-19-13788-3/23 od 18.07.2023. godine. S tim u vezi, a shodno čl. 67 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti („SI.list CG, br.22/17) zatraženo je od subjekta nadzora pisano izjašnjenje i dokumentacija koja se odnosi na sljedeće: pravni osnov po kom se vrši obrada (kopiranje) ličnih podataka iz izbornog materijala, spisa predmeta u vezi postupka nadzora (zahtjevi za kopiranje izvoda iz biračkog spiska/biračkog spiska prema nadležnim OIK i odluka po zahtjevu; imajući u vidu da se u predmetnom Izvještaju navode različiti pružaoci usluga kopiranja, kao i vrste kopiranja

potrebno je dostaviti sve račune koji se odnose na prednje navedeno) i po potrebi omogućavanje sredstvima elektrosnkim obrade i druge dokumentacije.

Dana 21.07.2023. godine kontrolori Agencije su izvršili nadzor u prostorijama subjekta nadzora. Ovlašćena lica subjekta nadzora su dostavila predmetnim kontrolorima pisano izjašnjenje (zavedeno kod DPS-a br. 06-2251 od 20.07.2023. godine), **vezano za Obavještenje o nadzoru br. 05-19-13788-3/23** od 10.07.2023.godine sljedeće sadržine:

„1. Demokratska partija socijalista Crne Gore je na predsjedničkim izborima u Crnoj Gori 2023. godine nastupila kao podnosilac kandidature predsjedničkog kandidata Mila Đukanovića,

2. Predsjednički izbori se sprovode u skladu sa:

*a) Zakonom o izboru **predsjednika Crne Gore** ("Službeni list Crne Gore", br. 017/07 od 31.12.2007, 008/09 od 04.02.2009, 012/16 od 23.02.2016, 073/18 od 19.11.2018)*

b) Zakonu o izboru odbornika i poslanika ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 004/98 od 18.02.1998, 005/98 od 25.02.1998, 017/98 od 20.05.1998, 014/00 od 17.03.2000, 018/00 od 31.03.2000, Službeni list Savezne Republike Jugoslavije", br. 073/00 od 29.12.2000, 009/01 od 22.02.2001, 041/02 od 02.08.2002, 046/02 od 10.09.2002, 045/04 od 02.07.2004, 048/06 od 28.07.2006, 056/06 od 07.09.2006, Službeni list Crne Gore", br. 046/11 od 16.09.2011, 014/14 od 22.03.2014, 047/14 od 07.11.2014, 012/16 od 23.02.2016, 060/17 od 30.09.2017, 010/18 od 16.02.2018).

Naime, članom 9 Zakona o izboru predsjednika Crne Gore propisana je shodna primjena odredbi Zakona o izboru odbornika i poslanika koje se odnose na biračko pravo; utvrđivanje i oglašavanje liste kandidata: predstavljanje kandidata; način organizovanja izbora; oblik i sadržinu glasačkog listića; glasanje na biračkom mjestu i van biračkog mjesta i zaštitu biračkog prava.

Članom 77 Zakona o izboru odbornika i poslanika propisuje način uvida u izborni materijal, a naročito u izvode iz biračkih spiskova, a u stavu 4 je propisana obaveza omogućavanja fotokopiranja izbornog materijala, to na zahtjev podnosioca izborne liste odnosno u ovom slučaju predstavnika predsjedničkog kandidata.

3. Demokratska partija socijalista Crne Gore kao podnosilac izborne kandidature predsjedničkog kandidata Mila Đukanovića, postupajući u skladu sa odredbama člana 9 Zakona o izboru predsjednika Crne Gore i člana 77 Zakona o izboru odbornika i poslanika, ostvarila je na zakonu zasnovano pravo uvida i fotokopiranja izvoda iz biračkog spiska to u cilju ostvarivanja zaštite biračkog prava odnosno utvrđivanja regularnosti izbornog procesa, sve u smislu evidentiranja eventualnih nepravilnosti na biračkim mjestima kao razloga za pokretanje postupka zaštite biračkog prava pred nadležnom izbornom komisijom.

4. Postupak ostvarivanja prava uvida i fotokopiranja izbornog materijala inicira se podnošenjem zahtjeva preko opštinskog odbora Demokratske partije socijalista Crne Gore nadležnoj opštinskoj izornoj komisiji.

Nadležna opštinska izborna komisija je dužna u roku od 4 sata od dobijanja zahtjeva omogućiti uvid, a odmah nakon uvida i postupiti po zahtjevu za fotokopiranje izbornog materijala, na način da svojim aktom odobrava uvid i fotokopiranje, te upućuje

podnosioca zahtjeva na koji način će izmiriti troškove fotokopiranja izbornog materijala to davanjem instrukcija za plaćanje (član 77 stav 4 Zakona o izboru odbornika i poslanika) Podnosilac zahtjeva nema uticaja na izbor načina i/ili izvršioca samog fotokopiranja izbornog materijala, jer je to nadležnost i obaveza postupajuće opštinske izborne komisije, koja je i dužna starati se o zaštiti podataka o ličnosti u skladu sa zakonom.

5. Demokratska partija socijalista Crne Gore kao podnosilac izborne liste/kandidature preko svojih opštinskih odbora kao korisnik fotokopiranih izvoda iz biračkih knjiga ne vrši evidentiranje ili drugu obradu raspoloživih podataka iz fotokopija izvoda biračkih spiskova, već oni isključivo služe za ostvarivanje prava utvrđivanja zakonitog i pravilnog sprovođenja izbornog procesa shodno članovima 78a, 79, 80 i 83 Zakona o izboru odbornika i poslanika (saglasje numeričkih iskaza u Zapisniku i izvodu iz biračkog spiska o broju birača koji su ostavili biračko pravo, pravilno evidentiranje birača koji su glasali). Odgovorna lica za uvid i čuvanje fotokopija izbornog materijala su predsjednici opštinskih odbora i/ili ovlašćeni predstavnik izborne liste/kandidata u proširenom sastavu opštinske izborne komisije."

U toku postupka nadzora, izvršen je uvid u dokumenta, koja su dostavljena shodno pisanom nalogu Agencije, na osnovu kojih se utvrđuje sljedeće:

- Zahtjev OO DPS Prijestonice za fotokopiranje izbornog materijala , br. 01-30 od 20.03.2023.godine (zaveden kod Prijestonice Cetinje – Izborna komisija Prijestonice Cetinje, br. 01-022/23-89 od 21.03.2023. godine) kojim se u skladu sa članom 77 Zakona o izboru odbornika i poslanika, zahtjeva da se odobri i omogući fotokopiranje izvoda iz biračkog spiska za sva biračka mjesta u Prijestonici Cetinje. Zahtjev se odnosi na izvode iz biračkog spiska za sva biračka mjesta i za izvode biračkih spiskova za glasanje putem pisma svih biračkih mjesta. Shodno čl.77 st.4 Zakona o izboru odbornika Izborna komisija Prijestonice donijela je Odluku o troškovima fotokopiranja izbornog materijala, br.01-022/23-91 od 22.03.2023. godine, kojom je utvrđena visina troškova za fotokopiranje izbornog materijala za izbor Predsjednika Crne Gore, održanih dana 19.03.2023. godine, za 39 biračkih mjesta u Prijestonici i to: izvodi iz biračkog spiska, izvodi iz biračkog spiska za glasanje putem pisma i zapisnici o radu biračkog spiska. U dispozitivu Odluke navodi se da će se ista primjenjivati i na drugi krug izbora za Predsjednika Crne Gore zakazanih za 02.04.2023. godine; (predmetna Odluka zavedena kod subjekta nadzora pod br. 06-852 od 22.03.2023.godine i br.06-1014/2 od 07.04.2023.);
- Zahtjev OO DPS HN ,br.26 od 20.03.2023. godine za fotokopiranje kopije jednog primjerka knjige birača za sva biračka mjesta u Herceg Novom koji je upućen Opštinskoj izbornoj komisiji Herceg Novi; predmetni Zahtjev se takođe odnosi i na knjigu za glasanje putem pisma; (zahtjev je isti dan zaprimljen kod OIK HN; ovaj organ nije donio (opštu) odluku o troškovima fotokopiranja izbornog materijala, niti je odgovorio na predmetni zahtjev)
- Zahtjev za fotokopiranje kopije jednog primjerka knjige birača za sva biračka mjesta u Herceg Novom od, br.30 od 04.04.2023. godine, koji je upućen Opštinskoj izbornoj komisiji Herceg Novi, predmetni Zahtjev odnosi se i na knjigu

za glasanje putem pisma;(zahtjev je dana 05.04.2023. godine zaprimljen kod OIK HN; ovaj organ nije donio (opštu) odluku o troškovima fotokopiranja izbornog materijala, niti je odgovorio na predmetni zahtjev);

- Zahtjev OO DPS Danilovgrad za fotokopiranje kopije izvoda iz biračkih spiskova kao i knjige sa glasanjem putem pisma za sva biračka mjesta u Opštini Danilovgrad, br.30 od 20.03.2023.godine, koji je upućen Opštinskoj izbornoj komisiji Danilovgrad (zaveden kod OIK pod br.1 od 20.03.2023.) OIK Danilovgrad je uputila dopis, br.3 od 21.03.2023.godine, koji je kod DPS-u zaveden pod br. 31 od 21.03.2023. godine u kojim se navodi da je na osnovu njihovog zahtjeva za fotokopiranje izvoda od 20.03.2023.godine, u skladu sa članom 77 stav 4 Zakona o izboru odbornika i poslanika, predviđena obaveza da se odobri isto o trošku podnosioca zahtjeva, te da shodno Uredbi o naknadi troškova u postupku za pristup informacijama, a imajući u vidu cijenu fotokopiranja u formatu A4 kao i broj stranica, upućuje podnosioca zahtjeva da na račun Opštinske izborne komisije Danilovgrad uplati iznos od 100.00 eura, te da će materijal nakon izvršene uplate, podnosilac zahtjeva moći da preuzme u prostorijama Opštinske izborne komisije od 08 do 15 časova.;
- Zahtjev OO DPS Danilovgrad, br.34 od 06.04.2023. godine, za fotokopiranje kopije izvoda iz biračkih spiskova kao i knjige sa glasanjem putem pisma za sva biračka mjesta u Opštini Danilovgrad, koji je upućen Opštinskoj izbornoj komisiji Danilovgrad (zavedeno kod istog pod.br.95 od 06.04.2023.). S tim u vezi, OIK Danilovgrad je postupajući po zahtjevu, sačinio dopis, br.96 od 06.04.2023.godine koji je u DPS-u zaveden pod br. 96 dana 10.04.2023. godine, koji je sadržinski identičan dopisu koji je prednje pomenut.
- Zahtjev OO DPS Berane br. 06-27/23 od 20.03.2023. godine, za fotokopiranje izvoda iz biračkog spiska za sva biračka mjesta u opštini Berane i to izvode iz biračkih mjesta i izvode biračkih spiskova za glasanje putem pisma na svih 56 biračkih mjesta (zavedno kod OIK Berane pod br. 416 od 20.03.2023. godine); Odluka OIK Berane br. 417 od 21.03.2023. godine, kojom se odbija Zahtjev OO DPS Berane br. 06-27/23 od 20.03.2023. godine; Prigovor OO DPS Berane Državnoj izbornoj komisiji br. 06-28/23 od 21.03.2023. godine na Odluku br. 417 OIK Berane od 21.03.2023. godine; Rješenje Državne izborne komisije br. 418/3 od 22.03.2023. godine, kojim se usvaja prigovor OO DPS Berane na Odluku OIK Berane br. 417 od 21.03.2023. godine; Zahtjev za fotokopiranje izvoda iz biračkog spiska za sva biračka mjesta u opštini Berane i to izvode iz biračkih mjesta i izvode biračkih spiskova za glasanje putem pisma na svih 56 biračkih mjesta zavedno kod OO DPS Berane pod br. 06-35/23 od 04.04.2023. godine; prema navodima ovlašćenih lica, obavješteni su da OIK Berane nije izdavao rješenja za ponavljanje izbora već je kopiranje vršio za sve partije na licu mjesta email od 18.07.2023. godine upućen od strane Tamare Vukašinić.
- Nadalje, ovlašćena lica subjekta nadzora su dostavila kontrolorima sljedeće kopije računa:

- Račun br. 128/2023 od 28.03.2023. godine koji je izdao „Alfa inženjering“ D.O.O. Berane u kojem se kao usluga navodi kopiranje biračkih spiskova A3 na A4, a kao kupac Demokratska partija socijalista Crne Gore sa adresom Jovana Tomaševića bb, Podgorica;
- Račun br. 154/2023 od 08.04.2023. godine koji je izdao „Alfa inženjering“ D.O.O. Berane u kojem se kao usluga navodi kopiranje biračkih spiskova A3 na A4, a kao kupac Demokratska partija socijalista Crne Gore sa adresom Jovana Tomaševića bb, Podgorica;
- Račun br. FK/2023/0123 od 06.04.2023. godine koji je izdao „BIRO KONTO“ D.O.O. u kojem se kao usluga navodi štampanje biračkih spiskova opštine Herceg Novi na biračkim mjestima i štampanje biračkih spiskova opštine Herceg Novi putem pisma, a kao kupac Demokratska partija socijalista Crne Gore sa adresom Jovana Tomaševića bb, Podgorica;
- Račun br. FF/2023/0082 od 22.03.2023. godine koji je izdao „BIRO KONTO“ D.O.O. u kojem se kao usluga navodi kopiranje knjiga biračkih spiskova Opštine Herceg Novi, a kao kupac Demokratska partija socijalista Crne Gore sa adresom Jovana Tomaševića bb, Podgorica;
- Račun br. 1/3-186 od 30.03.2023. godine koji je izdao „MEDIAPro“ D.O.O. u kojem se kao usluga navodi kopiranje biračkih spiskova, a kao kupac Demokratska partija socijalista Crne Gore sa adresom Jovana Tomaševića bb, Podgorica;
- Račun br. 1/3-221 od 11.04.2023. godine koji je izdao „MEDIAPro“ D.O.O. u kojem se kao usluga navodi kopiranje biračkih spiskova, a kao kupac Demokratska partija socijalista Crne Gore sa adresom Jovana Tomaševića bb, Podgorica.

U toku nadzora je utvrđeno da se u javno objavljenom Izveštaju o troškovima za izbornu kampanju Predsjedničkog kandidata 2023. godine u tabeli IV. Izveštaj o utrošenim sredstvima iz javnih i privatnih izvora; Ostali troškovi izborne kampanje navodi plaćeni trošak za uslugu fotokopiranja biračkih spiskova od strane Alfa Inženjering dana 08.03.2023. godine u iznosu od 302,50 evra, a koji račun nije dostavljen kontrolorima. S tim u vezi, zatraženo je dostavljanje dodatnog pisanog izjašnjenja u vezi prednje navedene činjenice.

Dana 28.07.2023. godine dostavljeno je dopunjeno pisano izjašnjenje subjekta nadzora, br.05-19-13788-4/23, vezano za Obavještenje o nadzoru broj 05-19-13788-3/23 od 10.07.2023. godine, sljedeće sadržine:

„U Izveštaju prema Agenciji za sprječavanje korupcije naveden je trošak-plaćanje prema DOO Alfa inženjering u iznosu 302,50 EUR sa datumom 08.03.2023. godine za usluge kopiranja izvoda iz biračkih spiskova, te je kontrolor postavio upit osnova i razloga vršenja usluge kopiranja predmetnih izvoda tog datuma, koji datum je prije datuma održavanja izbora, odnosno prije nastupanja zakonskog prava na dostupnost istih, pa se na ove okolnosti izjašnjavamo kako slijedi:

U Izveštaju koji je dostavljen Agenciji za sprječavanje korupcije je nastala očita greška prilikom unosa datuma u obrazac Izveštaja, koju grešku je nenamjerno skrivio operater Demokratske partije socijalista Crne Gore na način da je umjesto datuma 28.03.2023. godine i 08.04.2023. godine navedenim na dva računa ispostavljena od strane DOO Alfa inženjering, za predmetni trošak i objedinjenu uplatu greškom unesen datum nastanka troška - 08.03.2023. godine. Držimo da je evidentno da se radi o očitoy grešci u unosu

podataka, odnosno da faktički nije bilo moguće izvršiti uslugu kopiranja izvoda iz biračkih spiskova sa birčkog mjesta sa izbora održanih 19.03.2023. godine na datum naveden u Izveštaju tj. 08.03.2023. godine.

Dokazi:

- *Kopija Računa DOO Alfa inženjering br. 128/2023. od 28.03.2023.*
- *Kopija Računa DOO Alfa inženjering br. 154/2023. od 08.04.2023.*
- *Kopija Izvod broj 29 od 12.04.2023 iz CKB banke (stavka 32, strana 3/4)*

Na upit kontrolora za razloge zbog kojih za pojedine troškove navedene u Izveštaju Agenciji za sprječavanje korupcije, subjekt nadzora ne posjeduje pisana akta postupajućih opštinskih izbornih komisija u smislu Odluke ili Zaključka kojim se odobrava kopiranje izbornog materijala i instrukcije za plaćanje troškova kopiranja, izjašnjavamo se kako slijedi:

Demokratska partija socijalista Crne Gore ostvarujući zakonsko pravo na uvid i/ili kopiranje izbornog materijala je obavezna postupati po instrukcijama postupajuće opštinske izborne komisije, bilo da se radi o pisanim ili usmenim instrukcijama datim ovlašćenom predstavniku u proširenom sastavu izborne komisije. Dosadašnja praksa je pokazala da u ostvarivanju ovog prava postupajuće opštinske izborne komisije imaju različit pristup i način rješavanja zahtjeva na način, da jedan broj dostavlja pisani akt, jedan javno objavljuje na svojoj zvaničnoj web starnici, a jedan broj službeno obavještava usmenim putem imenovanog ovlašćenog predstavnika u sastavu izborne komisije. Na ova postupanja opštinskih izbornih komisija Demokratska partija socijalista nema i ne može imati uticaja, jer po instrukcijama postojeće izborne komisije kao korisnik zakonskog prava moramo postupiti na način da prvo po instrukcijama (usmenim ili pisanim) izvršimo uplatu i dostavimo dokaz o istoj kako bi pravo na dobijanje kopija ostvarili, te nakon toga i dobili kopije i fakturu za troškove.

U svemu ostalom ostajemo kod prvobitnog pisanog izjašnjenja, koje na ovaj način i ovim dokumentom dopunjava".

Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja u postupku nadzora konstatovano je sledeće:

Članom 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti propisano je: „Podaci o ličnosti moraju obrađivati na pošten i zakonit način“, što znači da obrada ličnih podataka mora vršiti na osnovu i u skladu sa relevantnim zakonom, kao i da se obrada ličnih podataka mora vršiti u obimu u kojem je potrebno da bi se postigla svrha obrade. Princip zakonitosti obrade ličnih podataka podrazumijeva da uslovi za njihovu obradu moraju pretpostaviti postojanje bar jednog alternativnog pravnog osnova koji proizilazi iz zakonskog ovlašćenja, na osnovu pozitivnopravnih propisa koji uređuju određenu oblast ili prethodne pisane saglasnosti lica čiji se podaci obrađuju (čl.10 Zakona). Saglasno načelu ograničenja svrsishodnosti, obrada ličnih ne može se vršiti na način koji nije u skladu sa njenom namjenom, ako je svrha izmijenjena, nedozvoljena ili je već ostvarena.

U slučaju kad su namjena ličnih podataka i način njihove obrade propisani zakonom, rukovalac zbirke ličnih podataka određuje se tim zakonom u smislu člana 6 Zakona. Ukoliko rokovi za čuvanje obrađenih ličnih podataka nijesu određeni zakonom,

lični podaci koji omogućavaju utvrđivanje identiteta lica mogu se čuvati samo za vrijeme koje je potrebno za namjenu za koju se lični podaci obrađuju (čl.3 st. 2 Zakona).

U konkretnom predmetu nadzora pravno relevantne su odredbe sljedećih propisa: Zakon o izboru odbornika i poslanika ("Sl. list RCG", br. 04/98, 05/98, 17/98, 14/98, 18/00, "Sl. list SRJ", br. 73/00, 09/01... 56/06 "Sl. list CG", br. 46/11, 14/14, 47/14 ... 10/18 i 109/20), Zakon o Predsjedniku Crne Gore ("Sl. list CG", br. 17/07 ,08/09 , 12/16, 73/18) i Zakon o biračkom spisku ("Službeni list Crne Gore", br. 010/14, 020/15, 092/17, 017/19 i 003/20).

Zakonom o izboru odbornika i poslanika uređuju se: način i postupak izbora odbornika u skupštinu opštine, gradske opštine, Glavnog grada i Prijestonice i poslanika u Skupštinu Crne Gore; organizacija, sastav i nadležnost organa za sprovođenje izbora; utvrđivanje rezultata glasanja i raspodjela mandata; zaštita biračkog prava i druga pitanja od značaja za organizaciju i sprovođenje izbora (čl.1). U poglavlju VII ovog Zakona uređuju se uslovi i način sprovođenja izbora, koji se odnose na određivanje biračkog mjesta, sadržinu, broj, izgled i distribuciju izbornog materijala, prava predstavnika podnosioca izbornih lista, kandidata za odbornike i poslanike i parlamentarne stranke, kao i način glasanja. Tako je članom 77 ovog Zakona propisano sljedeće:

"Predstavnicima podnosioca izbornih lista i kandidati za odbornike i poslanike imaju pravo uvida u izborni materijal, a naročito u izvode iz biračkih spiskova, zapisnike biračkog odbora, zapisnike izbornih komisija i glasačke listiće. Uvid se vrši u službenim prostorijama izborne komisije, kao i kod organa kod kojih se izborni materijal nalazi.

Otvaranje omota sa izbornim materijalom i otvaranje koverti sa glasačkim listićima vrši opštinska izborna komisija u stalnom sastavu, u prisustvu ovlašćenog predstavnika podnosioca zahtjeva za uvid u izborni materijal.

Nakon izvršenog uvida u izborni materijal, izborni materijal se pakuje i pečatira na način utvrđen u članu 91 ovog zakona.

Na zahtjev podnosioca izborne liste organi kod kojih se nalazi izborni materijal dužni su da odobre njegovo fotokopiranje o trošku podnosioca zahtjeva.

Uvid u izborni materijal može se obaviti u roku od sedam dana od dana održavanja izbora. Izborna komisija je dužna da najkasnije četiri sata po dostavljanju zahtjeva omogući uvid u izborni materijal podnosiocu izborne liste koji je dostavio zahtjev.

Uvid u izborni materijal i njegovo fotokopiranje, nakon isteka roka iz stava 5 ovog člana, može ostvariti parlamentarna stranka na osnovu podnijetog zahtjeva."

Shodno čl.107 ovog Zakona, zaštita biračkog prava uređuje se na način da: "Svaki birač, kandidat i podnosilac izborne liste ima pravo da podnese prigovor nadležnoj izornoj komisiji zbog povrede biračkog prava u toku izbora. Prigovor iz stava 1 ovog člana podnosi se u roku od 72 časa od časa kada je donešena odluka, odnosno izvršena radnja. Prigovor iz stava 1 ovog člana podnosi se neposredno nadležnoj izornoj komisiji".

Dakle, važećim Zakonom uređeno je da prilikom sprovođenja izbora predstavnici podnosioca izbornih lista i kandidata za odbornike i poslanike imaju pravo da *u roku od sedam dana od dana održavanja izbora, izvrše uvid u izborni materijal (najkasnije u roku od 4 sata od podnošenja zahtjeva). Navednim subjektima se, osim prava na uvid, omogućuje dobijanje fotokopije izbornog materijala, a naročito izvode iz biračkih*

spiskova, zapisnike biračkog odbora, zapisnike izbornih komisija i glasačke listiće. Navedena prava ima i parlamentarna stranka, i to nakon okončanja postupka izbornog procesa i nakon verifikacije mandata, jer joj se u pravno- formalnom smislu na osnovu pisanog zahtjeva omogućuje pravo na uvid i fotokopiranje izbornog materijala.

Dakle, jasno je da iz navedenih odredbi Zakona o izboru odbornika i poslanika proizilazi da subjekt nadzora ima pravo da, u svrhu zaštite biračkog prava, tj. zaštita zakonitosti sprovođenja izbora, kao korisnik ličnih podataka u smislu čl.9 st.1 t.4 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, vrši obradu ličnih podataka iz izbornog materijala (izvod iz biračkog spiska) shodno čl.10 st.2 t.1 i čl.17 st.1 ovog Zakona, a u vezi sa čl. 77 Zakona o izboru odbornika i poslanika. Iako u predmetnim zahtjevima nije navedena svrha obrade, odnosno vrijeme korišćenja izvoda iz biračkih spiskova na način kako je propisano čl. 17 stav 3 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, iz prednje izloženih odredbi Zakona o izboru poslanika i odbornika proizilazi svrha obrade koja ograničava vrijeme korišćenja ličnih podataka. Osim toga, opštinska izborna komisija kao rukovalac zbirke ličnih podataka izvod iz biračkog spiska dužna je da cijeni ispunjenost formalno-pravnih uslova podnietog zahtjeva o dostavljanju izvoda iz biračkog spiska, a ne subjekt nadzora kao korisnik ličnih podataka.

Prema izjavi ovlašćenih lica subjekta nadzora, fotokopije izvoda iz biračkih spiskova koje su dobijene na osnovu pisanih zahtjeva nisu u posjedu istog, niti se vrši evidentiranje ili druga obrada raspoloživih podataka iz fotokopija izvoda biračkih spiskova.

Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, kao i pisanih navoda subjekta nadzora u pogledu postupanja opštinske izborne komisije po predmetnim zahtjevima subjekta nadzora koja je shodno čl.77 st.4 Zakona dužna da odobri fotokopiranje izvoda iz biračkog spiska i knjige sa glasanjem putem pisma o njegovom trošku, konstatuje se da način i mjesto fotokopiranja izbornog materijala određuje nadležna opštinska komisija, koja određuje i način plaćanja (iznos i subjekte prema kojima se vrši uplate). Valja istaći da predmetna zakonska odredba ne zabranjuje povjeravanje poslova usluge fotokopiranja izbornog materijala od strane opštinskih izbornih komisija, ali se postavlja pitanje zakonitosti povjeravanja obrade u smislu čl. 16 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, što nije predmet nadzora kod ovog subjekta nadzora.

U konačnom, ovdje valja principijelno konstatovati dvije važne činjenice. Prva se odnosi na neusaglašenost važećeg zakonskog rješenja o dostavljanju fotokopija izvoda biračkih spiskova podnosiocima izbornih lista sa Zakonom o biračkom spisku, koji zabranjuje štampanje i/ili kopiranje biračkog spiska, posebno imajući u vidu čl.21 st. 4 ovog Zakona, gdje se zaštita biračkog spiska obezbjeđuje vršenjem uvida u isti u kontrolisanim uslovima (kroz informacioni system). Pored toga, činjenica da se u izvodu iz biračkog spiska, pored zakonom propisanih podataka (čl.10 Zakona o biračkom spisku), nalazi i potpis birača, odnosno prazno polje iz čega se može zaključiti da tačno određeni birač nije glasao, iz kojeg seta ličnih podataka se može doći do nesumnjivog identiteta birača kao i ostalih činjenica iz privatnosti tog lica (gdje živi, pol, starost, gdje radi i tsl.) što predstavlja poseban rizik za prava i slobode lica, ali i rizik za legitimnost izbornog procesa (u slučaju masovnog profajlinga biračkog tijela).

Druga činjenica korespondira sa prednje navednom problematikom zaštite ličnih podataka, a odnosi se na čl.77 st.6 *Zakona o izboru poslanika i odbornika kojim je uređeno da uvid u izborni materijal i njegovo fotokopiranje, nakon isteka roka iz stava 5 ovog člana, može ostvariti parlamentarna stranka na osnovu podnijetog zahtjeva*. Dakle, ovom odredbom se normira pravo parlamentarnim strankama na uvid i fotokopiranje izvoda iz biračkog spiska, nakon okončanja postupka izbornog procesa i nakon verifikacije mandata. Ovo znači da u periodu od četiri godine od izbora, imajući u vidu činjenicu da se izborni materijal, shodno Zakonu čuva najmanje 4 godine, parlamentarna stranka može ostvariti navedena prava. Sa aspekta zaštite ličnih podataka, ne postoji legitimna svrha na korišćenje izvoda iz biračkih spiskova nakon izbora, tj. nakon zakonom propisanih rokova za prigovora jer je jasno da se obrada ličnih podataka (pravo na uvid) u cilju kontrole zakonitosti izbornog procesa ima vršiti jedino u toku izbora. **Na ovaj način zakonom je dozvoljena obrada ličnih podataka suprotno svrsi za koju je obrada i dozvoljena.**

2. RJEŠENJA

U toku 2023. godine, Agencija je donijela ukupno **(20)** Rješenja, od čega tri **(2)** po Zahtjevu za zaštitu prava.

Rješenja su izdata sljedećim subjektima:

1. Rješenje, br. 05-18-8970-14/22 od 17.02.2023. godine, kojim se odbija Prigovor br. 05-18-8970-12/22 od 23.01.2023. godine, izjavljen od strane Sekretarijata za komunalno stambeno poslove, Opština Budva, na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-8970-10/22 od 26.12.2022. godine, kao neblagovremen;
2. Rješenje, br. 05-18-10381-14/22 od 23.03.2023. godine, kojim se odbija Prigovor izjavljen od strane pokreta "Evropa sad", na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-10381-4/22 od 19.12.2022. godine, kao neosnovan;
3. Rješenje, br. 05-18-9138-7/22 od 18.01.2023. godine, kojim se usvaja Zahtjev za zaštitu prava upućen od strane XX, iz Republike Hrvatske, br. 05-18-9137-1/22 od 26.10.2022. godine, kao osnovan;
4. Rješenje, br. 05-19-572-6/23 od 30.03.2023. godine kojim se odbija Prigovor, br. 05-19-572-4/23 od 27.02.2023. godine, izjavljen od strane XX na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-19-572-3/22 od 26.01.2022. godine, kao nedozvoljen;
5. Rješenje, br. 05-18-9136-5/23 od 18.01.2022. godine kojim se odbija Prigovor, br. 05-18-9132-5/22 od 20.12.2022. godine, izjavljen od strane Višeg suda Podgorica na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-9136-3/22 od 09.12.2022. godine, kao neosnovan;
6. Rješenje, br. 05-18-9132-8/22 od 18.01.2023. godine, kojim se odbija Prigovor izjavljen od strane Višeg suda Podgorica na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-9132-3/22 od 09.12.2022. godine, kao neosnovan;

7. Rješenje, br. 05-18-9137-7/22 od 18.01.2023. godine, , kojim se odbija Zahtjev za zaštitu prava upućen od strane XX , br. 05-18-9137-1/22 od 26.10.2022. godine, kao neosnovan;
8. Rješenje, br. 05-18-9134-6/22 od 18.01.2023. godine, kojim se odbija Prigovor izjavljen od strane Višeg suda Podgorica na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-9134-3/22 od 08.12.2023. godine, kao neosnovan;
9. Rješenje, br. 05-18-9135-5/22 od 18.01.2023. godine, kojim se odbija Prigovor izjavljen od strane Višeg suda Podgorica na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-9135-3/22 od 09.12.2022. godine, kao neosnovan;
10. Rješenje, br. 05-18-9133-5/22 od 18.01.2023. godine, kojim se odbija Prigovor izjavljen od strane Višeg suda Podgorica na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-9133-3/22 od 09.12.2022. godine, kao neosnovan;
11. Rješenje, br. 05-18-9138-7/22 od 18.01.2023. godine, kojim se usvaja Zahtjev za zaštitu prava upućen od strane XX, br. 05-18-9138-1/22 od 26.10.2022. godine, kao osnovan;
12. Rješenje, br. 05-19-9302-13/23 od 22.06.2023. godine, kojim se odbija Prigovor izjavljen od strane XX iz Podgorice na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-19-9302-7/23 od 08.05.2023. godine, kao nedozvoljen;
13. Rješenje, br. 05-18-3197-8/23 od 13.04.2023. godine, kojim se odbija Prigovor Opštine Bar – služba Glavnog gradskog arhitekta, br. 05-18-3197-6/23 od 15.03.2023. godine, izjavljen na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-3197-3/23 od 27.02.2023. godine, kao neosnovan;
14. Rješenje, br. 05-18-3196-8/23 od 13.04.2023. godine, kojim se odbija Prigovor Opštine Bar - Služba Glavnog gradskog arhitekta, br. 05-18-3196-6/23 od 15.03.2023. godine, izjavljen na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-3196-3/23 od 27.02.2023. godine, kao neosnovan.
15. Rješenje, br. 06-29-10267-13/21 od 06.07.2023. godine, kojim se Odbija Prigovor predsjednika Skupštine etažnih vlasnika stambene zgrade „Vila Eva Lux“ Rijeka Reževića bb iz Budve, br. 06-29-10267-10/21 od 06.06.2023. godine, izjavljen preko punomoćnika Vojislava Zečevića, advokata iz Budve, na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 06-29-10267-7/21 od 25.05.2023. godine kao neosnovan;
16. Rješenje, br. 05-18-10960-14/23 od 27.07.2023. godine, kojim se odbija Prigovor Lovćen osiguranja AD Podgorica, br. 05-18-10960-10/23 od 27.06.2023. godine, izjavljen na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-10960-8/23 od 19.06.2023. godine, kao neosnovan;
17. Rješenje, br. 05-19-6862-9/23 od 24.08.2023. godine, kojim se odbija Prigovor podnosioca Incijative za pokretanje postupka nadzora, stambene zgrade zgrade u Podgorici, br. 05-19-6862-7/23 od 28.07.2023. godine, izjavljen preko punomoćnika Zorana Mijovića, Bojana Vukovića, Marka Markovića i Veljka Bačovića, advokata iz Podgorice, na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-19-6862-4/23 od 06.07.2023. godine kao neosnovan.
18. Rješenje, br. 05-19-13792-12/23 od 20.10.2023. godine, kojim se odbija Prigovor predsjednika političke partije Biram Crnu Goru - „Biram Bar“ Radomira Novakovića,

- br. 05-19-13792-8/23 od 22.09.2023. godine, izjavljen na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-19-13792-6/23 od 12.09.2023. godine, kao neosnovan.
19. Rješenje, br. 05-18-1392-13/23 od 06.10.2023. godine, kojim se djelimično odbija Prigovor br. 05-18-13921-10/23 od 26.09.2023. godine, podniet od strane Lovćen osiguranja AD Podgorica, kojeg zastupa advokatska kancelarija Rodić iz Podgorice, izjavljenom na Zapisnik o izvršenom nadzoru, br. 05-18-13921-7/23 od 13.09.2023. godine kao neosnovan, u dijelu koji se odnosi na način čuvanja psihološkog izvještaja XX i dostupnosti istog zaposlenom licu u HR službi ovog pravnog lica;
20. Rješenje, br. 05-18-13595- 14/23 od 26.10.2023. godine, kojim se usvaja Zahtjev za zaštitu prava XX iz Podgorice, br. 05-18-13595-9/23 od 28.07.2023. godine kao osnovan;

Protiv rješenja koja je donijela Agencija nije moguće uložiti žalbu ali je dopušteno pokretanje upravnog spora, u svrhu preispitivanja njegove zakonitosti. U ovom izvještajnom razdoblju, nezadovoljne stranke su podnijele pred Upravnim sudom jedanaest (11) tužbi protiv rješenja koje je donijela Agencija. Tužbu su podnijeli:

- XX Fizičko lice, br. 05-40-1966-2/23; 05-18-7229-18/22, Podgorica (2) tužbe;
- XX Fizičko lice, br. 05-19-7565 -11/22 Podgorica;
- XX Fizičko lice, br. 05-18-8993-19/22 Podgorica;
- Lovćen osiguranje AD, Podgorica (3) tužbe, 05-18-13595-13/23; 05-18-13921-14/23 i 05-18-10960-15/23.
- Politička partija „Biram Crnu Goru“- „Biram Bar“- Bar, 05-19-13792-15/23;
- Stambena zgrada, 05-19-6862-11/23, Podgorica;
- Komunalna policija – Podgorica, ulica Vasa Raičkovića bb, br. 06-10-4964-4/21;
- XX Fizičko lice, br. 06-29-10267-19/21.

S tim u vezi sačinjeni su Odgovori na tužbu koji su zajedno sa spisima predmeta dostavljeni na nadležno postupanje Upravnom sudu.

U svim odgovorima na tužbu Agencija je predložila da se odbije tužbeni zahtjev, kao neosnovan, i potvrdi Rješenje Agencije.

3. EVIDENCIJA ZBIRKI LIČNIH PODATAKA

3.1. Registar evidencije o zbirkama ličnih podataka

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama propisuje obavezu vođenja Registra evidencija o zbirkama ličnih podataka. Softver kojim raspolažemo u svrhu vođenja registra omogućava unos evidencija o zbirkama ličnih podataka, kako ručno, od strane zaposlenih u Agenciji, tako i elektronskim putem, što je namijenjeno ovlašćenim službenicima rukovaoca zbirki. Ovaj servis, koji je postavljen na portalu eUprave, rukovaocima pruža mogućnost dostavljanja evidencija zbirki elektronskim putem popunjavanjem i slanjem elektronskih obrazaca. Sva

potrebna uputstva za korišćenje servisa i popunjavanje obrazaca istaknuta su na veb sajtu Agencije.

Propisanu obavezu vođenja registra evidencija zbirki ličnih podataka nastavili smo tako što nove evidencije u registar unosimo onako kako pristignu – elektronski, one koje stignu preko servisa postavljenog na portalu eUprave i ručno, one koje primamo u papirnoj formi, preko arhive Agencije.

Osim registracije novih rukovaoca i unosa novih evidencija zbirki ličnih podataka, u toku prethodne godine imali smo niz izmjena podataka kod ranije registrovanih rukovaoca, koje su oni sami inicirali, kao i izmjene ili dopune ranije unijetih evidencija.

Zbog situacije usled hakerskih napada iz avgusta 2022. godine, naši serveri koji se nalaze u Date centru Ministarstva javne uprave, a na kojim je pohranjen softver za registar evidencija zbirki ličnih podataka jedno vrijeme bili su isključeni sa internet mreže. Usled toga, povremeno je otežan pristup serverima za zaposlene u Agenciji kao i korišćenje servisa postavljenih na portalu eUprave ovlašćenim službenicima rukovaoca zbirki ličnih podataka, kojima je zakonska obaveza da dostavljaju evidencije našoj Agenciji.

U toku 2023. godine u registar evidencija zbirki ličnih podataka unijeta su 43 nova rukovaoca kao i 78 pripadajućih evidencija zbirki.

Na današnji dan imamo ažuriran registar zbirki ličnih podataka sa 756 rukovaoca i 2274 evidencija zbirki ličnih podataka.

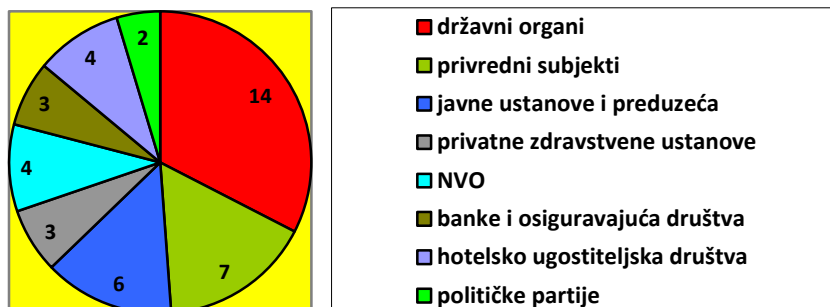
3.2. Dostavljanje zbirki ličnih podataka

U izvještajnom periodu, na adresu Agencije dostavljena je 78 evidencija o zbirkama ličnih podataka. Evidencije su dostavljene od strane 43 rukovalaca.

Broj rukovaoca i zbirki razvrstanih po sektorima je sljedeći:

- državni organ, organ državne uprave i lokalne samouprave 14 rukovaoca (28 zbirki),
- privredni subjekti 7 rukovaoca (12 zbirki),
- javne ustanove i preduzeća 6 rukovaoca (13 zbirki),
- NVO sektor 3 rukovaoca (3 zbirke)

- privatne zdravstvene ustanove i laboratorija 4 (8 zbirki),
- banke i osiguravajuća društva 3 rukovoca (6 zbirki),
- hotelsko – ugostiteljska društva 4 rukovoca (6 zbirki),
- političke partije – 2 rukovaoca (2 zbirke)

3.3. Saglasnosti za uspostavljanje zbirki ličnih podataka

U navedenom periodu, ukupno je izdato **29** saglasnosti za uspostavljanje zbirki ličnih podataka, odnosno saglasnosti za uvođenje video nadzora. Saglasnosti su date onim rukovaocima koji su shodno upućenim Zahtjevima za davanje saglasnosti, dostavili potrebnu dokumentaciju čime su ispoštovani članovi 35, 36 i 39 Zakona kojima su propisani uslovi i način uvođenja video nadzora kod javnog sektora, privrednog društva, drugog pravnog lica i preduzetnika. Obavezna dokumentacija koja se Agenciji dostavlja uz Zahtjev za davanje saglasnosti je:

- Interno pravilo o zaštiti ličnih podataka;
- Odluka o uvođenju video nadzora;
- Mišljenje – Izjava predstavnika sindikata ili predstavnika zaposlenih o uvođenju video nadzora;
- Evidencija podataka o zbirkama podataka – video nadzor, na propisanom obrascu;
- Informacija o broju, vrsti i opštim karakteristikama kamera.

Saglasnost je izdata sljedećim rukovaocima:

1. „One Crna Gora“, ul. Rimski trg br.4, Podgorica, saglasnost za uvođenje video nadzora na baznim stanicama na lokacijama Oblatno, Radovići i Obostnik – Opštine Herceg Novi i Tivat, br. 06-10-5238- 2 /23 od 30.03.2023. godine;
2. Saglasnost za uvođenje video nadzora na objektu poslovnog prostora MFI Alter Modus DOO, u ulici Vučedolska br.15 Podgorica, br. 06-10-5337-2/22 od 17.02.2023. godine;
3. Saglasnost za uvođenje video nadzora pristupa službenim prostorijama JU Centar za socijalni rad za Prijestonicu Cetinje, br. 06-10-9956-1/21 od 09.12.2021. godine i dopune zahtjeva br. 06-10-9956-2/21 od 03.03.2023. godine;

4. Saglasnost za uvođenje video nadzora u objektima D.O.O. NOVI VOLVOX, Podgorica, br. 06-10-7884-1/22 od 16.09.2022. godine i Dopune zahtjeva br. 06-10-7884-2/22 od 17.02.2023. godine.
5. Saglasnost za uvođenje video nadzora u JZU Dom zdravlja Bijelo Bolje i terenskim ambulancama Lozna, Godijevo i Sušica, br. 06-10-1355-1/22 od 02. 02. 2022. godine i dopune zahtjeva 06-10-1355-2/22 od 03.03.2023. godine;
6. Saglasnost za uvođenje video nadzora u poslovnim objektima D.O.O. „LEDO“ u Podgorici, Liješnje bb i Kotoru, Kovačko polje, br. 06-10-443-1/23 od 17.02.2023. godine;
7. Saglasnost za proširenje video nadzora u službenim prostorijama Opštine Berane, br. 05-10-11452-1/22 od 03.02.2023. godine;
8. Saglasnost za vršenje video nadzora Komunalne policije i inspekcije Prijestonice Cetinje na lokacijama: Njegošev park – dječije igralište; Njegošev park – teretana na otvorenom i park "13.jul" – dječije igralište, br. 06-10-8190-1/22 od 19.01.2023. godine;
9. Saglasnost za vršenje video nadzora Komunalne policije, Glavnog grada – Podgorica, na lokacijama: Park na Starom aerodromu (ugao ulice Aerodromske i Bore Stankovića); park u Zagoriču (u nastavku ulice II Crnogorskog bataljona); park na Zabjelu (ul. 27.marta); park na Koniku (ulica Husinjskih rudara); park u Dahni; park kod spomenika Ivanu Crnojeviću (ulica Vaka Đurovića); park Đorđa Balaševića na bulevaru Mihaila Lalice; Njegošev park Bulevar Stanka Dragojevića/dječije igralište; dječije igralište u ulici Buda Tomovića; dječije igralište u ulici Vasa Raičkovića; dječije igralište na Bulevaru revolucije (iza zgrade "Simpo") i spomenik Jeleni Savojskoj u ul. Ljubljanskoj u Podgorici, br. 06-10-4964-1/21 od 16.07.2021. godine i dopune zahtjeva br. 06-10-4964-3/21 od 03.02.2023. godine;
10. Saglasnost za uvođenje video nadzora u JZU Opšta bolnica „Blažo Orlandić“ Bar, br. 06-10-1258-1/22 od 03.03.2023. godine;
11. Saglasnost za uvođenje video nadzora na baznoj stanici, lokacija Zagorič 2, Podgorica, br. 06-10-12063-1/22 od 03.03.2023. godine;
12. Saglasnost za uvođenje video nadzora u DOO "Sarajka Lux", Podgorica, br. 06-10-4505-1/22 od 03.03.2023. godine;
13. Saglasnost za uvođenje video nadzora u "Winners & Co", d.o.o., ul 4 jula, br. 113/10 u Podgorici, br. 06-10-5576-1/22 od 23.03.2023. godine;
14. Saglasnost za uvođenje video nadzora u D.O.O. "BONUCCI COM" Podgorica, Bulevar Ivana Crnojevića, br. 133 u Podgorici, br. 06-10-11099-1/23 od 18.05.2023. godine;
15. Saglasnost za vršenje video nadzora Komunalne policije i inspekcije, Prijestonice Cetinje na lokacijama: naselje "Đuro Petrović" (Kongo) – dječije igralište, dvorište Austrougarskog poslanstva (Divizija) – dječije igralište, naselje Donje polje – dječije igralište i Njegoševa ulica – spomenik princezi Kseniji u Njegoševoj ulici na Cetinju, br. 06-10-5610-2/23 od 14.03.2023. godine i dopune zahtjeva br. 06-10-5610-2/23 od 27.04.2023. godine;

16. Saglasnost za uvođenje video nadzora u A.D. „MALJAT STONE“ – Danilovgrad RJ „Fabrika“ – Druge Dalmatinske, Danilovgrad i RJ „Rudnik Maljat“, Spuž, br. 06-10-13740-2/23 od 06.07.2023. godine;
17. Saglasnost za uvođenje video nadzora - Maloprodajni objekat – knjižara „Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva“ – Moskovska br. 98, Podgorica, br. 06-10-12877-2/23 od 06.07.2023. godine;
18. Saglasnost za uvođenje video nadzora - Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva – magacinski prostor – Lješkopoljska bb, Podgorica, br. 06-10-12875-2/23 od 06.07.2023. godine;
19. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Upravna zgrada - Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva, Novaka Miloševa br. 36, Podgorica, br. 06-10-12876-2/23 od 06.07.2023. godine;
20. Saglasnost za uvođenje video nadzora – RCT „Solution“ doo, Oktobarske revolucije, br. 130 Podgorica, br. 05-10-7555-2/23 od 21.07.2023. godine;
21. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Petrol Crna Gora MNE – BS Petrol, Tuzi – magistralni put bb Tuzi od 06-10-18244-2/23 od 30.11.2023. godine;
22. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Petrol Crna Gora MNE – BS Petrol, ul. Miloša Tošića bb, Pljevlja od 06-10-18245-2/23 od 30.11.2023. godine;
23. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Petrol Crna Gora MNE – BS Krivi most, Ilije Plamenca bb, Podgorica od 06-10-18246-2/23 od 30.11.2023. godine;
24. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Jugopetrol AD – BS Bar 1, ul. Jovana Tomaševića bb, Bar, br. 06-10-13949-2/23 od 21.12.2023. godine;
25. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Jugopetrol AD – BS Bar 2, Ilino bb Bar, br. 06-10-13949-2/23 od 21.12.2023. godine;
26. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Jugopetrol AD – Instalacija Bar, br. 06-10-13949-2/23 od 21.12.2023. godine;
27. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Jugopetrol AD – BS Podgorica 9, Bulevar Ivana Crnojevića Podgorica br. 06-10-13949-2/23 od 21.12.2023. godine;
28. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Jugopetrol AD – BS Podgorica, ul. Josipa Broza Tita bb, Podgorica, br. 06-10-13949-2/23 od 21.12.2023. godine;
29. Saglasnost za uvođenje video nadzora – Jugopetrol AD – Upravna zgrada, ul. Stanka Dragojevića bb, Podgorica, br. 06-10-13949-2/23 od 21.12.2023. godine;

3.4. Saglasnosti za iznošenje podataka

Lični podaci koji se obrađuju mogu se iznositi iz Crne Gore u drugu državu ili davati na korišćenje međunarodnoj organizaciji, koja primjenjuje adekvatne mjere zaštite ličnih podataka propisane Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, na osnovu prethodno pribavljene saglasnosti nadzornog organa. Adekvatnost mjera zaštite procjenjuje se na osnovu konkretnih okolnosti u kojima se sprovodi postupak prenosa ličnih podataka ili postupak prenosa skupa tih podataka, pri čemu se posebno uzima u obzir: priroda ličnih podataka; svrha i trajanje predloženog postupka ili postupka obrade; država porijekla i država krajnjeg odredišta; zakonom propisana pravila koja su na snazi u državi u koju se

iznose podaci; pravila profesije i bezbjedonosne mjere koje se moraju poštovati u toj zemlji.

Za iznošenje ličnih podataka radi povjeravanja pojedinih poslova obrade, u smislu člana 16 o Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, neophodna je saglasnost nadzornog organa, osim u slučaju kada se iznose podaci u države članice Evropske Unije i evropskog ekonomskog prostora ili države koje se nalaze na listi Evropske Unije koje imaju adekvatan stepen zaštite podataka o ličnosti. U članu 42 Zakona su precizirane odredbe koje definišu slučajeve kada saglasnost Agencije nije obavezna.

U izvještajnom periodu Agenciji je upućeno **(7)** zahtjeva za dobijanje saglasnosti za iznošenje podataka.

Saglasnost je data sljedećim rukovaocima:

1. Saglasnost za iznošenje ličnih podataka u Republiku Srbiju (Intelisale d.o.o. – Beograd), po zahtjevu „Wurth“ d.o.o. Podgorica, br. 06-10-1081-1/22 od 03.02.2023. godine;
2. Saglasnost za iznošenje ličnih podataka klijenata i svih drugih korisnika bankarskih usluga iz Crne Gore, po zahtjevu „Adriatic Bank“ Podgorica prema PM Internal Audit Services LLC, sa adresom 14 Penn Plaza, Suite 1800 Njujork, koga zastupa Chasity Hernandez, br. 06-09-19830-1/23 od 21.12.2023. godine;
3. Saglasnost za iznošenje ličnih podataka klijenata po zahtjevu NLB banke AD Podgorica u Republiku Srbiju (Deloitte Advisory d.o.o. Beograd – Stari Grad), br. 06-05-8817-1/23 od 02.11.2023. godine.

Jedan (1) podnosilac Zahtjeva je odustao od Zahtjeva, dok se jedan (1) Zahtjev odnosio na iznošenje ličnih podataka u zemlju članicu Evropske Uniji, u kom slučaju nije potrebna posebna saglasnost Agencije za zaštitu ličnih podataka.

Dva (2) podnosioca Zahtjeva nisu dostavila kompletnu dokumentaciju te je od istih tražena dopuna iste.

4. MIŠLJENJA U VEZI PRIMJENE ZAKONA

4.1. Mišljenja

U toku 2023. godine Agencija je zaprimila **31** Zahtjev za davanje mišljenja. Postupajući po istim, Savjet Agencije je utvrdio **11** mišljenja u vezi sa primjenom Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, jedan **(1)** Zahtjev za davanje mišljenja je prosljeden drugom nadležnom organu, na **(3)** Zahtjeva odgovoreno je u formi dopisa jer su istim tražena pojašnjenja Zakona u vezi sa konkretnim situacijama, jednom **(1)** podnosiocu zahtjeva je upućen dopis sa priloženim Mišljenjem Savjeta Agencije iz 2015. godine, jer se radilo o identičnom zahtjevu, dok su dva **(2)** podnosioca odgovor pojašnjenje na koji način da ispravi nepravilnosti u obradi ličnih podataka, dobila telefonskim putem. Podnosioci su odustali od četiri **(4)** zahtjeva.

U narednu godinu prenjeto je devet **(9)** Zahtjeva za davanje mišljenja.

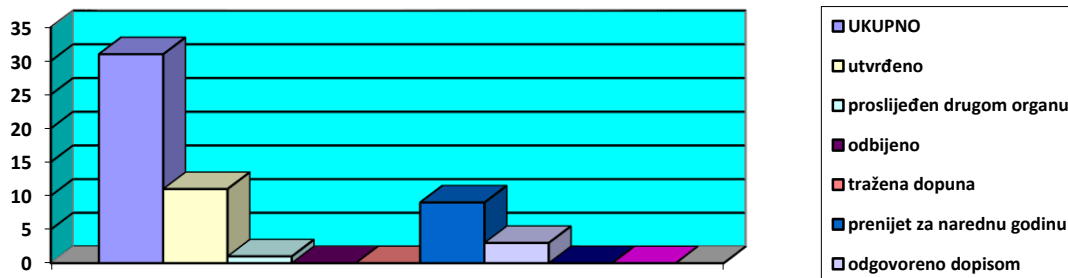
Mišljenja su u najvećoj mjeri tražena od strane državnih organa, organa državne uprave i lokalne samouprave.

Može se konstatovati da se mišljenja Agencije, iako nemaju obavezujući karakter, u praksi u značajnoj mjeri poštuju.

Savjet Agencije je, u izvještajnom periodu, donio sljedeća Mišljenja:

- NVO Centar za demokratsku tranziciju , 20.02.2023.godine;
- Državna izborna komisija Crne Gore (2), od 14.03.2023.godine i Uputstvo od 03.02.2023.godine;
- Ministarstvo rada i socijalnog staranja (3), od 03.02.2023.godine;
- Opštinska izborna komisija Rožaje, od 13.04.2023.godine;
- Institut za javno zdravlje Crne Gore (2), od 27.04.2023.godine;
- Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore, od 22.06.2023.godine;
- JZU Klinički centar Crne Gore, od 30.11.2023.godine.

Mišljenja Savjeta Agencije se objavljuju na web sajtu Agencije (<http://www.azlp.me/misljenja>).

Pojedinačni zahtjevi upućeni s namjerom precizne implementacije Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, odnose se na sljedeće:

- Ostvarivanje uvida u potpise podrške birača na osnovu kojih se potvrđuju kandidature za predstojeće predsjedničke izbore shodno čl.111a Zakona o izboru odbornika i poslanika;
- Pravo međunarodnih posmatrača da prate tok izbora i rad organa za sprovođenje izbora na način da ostvare uvid u potpise podrške birača kandidatu za Predsjednika Crne Gore i dokumentaciji koju kandidati dostavljaju propisanu Zakonom o izboru Predsjednika Crne Gore;
- Dostavljanje podatka o JMB za svakog nosioca prava na dodatak za djecu (roditelja/staratelja) od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja Pošti Crne Gore u svrhu lakše identifikacije istih od strane zaposlenih lica prilikom isplate dječijih dodataka;
- Uvid i fotokopiranje izvoda iz biračkih spiskova na zahtjev predstavnika podnosilaca izbornih lista kandidata za Predsjednika Crne Gore bez anoniomizacije jedinstvenog matičnog broja;

- Korišćenje brojeva telefona koji se nalaze u elektronskom sistemu Fonda za zdravstveno osiguranje i Instituta za javno zdravlje Crne Gore, kao i podaci o vakcionalnom statusu koji su dostupni ovom Institutu, a koji podaci bi se koristili za slanje SMS poruka koje imaju za cilj obavještanje i podsjećanje roditelja nevakcinisane djece kada i gdje ih mogu povesti na vakcinaciju MMR vakcinom;
- Pravo uvida u kompletnu dokumentaciju (ugovore poslodavaca i ovlašćenih organizacija i drugu dokumentaciju), od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja kao korisnika ličnih podataka, koje vrši nadzor nad radom ovlašćenih organizacija shodno zakonskim ovlašćenjima;
- Nacrta Pravilnika o kontroli imovine, prihoda i životnog stila policijskih službenika kojima se uređuje sadržaj izvještaja o imovini i prihodima, s obzirom da se radi o ličnim podacima policijskih službenika koji podnose navedeni izvještaj;
- Nacrt Ugovora o obradi podataka o ličnosti koji je sastavni dio Ugovora o pružanju usluga izrade isplatnih dokumenata (uputnica) i isplate korisnicima materijalnih davanja i usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite i materijalnih davanja iz oblasti boračke i invalidske zaštite od 07. septembra 2022. godine, koji bi bio zaključen između Ministarstva rada i socijalnog staranja Crne Gore kao rukovaoca zbirke ličnih podataka i POŠTE Crne Gore AD Podgorica;
- Uvid u medicinsku istoriju pacijenata putem informacionog sistema KCCG, a koji podaci se odnose i na rezultate testiranja pacijenata koji su HIV pozitivni i dostupni su zdravstvenim radnicima u cilju pravilnog postupanja prilikom tretmana infektivnih pacijenata.

4.2. Primjeri Mišljenja

Primjer 1. - Državna izborna komisija

Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama obratila se Državna izborna komisija zahtjevom za davanje mišljenja, br. 06-11-3852-1/23 od 20.02.2023. godine, u kome se, u bitnom, navodi da je Izborna posmatračka komisija OEBS/ODIHR uputila zahtjev za pristup posmatranju procesa provjere potpisa podrške kandidatima, kao i postupka provjere ostalih dokumenata za nominaciju kandidata za izbor Predsjednika Crne Gore koji će se održati 19. marta 2023. godine. S tim u vezi, traže mišljenje da li je predmetni zahtjev kojim se traži uvid u potpise podrške birača kandidatu za Predsjednika Crne Gore i dokumentaciji koju kandidati dostavljaju propisanu Zakonom o izboru Predsjednika Crne Gore, u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti. Pored toga, navodi se da dokumentacija za koju se traži uvid sadrži: ime i prezime, JMBG, datum rođenja, zanimanje, adresu i potpis kandidata za Predsjednika Crne Gore, odnosno birača koji je dao potpis podrške kandidatu, te da su predstavnici OEBS/ODIHR-a spremni potpisati ugovor o povjerljivosti sa Državnom izbornom komisijom, a koji se odnosi na zaštitu ličnih podataka.

Postupajući u skladu sa čl. 50 st.1 t. 3 i 8 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti u kojem se navodi da Agencija u kojem se navodi da Agencija daje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona, odnosno da li određeni način obrade ugrožava prava i slobode lica, Savjet Agencije je mišljenja da pravo međunarodnih posmatrača da prate tok izbora i rad organa za sprovođenje izbora na način da ostvare uvid u potpise podrške birača kandidatu za Predsjednika Crne Gore i dokumentaciji koju kandidati dostavljaju propisanu Zakonom o izboru Predsjednika Crne Gore nije u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti podataka ličnosti.

Shodno čl.2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti utvrđena su osnovna načela obrade ličnih podataka, i to načelo pravičnosti i zakonitosti obrade ličnih podataka koji podrazumijevaju obradu ličnih podataka na osnovu i u skladu sa relevantnim zakonom, dok načelo proporcionalnosti nalaže obradu ličnih podataka samo u obimu u kojem je potrebno da bi se postigla konkretna svrha obrade. Dakle, lični podaci moraju biti zakonito, pošteno i transparentno obrađivani s obzirom na lice na koga se lični podaci odnose, prikupljeni u posebne, izričite i zakonite svrhe, primjereni, relevantni i ograničeni na ono što je nužno u odnosu na svrhe u koju se obrađuju.

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti primjenjuje se na obradu ličnih podataka koja se vrši automatski, u cjelosti ili djelimično ili na drugi način, a sastavni je dio ili će postati dio zbirke ličnih podataka (čl.7 Zakona). Zbirka ličnih podataka, u smislu čl.9 st.1 t. 3 Zakona, predstavlja skup podataka koji se automatizovano (korišćenjem informacione tehnologije) ili neautomatizovano vode i dostupni su po ličnom, predmetnom ili drugom osnovu, nezavisno od načina na koji su pohranjeni i mjesta gde se čuvaju. Slijedom navedenog, jasno proizilazi da u smislu čl.38 Zakona o izboru poslanika i odbornika i čl.6 Zakona o izboru predsjednika Crne Gore potpisi podrške birača (dati na propisanim obrascima) izbornoj listi za izbor poslanika i/ili kandidatu za Predsjednika Crne Gore (na osnovu potpisa najmanje 1,5% birača od ukupnog broja birača) predstavljaju zbirku ličnih podataka na koju obradu se primjenjuje Zakon o zaštiti podataka o ličnosti.

Shodno čl.4a st.3 Zakona propisano je da kad sam vrši obradu ličnih podataka ili kad se ti podaci obrađuju u njegovo ime, rukovalac zbirke ličnih podataka mora da obezbijedi da se ta obrada vrši u skladu sa prednje navedenim načelima obrade iz čl. 2 i 3 ovog zakona.

Shodno čl.9 st.1 t. 4 Zakona uređeno je da je treća strana, odnosno korisnik ličnih podataka svako fizičko ili pravno lice, državni organ, organ državne uprave, organ lokalne samouprave ili lokalne uprave i drugi subjekti koji vrše javna ovlašćenja, koji imaju pravo da obrađuju lične podatke, a nije lice čiji se lični podaci obrađuju, prvobitni rukovalac zbirke ličnih podataka, obrađivač ličnih podataka ili lice zaposleno kod rukovaoca zbirke ličnih podataka ili obrađivača ličnih podataka. Davanje na korišćenje ličnih podataka po zahtjevu treće strane podrazumijeva pravo da se obrađuju lični podaci samo ukoliko su ispunjeni uslovi iz čl.10 i 13 ovog Zakona. Zahtjev za korišćenje ličnih podataka sadrži informacije o kategorijama ličnih podataka koji se traže, njihovoj namjeni, pravnom osnovu za korišćenje i davanje podataka na korišćenje, vremenu korišćenja i dovoljno podataka za identifikaciju lica čiji se podaci traže.

Dakle, princip zakonitosti obrade ličnih podataka, naročito prilikom njihove obrade od strane javnopravnog organa podrazumijeva da uslovi za obradu istih moraju pretpostaviti postojanje bar jednog alternativnog pravnog osnova koji proizilazi iz zakonskog ovlašćenja, na osnovu pozitivnopravnih propisa koji uređuju određenu oblast, ili prethodne pisane saglasnosti lica čiji se podaci obrađuju (čl. 10 Zakona).

Službena i druga lica koja u državnom organu, organu državne uprave, organu lokalne samouprave i lokalne uprave, privrednom društvu i drugom pravnom licu vrše obradu ličnih podataka postupaju isključivo po uputstvima starješine organa, odnosno odgovornog lica u pravnom licu i obavezni su da čuvaju tajnost ličnih podataka za koje su saznali prilikom obavljanja svojih poslova, ukoliko zakonom nije drukčije propisano shodno čl. 25 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

U slučaju kad su namjena ličnih podataka i način njihove obrade propisani zakonom, rukovalac zbirke ličnih podataka određuje se tim zakonom u smislu čl.6 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. U konkretnom predmetu pravno relevantne su odredbe sljedećih propisa: Zakon o izboru Predsjednika Crne Gore ("Sl. list CG", br. 17/07 ,08/09, 12/16, 73/18), Zakon o izboru odbornika i poslanika ("Sl. list RCG", br. 04/98, 05/98,17/98,14/98,18/00, "Sl. list SRJ", br. 73/00, 09/01... 56/06 "Sl. list CG", br. 46/11, 14/14, 47/14 ...10/18, 109/20) i Zakon o biračkom spisku ("Sl. list CG", br. 10/14 ... 03/20).

Članom 6 Zakona o izboru predsjednika Crne Gore uređeno je da se predlog kandidata za Predsjednika podnosi Državnoj izbornoj komisiji, najkasnije 20 dana prije dana određenog za održavanje izbora, uz koji se podnosi : 1) pisana izjava kandidata da prihvata kandidaturu; 2) potvrda o biračkom pravu kandidata; 3) potvrda o prebivalištu kandidata; 4) uvjerenje o državljanstvu; 5) potpisi birača za podršku kandidatu (birač može, svojim potpisom, podržati samo jednog kandidata shodno čl.5 Zakona). Članom 9 Zakona uređeno je da se odredbe Zakona o izboru odbornika i poslanika koje se odnose na: biračko pravo; utvrđivanje i oglašavanje liste kandidata; predstavljanje kandidata; način organizovanja izbora; oblik i sadržinu glasačkog listića; glasanje na biračkom mjestu i van biračkog mjesta i zaštitu biračkog prava shodno se primjenjuju na izbor Predsjednika, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Zakonom o izboru odbornika i poslanika uređuju se: način i postupak izbora odbornika u skupštinu opštine, gradske opštine, Glavnog grada i Prijestonice i poslanika u Skupštinu Crne Gore; organizacija, sastav i nadležnost organa za sprovođenje izbora; utvrđivanje rezultata glasanja i raspodjela mandata; zaštita biračkog prava i druga pitanja od značaja za organizaciju i sprovođenje izbora (čl.1). Dakle ovim Zakonom, pored ostalog, propisan je način ostvarivanja biračkog prava u postupku izbora, organi za sprovođenje izbora, njihova nadležnost i ovlašćenja, kao i prava posmatrača. Članom 17 Zakona izboru odbornika i poslanika propisano je da organi za sprovođenje izbora rade na osnovu zakona i da je rad organa za sprovođenje izbora javan (čl.22 st.1). Članom 111v ovog Zakona uređeno je da Evropska Unija, druge međunarodne organizacije, međunarodne nevladine organizacije i ovlašćeni predstavnici stranih država mogu pratiti tok izbora koji uključuje rad organa za sprovođenje izbora i drugih državnih organa, praćenje predizborne kampanje od strane medija, ostvarivanje biračkog prava i drugih

povezanih političkih i građanskih prava u izbornom procesu. Period posmatranja teče od dana raspisivanja izbora i završava se zaključno sa objavljivanjem konačnih rezultata izbora, posmatrači će izvještavati u toku izbornog procesa u skladu sa svojim ustaljenim procedurama. Članom 111 Zakona propisano je da organi za sprovođenje izbora su dužni da stranom i domaćem posmatraču omoguće praćenje toka izbora i rada organa za sprovođenje izbora. Birački odbor u zapisniku konstatuje prisustvo posmatrača na biračkom mjestu.

Članom 32 ovog Zakona, između ostaloga, propisano je da se Državna izborna komisija stara o zakonitom sprovođenju izbora i jedinstvenoj primjeni odredaba ovog zakona, ocjenjuje da li su izborne liste za poslanike sastavljene i podnešene u skladu sa ovim zakonom, određuje način rukovanja i čuvanja izbornog materijala i obavlja i druge poslove utvrđene zakonom. Tako je predlaganje i utvrđivanje izbornih lista uređeno na način da političke partije registrovane u Crnoj Gori, posebno ili kao koalicija, kao i grupe birača predlažu kandidate za svoju izbornu listu, na osnovu određenog broja potpisa birača pod uslovima utvrđenim ovim zakonom (čl.38 Zakona). Čl.43 st. 5 i čl. 44 Zakona propisano je da birači koji potpisuju liste za izbor poslanika moraju imati prebivalište na teritoriji Crne Gore, te da birač može, svojim potpisom, podržati samo jednu izbornu listu za izbor odbornika i samo jednu izbornu listu za izbor poslanika. Postupak i organizaciju za davanje potpisa birača za podršku izbornoj listi propisuje Državna izborna komisija (čl.43 st.6 Zakona.).

Ovlašćena nevladina organizacija za praćenje izbora shodno Zakonu o biračkom spisku ima posebna prava koja ostvaruje pred organom nadležnim za vođenje biračkog spiska - Ministarstva za unutrašnje poslove. Posebna prava podrazumijevaju pravo na uvid u birački spisak (čl.21); uvid u promjene biračkog spiska (čl.21 st.2); pravo na uvid u službenu dokumentaciju na osnovu koje se vrši promjena u biračkom spisku (dokumentacija: državljanstva, ličnih karata građana, objave i prijave mjesta prebivališta, matičnog broja građana, matične registre rođenih i umrlih) (čl.24); može podnijeti zahtjev za davanje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona Ministarstvu unutrašnjih poslova (čl.27); može podnijeti predstavku u cilju vršenja inspekcijskog nadzora u pogledu primjene ovog zakona i drugih propisa kojima se uređuje vođenje biračkih spiskova (čl.31).

Uvažavajući činjenicu da posmatranje izbora povećava odgovornost i transparentnost rada organa nadležnih za sprovođenje izbora, i istovremeno povećava i domaće i međunarodno poverenje u izborni proces, Savjet Agencije ukazuje da prava posmatrača shodno posebnim važećim propisima, naročito cijeneći referentne odredbe Zakona o izboru odbornika i poslanika i referentne odredbe Zakona o biračkom spisku, da prate tok izbora i rad organa za sprovođenje izbora ne podrazumijeva pravo uvida u spisak birača koji su dali podršku za kandidata za izbor Predsjednika Crne Gore, te **da nisu ispunjeni zakonski uslovi za obradu ličnih podataka, odnosno uslovi iz čl. 17 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za davanje na korišćenje predmetne zbirke ličnih podataka.**

Savjet Agencije ukazuje da je u Mišljenju, br.06-11-780-3/23 od 20.01.2023. godine sačinjenom po zahtjevu Državne izborne komisija na nacrt Uputstva o načinu i

postupku provjere potpisa podrške izbornoj listi za izbor poslanika i kandidatu za Predsjednika Crne Gore, istakao da spisak podrške birača, odnosno predmetni podaci o ličnosti birača koji su prikazani na spisku, po svojoj prirodi, su strukturalno uređene informacije o ličnosti koji su obrađeni u vezi sa iskazivanjem političkog mišljenja u smislu čl. 9 st. 1 t. 7 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i predstavljaju posebnu kategoriju ličnih podataka („*sensitive personal data*“), a ne, *eo ipso*, lične podatke birača. U tom kontekstu, potpis podrške birača, predstavlja specifičan izuzetak od opšteg načela tajnosti (pasivnog) izbornog-biračkog prava, koji, doduše, nema pravno obavezujući karakter i ne znači da birač glasa ili da će na dan izbora glasati za kandidata za kojeg je dao potpis podrške.

Uslovi daljeg korišćenja ove kategorije ličnih podataka od strane korisnika ličnih podataka podrazumijevaju ispunjenost strogih uslova predviđenih čl.13 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, odnosno pravni osnov sa tačno navedenim subjektima kojima podaci o ličnosti mogu da se otkrivaju (pravo na uvid u spisak podrške birača), na način kako je to navedeno u odredbama Zakona o biračkom spisku u vezi posebnih prava posmatrača.

Međutim, Izborna posmatračka misija OEBS/ODIHR shodno odredbama Zakona o izboru odbornika i poslanika, može pratiti tok izbora koji uključuje rad organa za sprovođenje izbora na način da posmatra proces odnosno postupak provjere potpisa podrške kandidata od strane ovašćenih lica Državne izborne komisije, ali koje praćenje, iz razloga nedostajućeg valjanog pravnog osnova za korišćenje ličnih podataka, ne podrazumijeva neposredan uvid u predmetne spiskove, odnosno lične podatke birača koji su dali podršku za kandidata za izbor Predsjednika Crne Gore, osim u slučajevima ako je lice na očigledan način lične podatke učinilo dostupnim javnosti. Savjet Agencije, s tim u vezi, u bitnom, ukazuje da je u Deklaraciji UN Načela za međunarodno posmatranje izbora i kodeks ponašanja za međunarodne posmatrače na izborima od 27.oktobra 2005.godine uređeno da međunarodne misije za posmatranje izbora moraju poštovati zakone zemlje domaćina i da međunarodno posmatranje izbora podrazumijeva sistematsko, sveobuhvatno i tačno prikupljanje informacija u vezi sa zakonima, procesima i institucijama povezanim sa sprovođenjem izbora, nepristrasnu i profesionalnu analizu takvih informacija, te izvođenje zaključaka o prirodi izbornih procesa na osnovu najviših načela tačnosti informacija i nepristrasnosti analize. **Dakle, Državna izborna komisija kao nadležan organ dužna je da preduzme radnje i aktivnosti kojima se, u skladu sa važećim propisima, OEBS/ODIHR-u omogućuje nesmetano praćenje (monitoring) toka izbora koji uključuje rad organa za sprovođenje izbora.**

Pored navedenog, s aspekta zaštite ličnih podataka, važno je napomenuti da svaki birač ima pravo da provjeri zakonitost obrade ličnih podataka u ovom izbornom procesu putem aplikacije na sajtu DIK-a, na linku <https://dik.co.me/aplikacija-za-provjeru-potpisa-podrske-biraca-kandidatima-za-predsjednika-crne-gore/> shodno odredbi iz čl. 106 Zakona o izboru odbornika i poslanika.

Vezano za navode iz zahtjeva da su predstavnici OEBS/ODIHR-a spremni potpisati ugovor o povjerljivosti sa Državnom izbornom komisijom, a koji se odnosi na zaštitu ličnih podataka, Savjet Agencije ističe da rukovalac zbirke ličnih podataka može pojedine poslove u vezi sa obradom ličnih podataka iz svog djelokruga povjeriti obrađivaču ličnih

podataka ugovorom, koji mora biti u pisanoj formi saglasno članu 16 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Ugovorom se uređuju međusobna prava i obaveze rukovaoca zbirke ličnih podataka i obrađivača, a naročito obaveza obrađivača da postupa po uputstvima rukovaoca (stv.2 ovog člana). Imajući u vidu da je obrađivač subjekt kome se povjereni poslovi obrade da u ime rukovaoca vrši poslove sa obradom ličnih podataka, u konkretnom slučaju, postavlja se pitanje cjelishodnosti takvog ugovora jer posmatrači izbora podrazumijevaju nezavisno i objektivno praćenje rada nadležnih organa za sprovođenje izbora, a ne vršenje poslova u ime istih, koje radnje moraju biti propisane posebnim zakonom ili međunarodnim ugovorom koji obavezuje Crnu Goru. U tom smislu potpisivanje ugovora o povjerljivosti ne predstavlja osnovni pravni posao, na osnovu kog bi se omogućio uvid u cjelokupnu dokumentaciju kandidata za izbor Predsjednika Crne Gore, bez obzira što bi se ugovornim obavezama normirale mjere zaštite ličnih podataka koje moraju odgovarati prirodi i karakteru podataka u koji se vrši uvid, radi zaštite od gubitka, uništenja, nedopuštenog pristupa, promjene, objavljivanja, kao i od njihove zloupotrebe.

Primjer 2. - Državna izborna komisija

Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama obratila se Državna izborna komisija zahtjevom za davanje mišljenja, br .06-11-2900-1/23 od 13.02.2023. godine u kojem se navodi da se ovom organu obratio Centar za demokratsku tranziciju (CDT) zahtjevom za ostvarivanje uvida u potpise podrške birača na osnovu kojih se potvrđuju kandidature za predstojeće predsjedničke izbore shodno čl.111a Zakona o izboru odbornika i poslanika. Zahtjev na uvid od strane CDT-a ne odnosi se na cjelokupne podatke koje sadrži obrazac za davanje potpisa podrške, već uvid u potpise birača koji su podržali liste, što je bila, kako se navodi, praksa u prethodnim izbornim ciklusima.

Postupajući u skladu sa čl. 50 st.1 t. 3 i 8 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti u kojem se navodi da Agencija u kojem se navodi da Agencija daje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona, odnosno da li određeni način obrade ugrožava prava i slobode lica, Savjet Agencije je mišljenja da ostvarivanje uvida u potpise podrške birača na osnovu kojih se potvrđuju kandidature za predstojeće predsjedničke izbore od strane Centra za demokratsku tranziciju (CDT) ovlašćenog predstavnika domaćih nevladinih organizacija registrovanog za praćenje ostvarivanja političkih sloboda i prava nije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, iz razloga kako slijede.

Shodno čl.2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti utvrđeni su osnovna načela obrade ličnih podataka, i to načelo pravičnosti i zakonitosti obrade ličnih podataka koji podrazumijevaju obradu ličnih podataka na osnovu i u skladu sa relevantnim zakonom, dok načelo proporcionalnosti nalaže obradu ličnih podataka samo u obimu u kojem je potrebno da bi se postigla konkretna svrha obrade.

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti primjenjuje se na obradu ličnih podataka koja se vrši automatski, u cjelosti ili djelimično ili na drugi način, a sastavni je dio ili će postati dio zbirke ličnih podataka (čl.7 Zakona). Zbirka ličnih podataka, u smislu čl.9 st.1 t. 3 Zakona, predstavlja skup podataka koji se automatizovano (korišćenjem informacione

tehnologije) ili neautomatizovano vode i dostupni su po ličnom, predmetnom ili drugom osnovu, nezavisno od načina na koji su pohranjeni i mjesta gde se čuvaju. Slijedom navedenog, jasno proizilazi da u smislu čl.38 Zakona o izboru poslanika i odbornika i čl.9 Zakona o izboru predsjednika Crne Gore potpisi podrške birača (dati na propisanim obrascima) izbornoj listi za izbor poslanika i/ili kandidatu za Predsjednika Crne Gore predstavljaju zbirku ličnih podataka .

Shodno st.3 ovog člana Zakona propisano je da kad sam vrši obradu ličnih podataka ili kad se ti podaci obrađuju u njegovo ime, rukovalac zbirke ličnih podataka mora da obezbijedi da se ta obrada vrši u skladu sa čl. 2 i 3 ovog zakona.

Davanje na korišćenje ličnih podataka po zahtjevu treće strane – korisniku ličnih podataka u smislu čl. 9 st.1 t.4 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti podrazumijeva pravo da se obrađuju lični podaci samo ukoliko su ispunjeni uslovi iz čl.10 i 13 ovog Zakona. Zahtjev za korišćenje ličnih podataka sadrži informacije o kategorijama ličnih podataka koji se traže, njihovoj namjeni, pravnom osnovu za korišćenje i davanje podataka na korišćenje, vremenu korišćenja i dovoljno podataka za identifikaciju lica čiji se podaci traže. U slučaju kad se lični podaci traže na korišćenje za potrebe nacionalne bezbjednosti, odbrane i prekrivičnog i krivičnog postupka, zahtjev može da sadrži i vrijeme do kad lice čiji se podaci traže ne može znati da su njegovi podaci korišćeni. Izuzetno, treće lice, odnosno korisnik ličnih podataka može tražiti na korišćenje lične podatke lica i na osnovu informacija koje nijesu dovoljne za identifikaciju lica u smislu stava 2 ovog člana, ako je to propisano posebnim zakonom.

Shodno čl. 18 Zakona lični podaci mogu se koristiti samo za vrijeme potrebno za ostvarivanje svrhe koja je navedena u zahtjevu za davanje podataka na korišćenje, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Princip zakonitosti obrade ličnih podataka podrazumijeva da uslovi za njihovu obradu moraju pretpostaviti postojanje bar jednog alternativnog pravnog osnova koji proizilazi iz zakonskog ovlašćenja, na osnovu pozitivnopravnih propisa koji uređuju određenu oblast ili prethodne pisane saglasnosti lica čiji se podaci obrađuju (čl. 10 Zakona). U slučaju kad su namjena ličnih podataka i način njihove obrade propisani zakonom, rukovalac zbirke ličnih podataka određuje se tim zakonom u smislu čl.6 Zakona. U konkretnom predmetu pravno relevantne su odredbe sljedećih propisa: Zakon o izboru odbornika i poslanika ("Sl. list RCG", br. 04/98, 05/98,17/98,14/98,18/00, "Sl. list SRJ", br. 73/00, 09/01... 56/06 "Sl. list CG", br. 46/11 ,14/14, 47/14 ...10/18 , 109/20), Zakon o izboru Predsjednika Crne Gore ("Sl. list CG", br. 17/07 ,08/09, 12/16, 73/18) i Zakon o biračkom spisku ("Sl. list CG", br. 10/14 ...03/20).

Zakonom o izboru odbornika i poslanika uređuju se: način i postupak izbora odbornika u skupštinu opštine, gradske opštine, Glavnog grada i Prijestonice i poslanika u Skupštinu Crne Gore; organizacija, sastav i nadležnost organa za sprovođenje izbora; utvrđivanje rezultata glasanja i raspodjela mandata; zaštita biračkog prava i druga pitanja od značaja za organizaciju i sprovođenje izbora (čl.1).

Dakle ovim Zakonom, pored ostalog, propisan je način ostvarivanja biračkog prava u postupku izbora, organi za sprovođenje izbora, njihova nadležnost i ovlašćenja, kao i prava posmatrača. Članom 111a ovog Zakona uređeno je da ovlašćeni predstavnici

domaćih nevladinih organizacija, registrovanih za praćenje ostvarivanja političkih sloboda i prava (posmatrači izbora), mogu pratiti tok izbora i rad organa za sprovođenje izbora, u skladu sa ovim zakonom.

Članom 17 Zakona propisano je da organi za sprovođenje izbora rade na osnovu zakona i da je rad organa za sprovođenje izbora javan (čl.22 st. 1). U tom smislu u čl. 22 st.2 Zakona propisano je da članovi organa za sprovođenje izbora i druga lica koja prate rad organa za sprovođenje izbora dužni su da postupaju na osnovu Zakona i pravila koja propisuje Državna izborna komisija; kad lica koja prate rad organa za sprovođenje izbora prekrše pravila o održavanju reda na biračkom mjestu ili na drugi način ometaju rad organa za sprovođenje izbora, organ za sprovođenje izbora može ih udaljiti a podatke o tome unosi u zapisnik (st.3 ovog člana). Članom 71a st.2 Zakona propisano je da članovima biračkog odbora i licima koja prate rad organa za sprovođenje izbora za vrijeme glasanja zabranjeno je na biračkom mjestu vođenje bilo kakve evidencije o biračima koji su glasali, kao i korišćenje kopije biračkog spiska ili bilo koje druge pomoćne evidencije o biračima.

Članom 32 ovog Zakona, između ostaloga, propisano je da se Državna izborna komisija stara o zakonitom sprovođenju izbora i jedinstvenoj primjeni odredaba ovog zakona, ocjenjuje da li su izborne liste za poslanike sastavljene i podnešene u skladu sa ovim zakonom, određuje način rukovanja i čuvanja izbornog materijala i obavlja i druge poslove utvrđene zakonom. Tako je predlaganje i utvrđivanje izbornih lista uređeno na način da političke partije registrovane u Crnoj Gori, posebno ili kao koalicija, kao i grupe birača predlažu kandidate za svoju izbornu listu, na osnovu određenog broja potpisa birača pod uslovima utvrđenim ovim zakonom (čl.38 Zakona). Čl.43 st. 5 i čl. 44 Zakona propisano je da birači koji potpisuju liste za izbor poslanika moraju imati prebivalište na teritoriji Crne Gore, te da birač može, svojim potpisom, podržati samo jednu izbornu listu za izbor odbornika i samo jednu izbornu listu za izbor poslanika. Postupak i organizaciju za davanje potpisa birača za podršku izornoj listi propisuje Državna izborna komisija (čl.43 st.6 Zakona).

Utvrđivanje i proglašenje izborne liste/kandidata za predsjednika Crne Gore, u bitnom, je uređeno na način da se izborna lista sa dokumentacijom (pisana izjava kandidata da prihvata kandidaturu; potvrda o biračkom pravu za svakog kandidata sa izborne liste; potvrda o prebivalištu svakog kandidata; spisak sa potpisima birača koji podržavaju izbornu listu; pisana saglasnost o prihvatanju nosioca liste, ako je to uključeno u naziv liste; odluka nadležnog organa političke stranke kojom je verifikovao izbornu listu; izborna prijava; osnivački i programski akt) dostavlja neposredno nadležnoj komisiji koja utvrđuje da li je lista podnešena u određenom roku i da li je sastavljena u skladu sa ovim zakonom (čl.46, i 47). Ako nadležna izborna komisija utvrdi da podnešene izborne liste nemaju nedostataka ili da su utvrđeni nedostaci otklonjeni rješenjem utvrđuje i proglašava izbornu listu (čl.48).

Ovlašćena nevladina organizacija za praćenje izbora shodno Zakonu o biračkom spisku ima posebna prava koja ostvaruje pred organom nadležnim za vođenje biračkog spiska- Ministarstva za unutrašnje poslove. Pravo podrazumijeva pravo na uvid u birački spisak (čl.21); uvid u promjene biračkog spiska (čl.21 st.2); pravo na uvid u službeni

dokumentaciju na osnovu koje se vrši promjena u biračkom spisku (dokumentacija: državljanstva, ličnih karata građana, odjave i prijave mjesta prebivališta, matičnog broja građana, matične registre rođenih i umrlih) (čl.24); može podnijeti zahtjev za davanje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona Ministarstvu unutrašnjih poslova (čl.27); može podnijeti predstavku u cilju vršenja inspekcijskog nadzora u pogledu primjene ovog zakona i drugih propisa kojima se uređuje vođenje biračkih spiskova (čl.31).

Uvažavajući činjenicu da posmatranje izbora povećava odgovornost i transparentnost rada organa nadležnih za sprovođenje izbora, i istovremeno povećava i domaće i međunarodno poverenje u izborni proces, Savjet Agencije ukazuje da prava posmatrača shodno posebnim važećim propisima, naročito cijeneći referentne odredbe Zakona o izboru odbornika i poslanika i referentne odredbe Zakona o biračkom spisku, da prate tok izbora i rad organa za sprovođenje izbora **ne podrazumijeva pravo uvida u spisak birača koji su dali podršku za izborna listu/kandidata za izbor Predsjednika Crne Gore**, te da nisu ispunjeni zakonski uslovi za obradu ličnih podataka, odonosno uslovi iz čl.10 i 13 a u vezi čl. 17 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za davanje na korišćenje predmetne zbirke ličnih podataka.

Savjet Agencije ukazuje da je u Mišljenju, br. 06-11-780-3/23 od 20.01.2023. godine sačinjenom po zahtjevu Državne izborne komisije nacrt Uputstva o načinu i postupku provjere potpisa podrške izbornoj listi za izbor poslanika i kandidatu za Predsjednika Crne Gore, istakao da spisak podrške birača, odnosno predmetni podaci o ličnosti birača koji su prikazani na spisku, po svojoj prirodi, su strukturalno uređene informacije o ličnosti koji su obrađeni u vezi sa iskazivanjem političkog mišljenja u smislu čl. 9 st. 1 t. 7 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i predstavljaju posebnu kategoriju ličnih podataka („*sensitive personal data*”), a ne, *eo ipso*, lične podatke birača. U tom kontekstu, potpis podrške birača, predstavlja specifičan izuzetak od opšteg načela tajnosti (pasivnog) izbornog-biračkog prava. Uslovi daljeg korišćenja ove kategorije ličnih podataka od strane zakonskih korisnika ličnih podataka podrazumijevaju ispunjenost strogih uslova iz čl.13 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Pored toga, imajući u vidu da se zahtjev za uvid ovlašćene nevladine organizacije za praćenje izbornog procesa odnosi ne na cjelokupne podatke koje sadrži obrazac za davanje potpisa podrške, već samo na uvid u potpise birača koji su podržali liste, Savjet Agencije ukazuje da saglasno načelu ograničenja svrsishodnosti **ličnih podataka obrada ličnih podataka ne može se vršiti na način koji nije u skladu sa njenom namjenom, ako je svrha izmijenjena, nedozvoljena ili je već ostvarena**. Drugim rječima, Državna izborna komisija kao nadležan organ ocjenjuje da li su izborne liste za poslanike sastavljene i podnešene u skladu sa ovim zakonom, i shodno pravilima koja je ovaj organ propisao, način provjere podrazumijeva da provjeru potpisa podrške birača vrše isključivo lica ovlašćena od strane Komisije da li je potpis podrške dat na propisanom obrascu, sadrži sve elemente propisane obrascem, da li je davalac potpisa upisan u birački spisak, da li je davalac potpisa podrške podržao istu izbornu listu, odnosno kandidata (t.13 Uputstva o načinu i postupku provjere potpisa podrške izbornoj listi za izbor poslanika i kandidatu za predsjednika Crne Gore, br. 129 od 10.02.2023. godine).

Primjer 3. - Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Dana 30.11.2022. godine ovoj Agenciji se Zahtjevom obratilo Ministarstva rada i socijalnog staranja, radi davanja mišljenja da li je u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti da Ministarstva rada i socijalnog staranja u fajlovima za isplatu/štampanje uputnica koje se svakog mjeseca dostavljaju Pošti Crne Gore, pored postojećih podataka (ime i prezime, adresa, iznos, datum) primaoca dječijeg dodatka (roditelja/staratelja) kao nosioca ovog prava, dopuni sa kolonom o JMB istih, kako bi mogao da se utvrdi identitet ovih lica, u koju bi uvid imala samo Pošta Crne Gore, a koji se ne bi štampao na uputnicama već bi uvid u taj podatak imali samo šalterski radnici u Pošti. Dalje, kako se u Zahtjevu navodi, pristup JMB korisnika materijalnih davanja iz socijalne i dječije zaštite, šalterski radnici u Pošti bi imali tek nakon uvida u njihov identifikacioni dokument i unosom u aplikaciju prilikom navedenih davanja, te bi JMB korisnika usluga služio samo za pretragu i olakšalo bi isplatu dječijih dodataka kada je u pitanju više vrsta socijalnih davanja, a kod kojih je primalac isti. Takođe, navodi se da postoji značajan broj djece odnosno njihovih roditelja/staratelja kao nosioca prava sa istim imenom, prezimenom adresom (uglavnom se radi o bb adresama), pa je pri dostavi pošte nemoguće utvrditi identitet primaoca, zbog čega se ne može isplatiti dječiji dodatak.

Postupajući u skladu sa članom 50 tačka 3 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti („Službeni list CG“, br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) u kojem se navodi da Agencija daje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona, a na osnovu predmetnog Zahtjeva Savjet Agencije je mišljenja da dostavljanje podatka o JMB za svakog nosioca prava na dodatak za djecu (roditelja/staratelja) od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja Pošti Crne Gore u svrhu lakše identifikacije istih od strane zaposlenih lica prilikom isplate dječijih dodataka nije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti - ZZPL u članu 2 stavovi 1 i 2 propisano je da se lični podaci moraju obrađivati na pošten i zakonit način i da se ne mogu obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom. Osnovni princip u vezi sa obradom i korišćenjem ličnih podataka, jeste da je obrada podataka i kad je zakonom predviđena, dopuštena samo u svrhe radi kojih je predviđena i samo u mjeri koja je neophodna da bi se ona i ostvarila. Pridržavajući se načela neophodnosti i svrsishodnosti, potrebno je odrediti minimalan obim ličnih podataka koji je potreban da bi se na pravi način ispunila svrha obrade. Shodno članu 6 ovog Zakona, u slučaju kad su namjena ličnih podataka i način njihove obrade propisani zakonom, rukovalac zbirke ličnih podataka određuje se tim zakonom. Uslovi za prikupljanje i obradu ličnih podataka predviđeni su članom 10 ovog Zakona, kojim je propisano da se lični podaci mogu obrađivati ukoliko za to postoji pravni osnov u zakonu ili uz predhodno dobijenu saglasnost lica čiji se podaci obrađuju, koja se može opozvati u svakom trenutku. Članom 17 pomenutog Zakona je propisano da ukoliko su ispunjeni uslovi iz čl. 10 i 13 ovog zakona, rukovalac zbirke ličnih podataka mora trećoj strani, odnosno korisniku ličnih podataka, na njegov zahtjev, dati lične podatke koji su mu potrebni. Rukovalac zbirke ličnih podataka obavezan je da obezbijedi tehničke, kadrovske i organizacione mjere zaštite ličnih podataka, radi zaštite od gubitka, uništenja,

nedopuštenog pristupa, promjene, objavljivanja, kao i od zloupotrebe, u smislu člana 24 ZZPL-a.

Osnovna materijalna davanja iz dječije zaštite ostvaruju se u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Sl. list CG", br. 027/13, 001/15, 042/15, 047/15, 056/16, 066/16, 001/17, 031/17, 042/17, 050/17, 059/21, 145/21, 145/21 i 003/23) u koje spada i dodatak za djecu koje može ostvariti dijete do navršene 18. godine života, a isplaćuje se u mjesečnom iznosu nosioca prava na dodatak za djecu (roditelju/staratelju). Ministarstvo rada i socijalnog staranja je nadležni organ državne uprave koji upravlja, održava, koristi, obezbjeđuje sigurnosne uslove, nadzor baze podataka i cjelokupnog informacionog sistema socijalne i dječje zaštite i pruža informatičku podršku sistemu socijalne i dječje zaštite, shodno članu 148 stav 3 ovog Zakona, i samim tim rukovalac zbirke ličnih podataka.

Zakonom o centralnom registru stanovništva („Sl. list CG“, br. 049/07, „Sl. list CG“, br. 041/10, 040/11 i 055/16) u članu 29 propisano je da matični broj koriste organi i drugi korisnici koji vode službene evidencije o licima ili u vođenju službenih evidencija koriste matični broj, u skladu sa zakonom, iz čega proizilazi da se obrada JMB kao jedinstvenog ličnog podatka vrši onda kada je to neophodno za postizanje svrhe obrade, te obrada istog mora biti regulisana eksplicitnim zakonskim normama. U konkretnom slučaju, Ministarstvo rada i socijalnog staranja vodi službenu evidenciju o nosiocima prava na dodatak za djecu za tačno određenu svrhu (prijava roditelja/staratelja za ostvarivanje prava na dodatak za djecu), te dalja obrada JMB ovih lica ne može se koristiti u svrhu komunikacije između stranke i organa koji vrši isplatu dječijeg dodatka, odnosno ne postoji zakonski osnov za obradu istog na navedeni način.

Naime, Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti nije propisan obim, odnosno vrsta ličnih podataka koji se obrađuju za određenu svrhu, te sa aspekta zaštite ličnih podataka naglašavamo da je JMB lični podatak čija su namjena i način obrade propisani zakonom, iz čega proizilazi da se isti ne može dostavljati trećoj strani na korišćenje bez pravnog osnova i čija dalja obrada se ne može vršiti u situacijama kada je moguće svrhu ostvariti na drugi način. Savjet Agencije je stava da, s obzirom da Pošta Crne Gore ne može biti korisnik ličnih podataka u konkretnom slučaju i nema zakonom propisanu mogućnost za obradu JMB nosilaca prava na dodatak za djecu, u svrhu lakše identifikacije istih od strane zaposlenih lica u Pošti CG, te bi dodavanjem kolone sa JMB građana u fajlovima za isplatu/štampanje uputnica od strane Ministarstva za sve korisnike ovog prava, vršena obrada ličnih podataka u većem obimu nego što je potrebno da bi se ostvarila svrha za koju su isti namijenjeni, odnosno suprotno članu 2 stav 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Bitno je naglasiti i činjenicu koja je iznesena u sredstvima javnog informisanja, da se radi o malom procentu dječijih dodataka, od ukupnog broja predviđenih uputnica za isplatu koje Pošta CG preuzima od Ministarstva rada i socijalnog staranja, a koji se ne mogu realizovati usled neprecizne adrese nosilaca prava na dodatak za djecu ili činjenice da postoji određeni broj korisnika sa istim imenom i prezimenom, kao i u situacijama kada isti nije bio na prijavljenoj adresi.

S tim u vezi, u situacijama u kojima se ne može realizovati isplata dječijeg dodatka koje navodite u Zahtjevu, Savjet Agencije smatra da je Ministarstvo rada i socijalnog

staranja dužno da vodi ažurnu službenu evidenciju na osnovu podataka koje nosioci ovog prava dostavljaju u prijavi za ostvarivanje prava na dodatak za djecu, a koji su u obavezi da prijave svaku promjenu podataka (adrese prebivališta djeteta), kako bi se ispoštovale odredbe Zakona o upravnom postupku kojim su propisane obaveze i način ličnog dostavljanja pismena, a kako bi obrada ličnih podataka bila u skladu sa članom 2 stav 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Primjer 4. - JZU Klinički centar Crne Gore

Dana 09.08.2023. godine ovoj Agenciji se Zahtjevom obratila JZU Klinički centar Crne Gore radi davanja mišljenja vezano za dostupnost podataka u elektronskom sistemu KCCG o tome da je neki pacijent HIV pozitivan, te da li isto može predstavljati kršenje njegovih prava u dijelu koji se odnosi na zaštitu ličnih podataka. Kako se u Zahtjevu navodi, u elektronskom sistemu KCCG ovaj podatak je trenutno vidljiv iz razloga što za istim postoji potreba zbog pravilnog potupanja prilikom tretmana takvih pacijenata; da se posebno napominje da prilikom rada u određenim segmentima zdravstveni radnici dolaze u kontakt sa krvlju koja je infektivna u smislu prenosa takvih bolesti, te se smatra da je navedeni podatak od izuzetnog značaja za pravilno postupanje zaposlenih, kao i u cilju njihove zaštite; takođe, da postupanje zdravstvenih radnika nije isto prilikom pripreme operacionih sala kada se zna da se postupa sa infektivnim pacijentom, kao ni čišćenje i spremanje sale za rad za pacijente kojima je potrebno dati uslugu nakon HIV pozitivnog pacijenta. U Zahtjevu se, nadalje, ukazuje da pravo jedne osobe, što je u konkretnom slučaju infektivni pacijent, postoji u onoj mjeri do koje ne ugrožava drugog, što u ovom slučaju mogu biti zaposleni u ovoj ustanovi, ali i drugi pacijenti, te da su zdravstveni radnici dužni da kao tajnu čuvaju sve podatke do kojih su došli prilikom svog rada.

Postupajući u skladu sa članom 50 tačka 3 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti („Službeni list CG“, br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17), u kojem se navodi da Agencija daje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona, a na osnovu predmetnog Zahtjeva, Savjet Agencije je mišljenja da uvid u medicinsku istoriju pacijenata putem informacionog sistema KCCG, a koji podaci se odnose i na rezultate testiranja pacijenata koji su HIV pozitivni i dostupni su zdravstvenim radnicima u cilju pravilnog postupanja prilikom tretmana infektivnih pacijenata, nije u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti propisano je da se lični podaci moraju obrađivati na pošten i zakonit način i isti se ne mogu obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom, shodno članu 2 stav 1 i 2 Zakona. Članom 4 ovog Zakona propisano je da se zaštita ličnih podataka obezbjeđuje svakom licu bez obzira na državljanstvo, prebivalište, rasu, boju kože, pol, jezik, vjeru, političko i drugo uvjerenje, nacionalnost, socijalno porijeklo, imovno stanje, obrazovanje, društveni položaj ili drugo lično svojstvo. Članom 10 Zakona o zaštiti ličnih podataka, propisano je da se lični podaci mogu obrađivati ukoliko za to postoji pravni osnov u zakonu ili uz predhodno dobijenu saglasnost lica čiji se podaci obrađuju, koja se može opozvati u svakom trenutku. Isti član u stavu 2 tačka 4 definisano

je da se obrada ličnih podataka vrši bez saglasnosti lica ako je to neophodno radi obavljanja poslova od javnog interesa ili u vršenju javnih ovlašćenja koja su u djelokrugu rada, odnosno nadležnosti rukovodca zbirke ličnih podataka ili treće strane, odnosno korisnika ličnih podataka. Obrada podataka o zdravstvenom stanju građana spada u posebnu kategoriju ličnih podataka. Članom 13 Zakona posebne kategorije ličnih podataka mogu se obrađivati bez izričite saglasnosti lica čiji se podaci obrađuju kad je obrada ličnih podataka neophodna radi otkrivanja, prevencije i dijagnostikovanja bolesti i liječenja lica, kao i radi upravljanja zdravstvenim službama, ako te podatke obrađuje zdravstveni radnik ili drugo lice koje ima obavezu čuvanja tajne i kad je to neophodno radi zaštite života ili drugih vitalnih interesa lica na koje se odnose lični podaci ili drugog lica koje ima obavezu čuvanja tajne.

Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Sl. list CG", br. 012/18, 064/20 i 059/21) u članu 18 stav 1 propisano je da su zdravstvene ustanove i druga pravna lica koja pružaju usluge zdravstvene zaštite dužni da vode propisane evidencije, registre i baze podataka o zaraznim bolestima koje se povezuju u jedinstveni informacioni sistem, u skladu sa posebnim zakonom. Takođe, prikupljanje, obrada i razmjena ličnih podataka vrši se saglasno ovom zakonu i zakonu kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti. Naime, shodno članu 39 ovog Zakona, ako se laboratorijskim ispitivanjem dokažu uzročnici HIV-a, zdravstvene ustanove koje su izvršile laboratorijsko ispitivanje dužne su da izvještaje laboratorijskog ispitivanja dostave odmah zdravstvenoj ustanovi po čijem zahtjevu je vršeno laboratorijsko ispitivanje, Institutu i nadležnoj zdravstvenoj ustanovi. S tim u vezi, shodno članu 41 stav 1 tačka 7 ovog Zakona propisano je da obaveznom prijavljivanju zarazne bolesti podliježe nošenje antitijela na HIV na način propisan Pravilnikom o načinu prijavljivanja zaraznih bolesti, bolničkih infekcija, stanja i smrti oboljelih od ovih bolesti („Sl. list CG, br. 20/19, 23/20, 41/20), koje prijave se dostavljaju elektronski, preko integralnog zdravstvenog informacionog sistema (elektronski sistem prijavljivanja zaraznih bolesti) ili u papirnoj formi popunjavanjem prijave u dva primjerka, u smislu člana 11 ovog Pravilnika.

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti ("Sl. list CG", br. 03/16, 39/16, 02/17, 44/18, 139/24/19, 82/20, 008/21 i 003/23) regulisana je obrada medicinske dokumentacije od strane medicinskih radnika kao i način postupanja sa istom. Tako je članom 11 stav 1 tačka 7 ovog Zakona propisano da svaki građanin ima pravo na privatnost i povjerljivost svih podataka koji se odnose na njegovo zdravlje kao i pravo uvida u medicinsku dokumentaciju. Takođe, u članu 137 ovog Zakona propisano je da u cilju planiranja i efikasnog upravljanja jedinstvenim sistemom zdravstvene zaštite, kao i prikupljanja i obrade podataka u vezi sa zdravstvenim stanjem građana i funkcionisanja sistema zdravstvene zaštite, odnosno prikupljanja i obrade informacija, uspostavlja se i razvija **integralni zdravstveni informacioni sistem**, dok su zdravstvene ustanove i druga pravna i fizička lica koja obavljaju zdravstvenu djelatnost u okviru Zdravstvene mreže ili imaju zaključen ugovor sa Fondom, dužni da koriste informacioni sistem u skladu sa posebnim zakonom, shodno članu 138. Shodno članu 139 ovog Zakona zdravstveni radnici dužni su da čuvaju, kao profesionalnu tajnu, sve činjenice i podatke o zdravstvenom stanju građanina, a takođe, na čuvanje profesionalne tajne obavezni su i

drugi zaposleni u zdravstvenim ustanovama, drugi subjekti koji obavljaju zdravstvenu djelatnost, zaposleni u Fondu i u osiguravajućem društvu, kao i studenti i učenici škole zdravstvenog usmjerenja. Izuzetno, ova lica mogu biti oslobođena čuvanja profesionalne tajne, ako za to imaju pisanu saglasnost lica o čijem se zdravstvenom stanju radi ili je to neophodno učiniti u javnom interesu ili u interesu drugog lica i to ukoliko je potrebno radi zaštite javnog zdravlja i bezbjednosti kao i **sprječavanja izlaganja drugog lica neposrednoj i ozbiljnoj opasnosti za njegov život ili zdravlje.**

Zakonom o zbirkama podataka u oblasti zdravstva ("Sl. list CG", br. 80/08 i 40/11) propisano je da je Institut za javno zdravlje upravljač zbirkama podataka koji prikuplja podatke i odgovoran je za njihovu obradu, čuvanje i objavljivanje, u okviru opredijeljenih nadležnosti i ovlašćenja. U smislu člana 8, između ostalih zbirki podataka i registara koji se obavezno vode u oblasti zdravstva, vode se i registri bolesti od većeg socio-medicinskog značaja, zaraznih bolesti i drugih stanja vezanih za zdravlje stanovništva u koje spadaju i registri HIV/AIDS-a, koji obavezno sadrže lične podatke o pojedincu: ime i prezime, datum i mjesto rođenja, pol, mjesto i adresu stanovanja, bračno stanje, obrazovanje, zanimanje, zaposlenje, identifikaciju korisnika (JMBG) i zdravstveno osiguranje, kao i specifične zdravstvene podatke. Takođe, osnovna medicinska dokumentacija, koju koriste davaoci zdravstvene zaštite prilikom pružanja zdravstvene zaštite, je osnovni izvor podataka za zbirke podataka. Fond za zdravstveno osiguranje predstavlja Centar za razmjenu podataka iz medicinske dokumentacije između davalaca zdravstvene zaštite i Instituta za javno zdravlje i dužan je da omogući razmjenu podataka između davaoca zdravstvene zaštite i upravljača zbirki podataka i obezbijedi zaštitu i čuvanje podataka, u skladu sa zakonom.

Imajući u vidu prednje navedeno, Savjet Agencije cijeni da se podaci o zdravstvenom stanju lica mogu dostaviti korisniku ličnih podataka ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 13 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, odnosno iz člana 139 Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Takođe, Savjet Agencije je mišljenja da zdravstveni radnici u cilju pravilnog postupanja prilikom tretmana infektivnih pacijenata imaju na zakonu zasnovani interes da kao korisnici ličnih podataka putem integralnog informacionog sistema budu blagovremeno upozoreni na prisustvo virusa HIV, odnosno uvidom u medicinsku istoriju pacijenata putem ovog informacionog sistema KCCG, a koji podaci se odnose i na rezultate testiranja pacijenata koji su HIV pozitivni. Predmetni informacioni sistem omogućava zdravstvenim radnicima da uvidom u pravovremene i pouzdane informacije o svojim pacijentima donose odluke o daljem toku liječenja, u svrhu kvalitetnije preventive i većeg stepena zaštite zdravlja kako samih ljekara tako i medicinskog osoblja, te se smatra da se ovakvim postupanjem ne vrši povreda privatnosti pacijenata pozitivnih na virus HIV, kao i da se na ovakav način smanjuje rizik od daljih komplikacija infekcije i prenošenja virusa.

Primjer 5. - Ministarstvo unutrašnjih poslova

Dana 14.03.2023. godine ovoj Agenciji se Zahtjevom obratilo Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za normativne poslove i razvoj policije, radi davanja

mišljenja da li su u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti odredbe nacrtu Pravilnika o kontroli imovine, prihoda i životnog stila policijskih službenika kojima se uređuje sadržaj izvještaja o imovini i prihodima, s obzirom da se radi o ličnim podacima policijskih službenika koji podnose navedeni izvještaj. Kako se navodi u Zahtjevu, Zakonom o unutrašnjim poslovima u članu 169 propisano je da su svi policijski službenici dužni da podnesu izvještaj o imovini i prihodima, kao i o imovini i prihodima bračnih i vanbračnih supružnika i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu, organizacionoj jedinici shodno članu 183 stav 1 ovog Zakona. Kako ovim Zakonom nije propisan sadržaj predmetnog izvještaja, već se propisuje da bliži način dostavljanja i obrazac istog propisuje Ministarstvo unutrašnjih poslova, te s tim u vezi, Direktorat za normative poslove i razvoj policije izradio je nacrt Pravilnika o kontroli imovine, prihoda i životnog stila policijskih službenika u čijem je sastavnom dijelu i obrazac izvještaja, koji je dostavljen u prilogu ovog Zahtjeva.

Postupajući u skladu sa članom 50 tačka 3 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti („Službeni list CG“, br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) u kojem se navodi da Agencija daje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona, a na osnovu predmetnog Zahtjeva Savjet Agencije je mišljenja da je Predlog Pravilnika o kontroli imovine, prihoda i životnog stila policijskih službenika nije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti (ZZPL) propisano je da se lični podaci moraju obrađivati na pošten i zakonit način i isti se ne mogu obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom, shodno članu 2 stavovi 1 i 2. Kad sam vrši obradu ličnih podataka ili kad se ti podaci obrađuju u njegovo ime, rukovalac zbirke ličnih podataka mora da obezbijedi da se ta obrada vrši u skladu sa načelom zakonitosti, proporcionalnosti i svrhovitosti obrade ličnih podataka. Članom 6 Zakona propisuje se da u slučaju kad su namjena ličnih podataka i način njihove obrade propisani zakonom, rukovalac zbirke ličnih podataka određuje se tim zakonom. Obrada ličnih podataka može se vršiti ukoliko za to postoji osnov u zakonu ili uz prethodnu saglasnost lica čiji se podaci obrađuju (član 10 ZZPL). Zakon o zaštiti podataka o ličnosti je sistemskog karaktera što podrazumijeva da ostali zakoni koji propisuju obradu ličnih podataka moraju biti usaglašeni sa istim.

Referentni zakoni, vezano za odredbe predloga Pravilnika su Zakon o unutrašnjim poslovima („Sl. list CG“ br. 070/21, 123/21 i 003/23) i Zakon o sprječavanju korupcije („Sl. list CG“, br. 53/14 i 042/17).

Analizirajući odredbe Predloga Pravilnika sa aspekta zaštite podataka o ličnosti, od posebnog su značaja članovi 3, 8, 9, 10 i 11, s obzirom da bliže propisuju svrhu obrade ličnih podataka, kategorije lica čiji se podaci prikupljaju za određenu svrhu, način obrade i korišćenja ličnih podataka.

Predlogom Pravilnika o kontroli imovine, prihoda i životnog stila policijskih službenika propisuje se bliži način dostavljanja i obrazac izvještaja o imovini i prihodima policijskih službenika, kao i imovini i prihodima njihovih bračnih i vanbračnih supružnika i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu (u daljem tekstu: Izvještaj) i bliži način kotrole imovine, prihoda i životnog stila policijskih službenika, njihovih bračnih i vanbračnih

supružnika i djece, kao i lica povezanih sa njima, u smislu člana 1 ovog predloga Pravilnika.

Imajući u vidu načelo zakonitosti obrade ličnih podataka iz člana 2 stav 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Savjet Agencije polazi od člana 169 Zakona o unutrašnjim poslovima koji glasi:

“Polijski službenici u zvanju glavni policijski inspektor, viši policijski inspektor I klase, viši policijski inspektor, samostalni policijski inspektor i glavni policijski savjetnik, viši policijski savjetnik I klase, viši policijski savjetnik i samostalni policijski savjetnik, dužni su da podnesu izvještaj o imovini i prihodima, kao i imovini i prihodima bračnog i vanbračnog supružnika i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu, u skladu sa posebnim zakonom. Svi policijski službenici dužni su da podnesu izvještaj o imovini i prihodima, kao i imovini i prihodima bračnih i vanbračnih supružnika i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu organizacionoj jedinici iz člana 183 stav 1 ovog zakona.

Izvještaj o imovini i prihodima, u smislu ovog zakona, dužni su da dostave i policijski službenici kojima je prestao radni odnos u policijskom zvanju.

Bliži način dostavljanja i obrazac izvještaja iz st. 2 i 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.”

Dakle, u stavu 1 i 3 ovog člana propisuje se svrha obrade ličnih podataka kao i kategorija lica koja su dužna da dostavljaju Izvještaj o imovini i prihodima, koja se određuje na osnovu zvanja policijskih službenika, njihovih bračnih i vanbračnih supružnika i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu, u skladu sa posebnim zakonom, kao i policijski službenici kojima je prestao radni odnos u policijskom zvanju.

Nadalje, kontrola rada u Ministarstvu regulisana je članovima od 183-188 Zakona o unutrašnjim poslovima, u kojima su propisani poslovi, ovlašćenja, prava i dužnosti službenika za kontrolu rada u Ministarstvu i način postupanja istog. Član 188 ovog zakona glasi:

“Službenik za kontrolu rada u Ministarstvu pored kontrole iz člana 183 ovog zakona vrši i kontrolu imovine, prihoda i životnog stila policijskih službenika, njihovih bračnih i vanbračnih supružnika i djece, kao i lica povezanih sa njima.

Kontrolu iz stava 1 ovog člana vrši službenik za kontrolu rada u Ministarstvu shodno čl. 184 do 187 ovog zakona, kao i uvidom i analizom izvještaja iz člana 169 st. 2 i 3 ovog zakona.

Bliži način kontrole imovine, prihoda i životnog stila policijskih službenika, njihovih bračnih i vanbračnih supružnika i djece, kao i lica povezanih sa njima propisuje Ministarstvo.”

Članom 6 stav 1 tačka 4 Zakona o sprječavanju korupcije navedeno je značenje izraza povezano lice, koje glasi:

“Povezano lice sa javnim funkcionerom je srodnik javnog funkcionera u pravoj liniji i pobočnoj do drugog stepena srodstva, srodnik po tazbini do prvog stepena srodstva, bračni i vanbračni supružnik, usvojilac i usvojenik, član zajedničkog domaćinstva, drugo fizičko ili pravno lice sa kojim javni funkcioner uspostavlja ili je uspostavio poslovni odnos.”.

Predlogom Pravilnika u članu 3 stav 2 glasi: “Povezano lice sa policijskim službenikom, njegovim bračnim i vanbračnim supružnikom i djecom, u smislu ovog pravilnika, jeste srodnik u pravoj liniji i pobočnoj liniji do drugog stepena srodstva, srodnik

po tazbini do prvog stepena srodstva, usvojilac i usvojenik, član zajedničkog domaćinstva, kao i svako drugo fizičko ili pravno lice koje se prema drugim osnovama i okolnostima može opravdano smatrati interesno povezanim sa policijskim službenikom, njegovim bračnim i vanbračnim supružnikom i djecom.”

Shodno prednje navedenim zakonskim odredbama, u Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Sl. list CG", br. 002/18, 034/19 i 008/21) u članu 76 stav 2 takođe je data definicija povezanih lica koja glasi:

“Povezano lice, u smislu ovog zakona, je srodnik državnog službenika, odnosno namještenika u pravoj liniji i pobočnoj do drugog stepena srodstva, srodnik po tazbini do prvog stepena srodstva, bračni i vanbračni supružnik, usvojilac i usvojenik.”

Savjet Agencije ukazuje da je sa aspekta zaštite ličnih podataka predlogom Pravilnika proširena zakonska definicija **povezanih lica**, što je nije u skladu sa načelom zakonitosti i proporcionalnosti obrade ličnih podataka, te da ne postoji osnov u zakonu da se ista proširi na **“...svako drugo fizičko ili pravno lice koje se prema drugim osnovama i okolnostima može opravdano smatrati interesno povezanim sa policijskim službenikom, njegovim bračnim i vanbračnim supružnikom i djecom”**, već samo ona lica koja su uspostavila poslovni odnos sa njima.

U tom smislu, Savjet Agencije uvažava stav Agencije za sprječavanje korupcije iznijetim u Mišljenju na predlog Pravilnika o kontroli imovine, prihoda i životnog stila policijskih službenika, broj 03-04-2185/6 od 12.05.2023. godine, u dijelu koji glasi “povezano lice sa policijskim službenikom, njegovim bračnim i vanbračnim supružnikom i djecom, u smislu ovog pravilnika, jeste srodnik u pravoj liniji i pobočnoj liniji do drugog stepena srodstva, srodnik po tazbini do prvog stepena srodstva, usvojilac i usvojenik, član zajedničkog domaćinstva, kao i svako drugo fizičko ili pravno lice sa kojim su policijski službenik, njegov bračni, odnosno vanbračni supružnik i djeca u poslovnoj ili finansijskoj vezi za koju se opravdano smatra da bi mogla uticati na policijskog službenika koji je predmet kontrole u vršenju zakonom povjerenih policijskih poslova”.

Nadalje, u članu 8 predloga Pravilnika propisano je da policijski službenik podnosi Izvještaj elektronski i u pisanoj formi. Ministarstvo, kao rukovalac zbirke ličnih podataka obavezno je da obezbijedi tehničke, kadrovske i organizacione mjere zaštite ličnih podataka radi zaštite od gubitka, uništenja, nedopuštenog pristupa, promjene, objavljivanja, kao i od zloupotrebe, propisane članom 24 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Kad se obrada ličnih podataka vrši elektronskim putem, obaveze rukovaoca zbirke ličnih podataka moraju biti preciznije propisane, te je isti obavezan da obezbijedi da se u informacionom sistemu automatski evidentiraju korisnici ličnih podataka, podaci koji su obrađivani, pravni osnov za korišćenje podataka, način čuvanja i brisanja ličnih podataka, rokovi čuvanja, budući da sadržina samog obrasca izvještaja, niti bliži način i uslovi obrade, nisu propisani eksplicitnom zakonskom normom. Ista analogija se odnosi i na podnošenje predmetnog Izvještaja u pisanoj formi. U tom smislu, potrebno je izvršiti dopunu člana 8 predloga Pravilnika.

Sadržina obrasca Izvještaja propisana je u članu 9 predloga ovog podzakonskog akta, koji podrazumijeva lične podatke policijskog službenika, bračnog odnosno vanbračnog supružnika i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu, podatke o imovini

istih, podatke o prihodima policijskog službenika, podatke o prihodima bračnog, odnosno vanbračnog supružnika i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu, izjavu policijskog službenika o tačnosti unešenih podataka kao i podatke o mjestu i datumu podnošenja i potpis policijskog službenika. Navedeni član predloga Pravilnika je u saglasnosti sa članom 24 Zakona o sprječavanju korupcije.

Nadalje, članom 10 predloga Pravilnika reguliše se način vršenja kontrole imovine i prihoda policijskih službenika, njihovih bračnih i vanbračnih supružnika i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu provjeravanjem tačnosti i potpunosti podataka iz Izveštaja. U stavu 5 ovog člana navodi se sljedeće: „Radi provjere podataka iz Izveštaja, policijski službenik može dati saglasnost organizacionoj jedinici iz člana 4 ovog pravilnika za pristup podacima na računima kreditnih i drugih sličnih institucija, u skladu sa zakonom kojim se uređuje poslovanje kreditnih institucija.“. Sa aspekta zaštite ličnih podataka, davanje saglasnosti organizacionoj jedinici od strane policijskog službenika za pristup kompletnim podacima na računima kreditnih i drugih sličnih institucija, koje, u tom smislu, podrazumijevaju uvid u ukupni priliv i ukupni odliv sredstava sa računa je neprihvatljivo iz razloga što uvid u ukupni odliv sredstava predstavlja prekomjernu obradu ličnih podataka, koja nije u skladu sa principom srazmjernosti i neophodnosti iz člana 2 stav 1 i 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Savjet Agencije je stava da se može tražiti saglasnost policijskih službenika koja se odnosi na uvid u priliv istih.

Članom 11 predloga Pravilnika propisano je da tačnost i potpunost podataka iz Izveštaja koje vrši službenik ovlašćen za kontrolu rada Ministarstva, provjerava upoređivanjem tih podataka sa podacima organa i pravnih lica koji raspolažu tim podacima, a koji su dostupni u skladu sa zakonom.

Shodno navedenom, kada službenik ovlašćen za kontrolu rada Ministarstva provjerava tačnost i potpunost podataka upoređivanjem tih podataka sa podacima organa i pravnih lica koji raspolažu tim podacima kao rukovaocima zbirki ličnih podataka, dužan je da istima podnese Zahtjev koji sadrži informacije o kategorijama ličnih podataka koji se traže, njihovoj namjeni, pravnom osnovu za korišćenje i davanje podataka na korišćenje, vremenu korišćenja i dovoljno podataka za identifikaciju lica čiji se podaci traže, shodno članu 17 stav 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Savjet Agencije je, razmatrajući cjelokupnu sadržinu predmetnog predloga Pravilnika, zauzeo mišljenje da je isti potrebno dopuniti kako bi obrada bila u skladu sa načelima zakonitosti, proporcionalnosti i svrsishodnosti obrade ličnih podataka policijskih službenika.

4.3. Saradnja Agencije sa rukovaocima zbirkama ličnih podataka - Pružanje stručne pomoći i preporuka

U toku 2023. godine upućeno je **126** upita kojima je Agencija, tumačeći odredbe Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, pružila stručnu pomoć rukovaocima zbirkama ličnih podataka i fizičkim licima:

1. Aerodromi Crne Gore, br. 06-29-227-1/23 od 10.01.2023.
2. NVO KSENA, Herceg Novi, Br. 06-10-443-1/23 od 16.01.2023.
3. Fizičko lice, Br. 06-29-1484-1/23 od 26.01.2023.
4. Fizičko lice, Br. 06-29-2172-1/23 od 07.02.2023.
5. LOB kladionice, Br. 06-29-3202-1/23 od 15.02.2023.
6. Komunalne djelatnosti doo Ulcinj, Br. 06-29-3362-1/23 od 15.02.2023.
7. Fizičko lice, Br. 06-29-3839-1/23 od 20.02.2023.
8. Fizičko lice, Br. 06-29-777-1/23 od 20.01.2023.
9. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Br. 02-125-1490-1/23 od 27.01.2023.
10. JZU Dom zdravlja, Bar, Br. 06-29-4161-1/23 od 24.02.2023.
11. Fizičko lice, Br. 06-29-4408-1/23 od 28.02.2023.
12. ND Vijesti, Br. 01-29-4329-1/23 od 27.02.2023
13. Fizičko lice, Br. 06-29-5577-1/23 od 14.03.2023.
14. Fizičko lice, Br. 06-29-5774-1/23 od 16.03.2023.
15. Fizičko lice, Br. 06-29-5775-1/23 od 16.03.2023.
16. Fizičko lice, Bijela zgrada, Budva, Br. 06-29-5419-1/23 od 13.03.2023.
17. JU OŠ "OKTOIH", Br. 06-29-6505-1/23 od 21.03.2023.
18. Fizičko lice, Br. 06-11-7652-1/23 od 28.03.2023.
19. Fizičko lice, Br. 06-29-7642-1/23 od 27.03.2023.
20. Dom zdravlja Nikšić, Br. 06-29-7660-1/23 od 29.03.2023.
21. Fizičko lice, Br. 06-29-8285-1/23 od 31.03.2023.
22. Fizičko lice, Br. 06-29-8282-1/23 od 31.03.2023.
23. Fizičko lice, Br. 06-29-10194-1/23 od 20.04.2023.
24. Fizičko lice, Br. 06-29-12290-1/23 od 24.05.2023.
25. Fizičko lice, Br. 05-19-11266-1/23 od 11.05.2023.
26. Fizičko lice, Br. 06-29-11453-1/23 od 11.05.2023.
27. Fizičko lice, Br. 06-11-11849-1/23 od 12.05.2023.
28. Fizičko lice, Br. 06-29-12089-1/23 od 18.05.2023.
29. Mreža za istraživanje organizovanog kriminala i korupcije – LUPA, Br. 02-77-12090-1/23 od 18.05.2023.
30. Fizičko lice, Br. 06-29-12139-1/23 od 19.05.2023.
31. Fizičko lice, Br. 06-29-12298-1/23 od 24.05.2023.
32. Porto Montenegro, Br. 06-06-449-3/23 od 17.05.2023.
33. BS Petrol Pljevlja, Br. 06-29-12672-1/23 od 30.05.2023.
34. Pennyworth consultancy, Br. 06-11-6693-3/20 od 07.06.2023.
35. Glavni grad - Tržnice i pijace doo, Br. 06-29-13954-1/23 od 20.06.2023.
36. Fizičko lice, Br. 06-29-13787-1/23 od 27.06.2023.
37. Fizičko lice, Br. 06-29-13725-1/23 od 23.06.2023.
38. Fizičko lice, Br. 06-29-13631-1/23 od 22.06.2023.
39. Aerodromi, Br. 06-29-13721-1/23 od 23.06.2023.
40. Fizičko lice, Br. 06-29-13796-1/23 od 27.06.2023.
41. JZU OB Bijelo Polje, Br. 06-29-14081-1/23 od 05.07.2023.
42. Fizičko lice, Br. 06-29-13923-1/23 od 03.07.2023.

43. Fizičko lice, Br. 06-29-14074-1/23 od 05.07.2023.
44. Fizičko lice, Br. 06-29-14464-1/23 od 10.07.2023.
45. Čistoća doo, Br. 06-29-14463-1/23 od 12.07.2023.
46. MNE magazine, Br. 01-77-14144-1/23 od 06.07.2023.
47. Društvo za kulturni razvoj "Bauo" Petrovac, Br. 06-29-14581-1/23 od 18.07.2023.
48. IRA FED, Br. 06-29-14580-1/23 od 18.07.2023.
49. Fizičko lice, Br. 05-19-14578-1/23 od 21.07.2023.
50. Fizičko lice, Br. 06-23-13794-1/23 od 27.06.2023.
51. Glavni grad Podgorica, Br. 06-29-14582-1/23 od 18.07.2023.
52. DIK, Br. 06-11-14860-1/23 od 25.07.2023.
53. Fizičko lice, Br. 06-29-15062-1/23 od 28.07.2023.
54. Radnik.me, Br. 06-29-15554-1/23 od 09.08.2023.
55. Fizičko lice, Br. 06-29-15555-1/23 od 09.08.2023.
56. Fizičko lice, Br. 06-29-15553-1/23 od 09.08.2023.
57. Glavni grad, Br. 06-29-15695-1/23 od 17.08.2023.
58. Sekretarijat za komunalne i stambene djelatnosti Ulcinj, Br. 06-29-15675-1/23 od 15.08.2023.
59. Fizičko lice, Br. 06-12-15721-1/23 od 23.08.2023.
60. IT Works DOO, Br. 06-12-15845-1/23 od 01.09.2023.
61. Fizičko lice, Br. 06-29-15832-1/23 od 31.08.2023.
62. Porto Montenegro, Br. 06-29-16450-1/23 od 14.09.2023.
63. Video nadzor, NN, Br. 05-19-15762-1/23 od 28.08.2023.
64. Fizičko lice, Br. 06-12-15778-1/23 od 29.08.2023.
65. Fizičko lice, Br. 06-29-16518-1/23 od 19.09.2023.
66. JU Dom starih Podgorica, Br. 06-29-16335-1/23 od 12.09.2023.
67. Rožaje info, Br. 06-29-16580-1/23 od 22.09.2023.
68. Fizičko lice, Br. 06-29-16773-1/23 od 02.10.2023.
69. CRPS, Br. 06-29-16774-1/23 od 02.10.2023.
70. Fizičko lice, Br. 06-29-16971-1/23 od 05.10.2023.
71. Fizičko lice, Br. 06-29-16920-1/23 od 04.10.2023.
72. Služba zaštite, Opština Tivat, Br. 06-29-17034-1/23 od 09.10.2023.
73. Ministarstvo vanjskih poslova, Br. 06-29-16974-1/23 od 06.10.2023.
74. Centralna banka CG, Br. 06-29-17115-1/23 od 11.10.2023.
75. Fizičko lice, Br. 06-29-17056-1/23 od 09.10.2023.
76. Deponija DOO, Br. 06-29-17084-1/23 od 10.10.2023.
77. Osnovna škola, Mladost, Bijelo Polje, Br. 06-11-16567-1/23 od 10.09.2023.
78. Fizičko lice, Br. 06-19-16806-1/23 od 02.10.2023.
79. Portal dnevno.me, Br. 02-77-16427-3/23 od 13.10.2023.
80. Fizičko lice, Br. 06-29-17317-1/23 od 16.10.2023.
81. Aerodromi AD, Br. 06-29-17221-1/23 od 11.10.2023.
82. Privredni sud Crne Gore, Br. 06-29-17286-1/23 od 13.10.2023.
83. Zetogradnja Održavanje DOO Podgorica, Br. 06-29-17263-1/23 od 12.10.2023.
84. Fizičko lice, Br. 06-29-17262-1/23 od 12.10.2023.

85. Ministarstvo prosvjete, Br. 06-29-17382-1/23 od 17.10.2023.
86. Opština Bar, Br. 06-29-17521-1/23 od 20.10.2023.
87. Uprava prihoda Danilovgrad, Br. 06-29-17434-1/23 od 19.10.2023.
88. Fizičko lice, Br. 06-29-17400-1/23 od 18.10.2023.
89. Fizičko lice, Br. 06-29-17433-1/23 od 19.10.2023.
90. Dopis, Zetagradska održavanje, 06-29-17705-1/23 od 25.10.2023.
91. Fizičko lice, Br. 06-29-17932-1/23 od 01.11.2023.
92. Fizičko lice, Br. 06-29-17521-3/23 od 01.11.2023.
93. Fizičko lice, 06-29-17034-2/23 od 31.10.2023.
94. Fizičko lice, 06-29-17981-1/23 od 02.11.2023.
95. Fizičko lice, 06-29-17931-1/23 od 01.11.2023.
96. Fizičko lice, 06-29-17984-1/23 od 02.11.2023.
97. Otpadne vode doo, 06-29-17930-1/23 od 01.11.2023.
98. Aerodromi, 06-29-18202-1/23 od 06.11.2023.
99. Lokalni putevi, 06-29-18247-1/23 od 07.11.2023.
100. Fizičko lice, Bar, 06-29-18282-1/23 od 08.11.2023.
101. Fizičko lice, Br. 06-29-18335-1/23 od 09.11.2023.
102. Fizičko lice, Br. 06-29-18284-1/23 od 08.11.2023.
103. Fizičko lice, Br. 06-29-18453-1/23 od 10.11.2023.
104. JU Centar za socijalni rad za Opštine Nikšić, Plužine i Šavnik, Br. 06-29-18555-1/23 od 17.11.2023
105. Opština Tivat, Br. 06-29-18537-1/23 od 16.11.2023.
106. Upravnik zgrade NN, Br. 06-29-18536-1/23 od 16.11.2023.
107. Fizičko lice 06-29-18814-1/23 od 24.11.2023.
108. Udruženje nastavnika engleskog jezika, 06-10-18761-2/23 od 22.11.2023.
109. Fizičko lice, Br. 06-29-18920-1/23 od 28.11.2023.
110. Fizičko lice, 06-29-19032-1/23 od 30.11.2023.
111. Fizičko lice, 06-29-19163-1/23 od 06.12.2023.
112. Fizičko lice, 06-29-19031-1/23 od 30.11.2023.
113. Vodovod Bistrica, Br. 06-29-19250-1/23 od 7.12.2023.
114. Fizičko lice, Br. 06-29-19333-1/23 od 11.12.2023.
115. Fizičko lice, Br. 02-125-19228-1/23 od 07.12.2023.
116. Fizičko lice, Br. 06-29-19409-1/23 od 11.12.2023.
117. Vivere Beauty Concept, br. 06-29-18734-1/23 od 22.11.2023.
118. Fizičko lice, Br. 06-29-19408-1/23 od 11.12.2023.
119. Monstat, Br. 06-29-19822-1/23 od 18.12.2023.
120. Fizičko lice, Br. 06-29-19762-1/23 od 15.12.2023.
121. Fizičko lice, Br. 06-29-1988-1/23 od 19.12.2023.
122. Zetagradska, Br. 06-29-19832-1/23 od 18.12.2023.
123. Feel travel, Br. 06-29-19876-1/23 od 19.12.2023.
124. Fizičko lice, Br. 06-29-18748-1/23 od 22.11.2023.
125. Fizičko lice, Br. 06-29-19710/23 od 14.12.2023.
126. Fizičko lice, Br. 06-29-20120-1/23 od 25.12.2023.

5. ANALIZA STANJA ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA

Pravo na zaštitu ličnih podataka i privatnost jedno je od osnovnih i najosjetljivijih ljudskih prava. Razvoj digitalnih tehnologija i široka dostupnost interneta predstavljaju izazove koji na dnevnom nivou mogu ugroziti ovo pravo za značajan broj ljudi. S toga je svijest o zaštiti ličnih podataka, poznavanje propisa i pravilna primjena istih ključna, kako za zaštitu svojih ličnih podataka tako i za preveniranje zloupotrebe ličnih podataka sa kojima se pojedinac susreće u obavljanju službenih radnji ili na drugi način.

Od posebnog značaja je da svoje lične podatke činimo dostupnim samo i isključivo subjektima koji imaju zakonsko pravo da obrađuju podatke uz jasno navedene svrhe i obim ili kojima smo dali pisanu saglasnost za obradu ličnih podataka. U praksi se nerijetko dešava da se zahtijeva dostavljanje ličnih podataka u većem obimu nego što je potrebno za ostvarivanje svrhe obrade kao i od strane subjekata koji nemaju zakonsko uporište za obradu ličnih podataka.

Veoma je značajno jačati svijest pojedinca da ima pravo da pristupi svojim ličnim podacima; pravo da zahtijeva njihovu izmjenu (ukoliko su netačni ili neažurni); da zahtijeva brisanje ukoliko se obrađuju suprotno zakonom propisanim uslovima, ali i da ima pravo na zaštitu, ukoliko dođe do zloupotrebe odnosno obrade ličnih podataka mimo svrhe za koju su prikupljeni ili na način koji je suprotan njihovoj namjeni.

Poželjno je da pojedinac zaštitu najprije zatraži kod državnog organa, pravnog lica ili drugog subjekta (rukovaoca) koji je u posjedu njegovih ličnih podataka a koji ih obrađuje na neadekvatan način. Ovdje je od izuzetnog značaja poštovanje zakonske obaveze da rukovaoci zbirki ličnih podataka koji imaju više od 10 službenika koji vrše obradu ličnih podataka odrede lice odgovorno za zaštitu ličnih podataka. Međutim, dosadašnja praksa nam govori da mali broj rukovaoca ima službenika za zaštitu ličnih podataka, što je i jedna od obaveza propisana Opštom urednom o zaštiti ličnih podataka (GDPR) čija nam primjena predstoji. Ukoliko se problem ne riješi na relaciji građanin-rukovaoc dalja zaštita se traži pred Agencijom za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, podnošenjem Zahtjeva za zaštitu prava, nakon čega se u roku od 8 dana sprovodi postupak nadzora kojim se zapisnički konstatuje činjenično stanje a zatim Agencija preduzima dalje zakonske mjere na otklanjanju evidentirane povrede.

Agencija postupa po svakoj Inicijativi za pokretanje postupka nadzora kojom se ukazuje na mogućnosti nezakonite obrade ličnih podataka. U izvještajnom periodu Inicijative su upućivali kako pojedinci tako i državni organi koji su u radu, rješavajući predmete iz svoje nadležnosti, nailazili na indicije povrede zaštite ličnih podataka.

Razvoj tehnike, tehnologije i interneta, a naročito sveopšta prisutnost na društvenim mrežama predstavljaju nove izazove u odnosu na privatnost. Mišljenja smo da svijest građana o značaju zaštite ličnih podataka još uvijek nije na zavidnom nivou iz razloga što pojedinci mnoge informacije iz privatnog života dijele na internetu ne razmišljajući o tome da one mogu biti zloupotrebene. Isto tako, određeni lični podaci pojedinca ne smiju biti obrađivani putem objavljivanja od strane fizičkih ili pravnih lica uz opravdanje interesom javnosti da zna.

U toku 2023. godine u Agenciju je pristiglo **139** inicijativa, odnosno zahtjeva za zaštitu prava od strane fizičkih i pravnih lica. Takođe, iz prethodne godine je ostalo devet (9) neriješenih predmeta, koji su obrađivani u toku 2023. godine. Od tog broja, 104 je bilo inicijativa za pokretanje postupka nadzora, 21 zahtjev za zaštitu prava i 14 zahtjeva za donošenje dopunskog rješenja. Svih 14 predmeta za donošenje dopunskog rješenja su završena, odnosno donijeto je dopunsko rješenje.

U deset predmeta je tražena dopuna podnijetih inicijativa, odnosno zahtjeva za zaštitu prava. Agenciji je dostavljeno 12 (dvanaest) inicijativa od strane fizičkih lica po osnovu navodne nezakonite obrade ličnih podataka putem vršenja video nadzora. Na osnovu priložene dokumentacije konstatovano je da se radi o instaliranju video nadzora na privatnom posjedu (član 8 ZZPL), pa je Odsjek za nadzor upućivao podnosiocima da isti mogu podnijeti krivičnu prijavu saglasno članu 174 Krivičnog zakonika Crne Gore (neovlašćeno fotografisanje odnosno snimanje), dok je članom 183 istog zakona propisano da se navedeno krivično djelo goni po privatnoj tužbi.

U izvještajnom periodu Odsjeku za nadzor izvršio je osamdesetisedam (87) nadzora, i to:

- po osnovu inicijativa izvršeno je šesdesetičetiri /64/ nadzora,
- po osnovu zahtjeva za zaštitu prava izvršeno je devetnaest /19/ nadzora
- dopunskih nadzora je izvršeno dva /2/ nadzora
- provjera postupanja – kontrolnih nadzora je izvršeno dva /2/

U dosadašnjem radu ove Agencije primijećeno je da je jedan od najzastupljenijih načina obrade ličnih podataka **video nadzor** kao tehničko sredstvo zaštite lica i imovine i kontrole ulaska/izlaska u službeni ili poslovni prostor. Međutim, svrha u koju se uvodi video nadzor u pojedinačnim slučajevima je bila bitno drugačija od one koju prepoznaje zakon. Jasno je da se nezakonitom upotrebom video nadzora otvara prostor za zloupotrebu prava na zaštitu ličnih podataka i privatnost uopšte. Za video nadzor možemo slobodno reći da je "dobar sluga a loš gospodar". Ovo prije svega jer se nezakonitim korišćenjem video snimaka može nanijeti neprocjenjiva šteta ličnom i porodičnom životu pojedinca.

Naročito se mora voditi računa kada je u pitanju **video nadzor javnih površina**. Video nadzor javnih površina, shodno članu 40 odnosno 35 ovog Zakona, može se vršiti od strane javnog sektora, privrednog društva, drugog pravnog lica ili preduzetnika pri čemu je potrebno ispoštovati Zakonom propisanu procedure i primijeniti organizacione, tehničke i kadrovske mjere zaštite ličnih podataka. Cijenimo da je od koristi član 40a kojim je dopunjen Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, a kojim se dodatno propisuju uslovi za instaliranje video nadzora na javnim površinama. Naime, ovim članom je otklonjena pravna praznina koja se javljala u slučaju postavljanja video nadzora na javnim površinama bez potrebnog obavještenja i saglasnosti Agencije kao nadzornog organa. Ukoliko obavještenje nije istaknuto, a nije dobijena ni potrebna saglasnost Agencija rješenjem naređuje uklanjanje video nadzora, a to su dužni da urade oni koji gazduju javnom površinom.

Agencija je u izvještajnom periodu izdala **29** saglasnosti za uspostavljanje zbirki ličnih podataka, odnosno saglasnosti za uvođenje video nadzora. Saglasnosti su date

onim rukovaocima koji su shodno upućenim Zahtjevima za davanje saglasnosti, dostavili potrebnu dokumentaciju, čime su ispoštovani članovi 35, 36 i 39 Zakona kojima su propisani uslovi i način uvođenja video nadzora kod javnog sektora, privrednog društva, drugog pravnog lica i preduzetnika.

Lični podaci koji se obrađuju mogu se iznositi iz Crne Gore u drugu državu ili davati na korišćenje međunarodnoj organizaciji, koja primjenjuje adekvatne mjere zaštite ličnih podataka propisane Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, na osnovu prethodno pribavljene saglasnosti nadzornog organa. U izvještajnom periodu Agenciji je upućeno 7 (sedam) Zahtjeva za iznošenje ličnih podataka od čega je u jednom slučaju podnosilac odustao od zhtjeva, u dva slučaja je tražena dopunaa dokumentacije u po osnovu tri zahtjeva su izdate saglasnosti za iznošenje ličnih podataka.

U toku 2023. godine Agencija je primila **31** Zahtjev za davanje mišljenja traženih od strane rukovaoca zbirka ličnih podataka. Može se konstatovati da se mišljenja Agencije, iako nemaju obavezujući karakter, u praksi u značajnoj mjeri poštuju.

U toku 2023. godine upućeno je **126** dopisa kojima je Agencija, tumačeći odredbe Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, pružila pomoć rukovaocima zbirka ličnih podataka i pojedincima. U predhodnoj godini u registar evidencija zbirki ličnih podataka unijeta su 43 nova rukovaoca kao i 78 pripadajućih evidencija zbirki.

Agenciji se u predhodnoj godini u cilju zaštite privatnosti obratilo preko 260 lica od čega je 126 Upita vezano za zloupotrebu ličnih podataka, u smislu neosnovanog zadržavanja ličnih karata od trećih lica, obrada podataka o ličnosti prilikom kupovine robe, neovlašćeno korišćenje broja telefona građana u marketinške svrhe, video nadzora u stambenim zgradama, hotelima i drugim objektima, online klađenja, te ostvarivanja prava u vezi sa obradom podataka o ličnosti. Valja napomenuti da su se građani u protekloj godini, što se tiče zaštite privatnosti u većem broju nego prethodnih godina, interesovali za svoja prava, što ukazuje na pojačanu svijest građana o zaštiti svojih ljudskih prava, garantovanih najvišim međunarodnim standardima.

Građani veliko interesovanje pokazuju i telefonskim putem, te službenici Agencije daju potrebna uputstva i pravne savjete u rješavanju njihovih nedoumica, a sve u cilju zaštite ličnih podataka i privatnosti.

Možemo konstatovati da se zalaganje rukovaoca zbirki ličnih podataka za zaštitu ličnih podataka u Crnoj Gori značajno unaprijedilo. Ovakav zaključak izvodimo na osnovu interesovanja koje rukovaoci iskazuju kroz upite prema Agenciji ali i kroz neposredan nadzor.

SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

1. PRVOSTEPENI POSTUPAK

1.1. Zahtjevi za slobodan pristup informacijama prema organima vlasti

Radi praćenja stanja u oblasti pristupa informacijama, Agencija vodi informacijski sistem pristupa informacijama, kojim se obezbjeđuje baza podataka o:

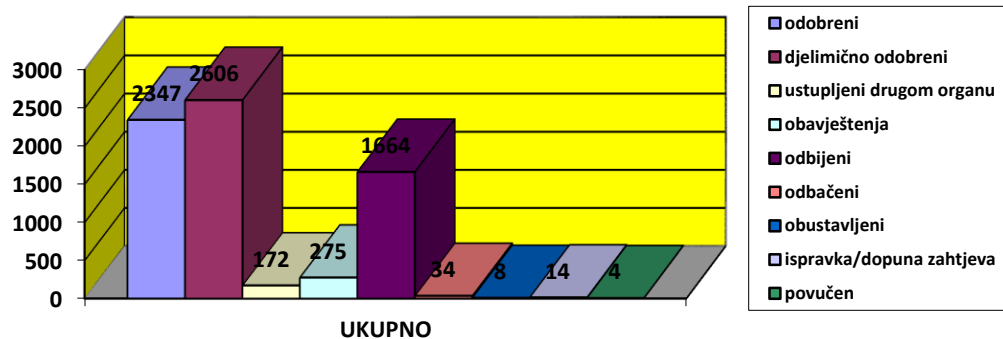
- 1) organima vlasti;
- 2) zahtjevima za pristup informacijama, po podnosiocima, organima vlasti, vrstama informacija i traženim načinima pristupa informacijama;
- 3) aktima organa vlasti po zahtjevima za pristup informacijama;
- 4) žalbama na akte po zahtjevima za pristup informacijama, po podnosiocima i organima vlasti;
- 5) tužbama protiv rješenja o zahtjevima za pristup informacijama, po podnosiocima tužbi i tuženim organima vlasti;
- 6) odlukama suda po tužbama na rješenja po zahtjevima za pristup informacijama;
- 7) mjerama protiv organa vlasti zbog nepostupanja u skladu sa ovim zakonom.

Organi vlasti dužni su da Agenciji dostave podatke o podnescima, aktima i preduzetim mjerama, u roku od 10 dana od dana njihovog podnošenja, odnosno sačinjavanja ili preduzimanja.

Ukupan broj pristiglih zahtjeva prema organima vlasti u 2023. godini, a koji su dostavljeni Agenciji, iznosi **7.128**.

Statusi zahtjeva su sljedeći:

a) Broj djelimično odobrenih zahtjeva organa vlasti	2606
b) Broj odobrenih zahtjeva od strane organa vlasti	2347
c) Broj odbijenih zahtjeva	1664
d) Broj obavještenja	275
e) Broj zahtjeva ustupljenih drugom organu	172
f) Broj odbačenih zahtjeva	34
g) Broj poziva na ispravku/dopunu zahtjeva	14
h) Broj obustavljenih zahtjeva	8
i) Broj povučenih zahtjeva	4
j) Ćutanje administracije	3
k) Zaključak	1

Broj odbijenih zahtjeva u 2023. godini iznosio je 1664, a kao razlog odbijanja navedeno je:

• Neposjedovanje informacije	854
• Poslovna/poreska tajna, Zakon SPI, čl 14, t 6	334
• Sačinjavanje nove informacije (čl 29. Zakona)	96
• Neosnovan	74
• Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 1	49
• Pozivanje na Zakon o zaštiti pod. o ličnosti	33
• Pozivanje na Zakon o SPI, član 14	26
• Zaštita privatnosti	25
• Informacija dostupna na internetu	25
• Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 3	23
• Pozivanje na Zakon o SPI, član 29.	18
• Omog. pristup inf. u pret. 6 mj (čl 29. Zakona)	17
• Nenadležnost	16
• Ne podliježe odredbama Zakona o SPI	15
• Pozivanje na drugi Zakon	14
• Povjerljivost / Tajnost podataka	12
• Javno objavljena informacija	10
• Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 4	7
• Već odlučeno u istoj upravnoj stvari	7
• Izvršen test štetnosti (član 16 Zakona)	3
• Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 5	3
• Nije naveden razlog odbijanja	3

Broj djelimično odobrenih zahtjeva organa vlasti u 2023. godini izbio je 2606, a kao razlozi navedeni su:

○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 14	1468
○ Zaštita privatnosti / ličnih podataka	751
○ Neposjedovanje dijela informacije	271
○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 1	37
○ Dijelu informacije ograničen pristup	22

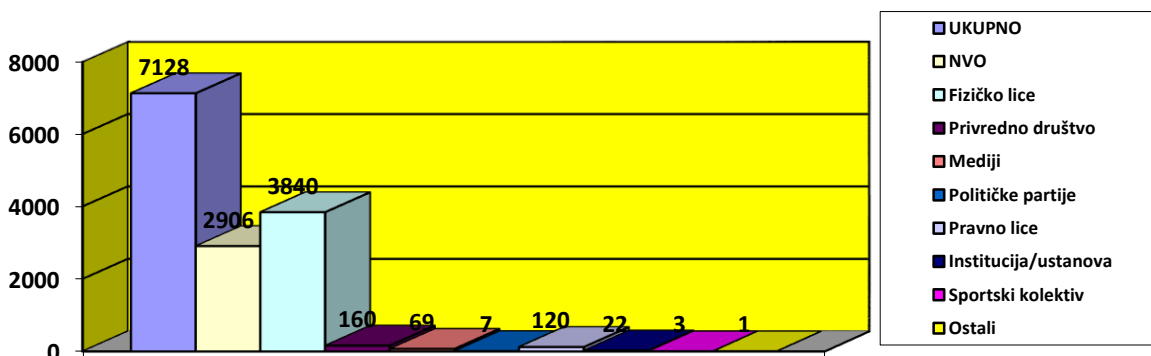
○ Za dio informacije potrebno sač. nove inf.	18
○ Ograničen dio inform - tajnost podataka	13
○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 6	11
○ Dio informacije dostupan na internetu	6
○ Dijelu inform. ranije omogućen pristup	4
○ Pozivanje na drugi Zakon	2
○ Nije dostavljen-nije izvršena uplata trošk	2
○ Pozivanje na Zakon o ZPL	1

U izvještajnom periodu prvostepeni organi su od ukupno 7.128 predmeta u 3.561 predmetu donijeli rješenje u roku od 15 dana od podnošenja zahtjeva, dok su prvostepeni organi prekoračili rok odlučivanja od 15 dana u 3.567 predmeta.

1.2. Struktura kategorija podnosilaca zahtjeva za slobodan pristup informacijama i organa vlasti kojima su upućeni zahtjevi

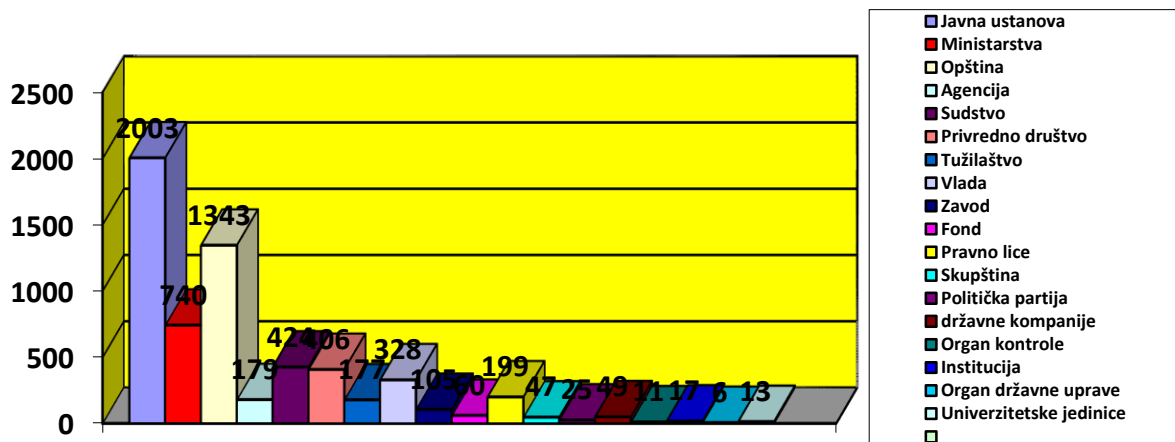
Kategorije podnosioca zahtjeva:

a. Fizičko lice	3840	podnijetih zahtjeva (54% ukup.zahtjeva)
b. NVO	2906	(41%)
c. Privredno društvo	160	(2%)
d. Pravno lice	120	(1,6%)
e. Mediji	69	
f. Institucija ili ustanova	22	
g. Politička partija	7	
h. Sportski kolektiv	3	
i. Ostali	1	

Organi vlasti kojima su se obraćali podnosioci zahtjeva:

☐	Javna ustanova	2003
☐	Opština	1343
☐	Uprava	996
☐	Ministarstva	740
☐	Sudstvo	424
☐	Privredno društvo	406
☐	Vlada	328
☐	Pravno lice	199
☐	Agencija	179
☐	Tužilaštvo	177
☐	Zavod	105
☐	Fond	60
☐	Državne kompanije	49
☐	Skupština	47
☐	Politička partija	25
☐	Institucija	17
☐	Univerzitetske jedinice	13
☐	Organ kontrole	11
☐	Organ državne uprave	6

Organi vlasti kojima su se podnosioci zahtjeva najčešće obraćali u 2023. godini:

JU SSŠ Ivan Uskoković	1451
JU OŠ Maksim Gorki	467
Ministarstvo finansija - Poreska uprava	404
Uprava prihoda i carina	271
Opština Budva – Sekr. za lokalnu samoupravu	219
Ministarstvo javne uprave	213

Vlada Crne Gore - Generalni sekretarijat	186
Uprava za gazdovanje šumama i lovištima	155
Uprava za inspekcijske poslove	153
Crnogorski elektropr. sist.AD Podgorica - CGES	147
Crnogorski elektrodistributivni sistem - CEDIS	119
Ministarstvo rada i socijalnog staranja	113
Osnovni sud - Bar	110
Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	108
Osnovni sud - Podgorica	83
Agencija za sprječavanje korupcije	76
Ministarstvo vanjskih poslova	74
Vlada Crne Gore - Državni arhiv	67
Ministarstvo kulture i medija	66
Ministarstvo ekologije, prost. planiranja i urban	63
Sudski savjet Crne Gore Sekretarijat	63

Subjekti koji su podnijeli najviše zahtjeva za slobodan pristup informacijama u 2023. godini:

Emina Mraković (punom. advokat Dejan Klikovac)	1917
NVO MANS - Mreža za afirmaciju nevladinog sektora	1295
NVO Društvo prijatelja Biblioteke Njegoš - Nikšić	214
NVO Institut Alternativa	161
NVO IURIS SOCIETATE	140
NVU Forum slobodnih građana Luča	136
NVO Centar za građansko obrazovanje - CGO	126
CDT - Centar za demokratsku tranziciju	106
NVO HRA Akcija za ljudska prava	101
NVO Akcija za socijalnu pravdu Spuž	78
Petar Lj. Samardžić, advokat iz Tivta	77
NVO Scripta Podgorica	62
NVO Nova Zona iz Podgorice	59
Advokat Vanja Mugoša	53
Ranko Samardžić	39
CEDEM - Centar za demokratiju i ljudska prava	35
Dr Aleksandar Brajović iz Podgorice	35
NVO CEGAS - Centar za građanske slobode	32
Kemal Ajanović iz Pljevalja	31

2. DRUGOSTEPENI POSTUPAK

(Nadzor nad zakonitošću upravnih akata kojima se rješava o zahtjevima za slobodan pristup informacijama)

Postupanje Agencije po žalbama podnijetim Agenciji na odluke organa vlasti po zahtjevima za slobodan pristup informacijama

Ukupan broj odlučених žalbi Agenciji (5041)

Ukupan broj usvojenih žalbi (2817);

Ukupan broj usvojenih rješenja (2817)

- a) broj usvojenih žalbi kojima je poništeno rješenje prvostepenog organa (1323)
- b) broj usvojenih žalbi zbog povrede pravila postupka odnosno ćutanja administracije (1488)
- c) ukupan broj usvojenih žalbi u kojima je donijeta meritorna odluka kojom se odobrava pristup traženoj informaciji (5)
- d) ukupan broj usvojenih žalbi u kojima se usvaja i poništava rješenje (ćlan 126 stav 3 ZUP-a) (1)

Ukupan broj odbijenih žalbi je (418) iz razloga što:

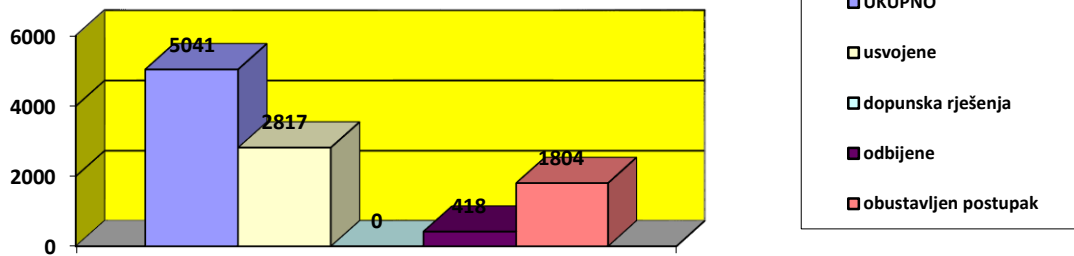
- a) odbija se jer nije izvršena povreda postupka (nema ćutanja administracije) (129)
- b) odbijena žalba u meritumu (287)
- c) odbija se kao neosnovana (0)
- d) odbija se kao nedozvoljena (2)

Broj obustavljenih postupaka (1804)

- a) Rješenje o obustavi postupka (1804)
- b) Rješenje o ispravci greške (2)

U periodu od 01.01.2023. godine do 01.12.2023. godine zaprimljeno je ukupno 7365 žalbi i to: dostavljeno Agenciji - UPII upisnik 7283 od ćega je duplo upisanih 19 što ćini ukupno 7264 i 101 žalba dostavljena od strane Upravnog suda Crne Gore kroz izjavljene tužbe zbog ćutanja administracije Savjeta Agencije koje prvostepeni organi nijesu prosljedili na odlučivanje Savjetu Agencije.

U izvještajnom periodu izjavljena je 8382 tužba Upravnom sudu Crne Gore.

Ukupan broj razduženih predmeta je 5.041 u 2023. godini. Od ukupno usvojenih žalbi 2817, broj usvojenih žalbi kojima je poništeno rješenje prvostepenog organa je 1323, dok je broj usvojenih žalbi zbog povrede pravila postupka odnosno ćutanja administracije 1488 slučajeva. Ukupan broj usvojenih žalbi u kojima je donijeta meritorna odluka je 5.

Savjet Agencije je donio odluku da se u 418 slučajeva odbije žalba kao neosnovana, dok je broj obustavljenih postupaka 1804.

Pregled usvojenih žalbi zbog ćutanja administracije:

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Broj usvojenih žalbi	419	543	1002	1702	882	1488

Struktura podnosilaca žalbi u 2023. godini:

NVO	6126
Fizičko lice	1239
Pravno lice	49
Privredno društvo	12
Mediji	3
Sportski kolektiv	1
Ostali	5

Organi na čija su se prvostepena rješenja najviše žalili podnosioci:

JU Srednja mješovita škola Mladost - Tivat	1007
Agencija za zaštitu ličnih podataka i spi	615
Uprava prihoda i carina	389
Ministarstvo unutrašnjih poslova MUP	364
JZU Klinički centar Crne Gore	217
Uprava za gazdovanje šumama i lovištima	185
Opština Andrijevica	178
Uprava za katastar i državnu imovinu	162

Ministarstvo sporta i mladih	148
Ministarstvo javne uprave	142
Ministarstvo kapitalnih investicija	119
Opština Mojkovac-Sekretarijat za opštu upravu, društvene djelatnosti i kadrovska pitanja	118
Opština Plužine - Služba zaštite	115
Osnovni sud - Žabljak	110
Ministarstvo prosvjete	106
Crnogorski elektrodistributivni sistem - CEDIS	102
Upravni sud Crne Gore	100

3. INSPEKCIJSKI NADZOR

Članom 39 stav 1 tačka 4 Zakona o slobodnom pristupu informacijama definisano je da Agencija vrši inspekcijski nadzor nad primjenom ovog zakona u odnosu na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama.

U izvještajnom periodu je izvršeno **47** inspekcijska nadzora, kako redovnih tako i nadzora po inicijativama, i to kod sljedećih subjekata:

U izvještajnom periodu nije podnijeta nijedna prešajna prijava protiv obveznika primjene zakona.

Inspekcijskim nadzorom tokom 2023. godine u dijelu proaktivne objave informacijama uočljiv je trend rasta objavljenih informacija u skladu sa EU standardima. Vršanjem inspekcijskog nadzora kod 47 subjekata nadzora se uticalo na podizanje svijesti obveznika primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama da se na lako pretraživ način građanima, NVO sektoru i predstavnicima privrednog sektora omogući pristup informacijama koje su im od važnosti za obavljanje djelatnosti i time podigne nivo kako u pogledu obima tako i strukture dostupnih informacija. Prilikom nadzora uočeno je da pojedini organi javne vlasti ne objavljuju sve informacije koje bi trebali objaviti shodno članu 12 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, pa im se ostavlja rok da uočene nedostatke otklone.

Cilj proaktivnog objavljivanja je da se građanima informacije učine dostupnim bez podnošenja zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Kada se informacija javno objavi ona postaje dostupna širem krugu potencijalnih korisnika i na taj način državna uprava postaje otvorena za sve korisnike Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Inspekcijski nadzori su izvršeni kod:

1. Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore
2. Ministarstvo ekonomskog razvoja
3. Ministarstvo energetike i rudarstva
4. Ministarstvo evropskih poslova
5. Ministarstvo finansija

6. Ministarstvo javne uprave
7. Ministarstvo kulture i medija
8. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
9. Ministarstvo odbrane
10. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
11. Ministarstvo pravde
12. Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine
13. Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija
14. Ministarstvo rada i socijalnog staranja
15. Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
16. Ministarstvo sporta i mladih
17. Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera
18. Ministarstvo unutrašnjih poslova
19. Ministarstvo vanjskih poslova
20. Ministarstvo zdravlja
21. Agencija za stanovanje doo Podgorica
22. Deponija doo Podgorica
23. JZU Dom zdravlja Kotor
24. Doo Lokalnog javnog emitera " Radio- televizija Podgorica"
25. Pogrebne usluge doo Podgorica
26. Služba za ostvarivanje izvršne funkcije gradonačelnika Glavnog grada Podgorice.
27. Služba Predsjednika Opštine Tivat
28. Uprava za inspeksijske poslove Glavnog grada Podgorica
29. Komunalna policija i inspekcija Prijestonice Cetinje
30. Čistoća D.O.O. Glavnog grada Podgorica
31. Putevi D.O.O. Glavnog grada Podgorica
32. Služba za građane Glavnog grada Podgorica
33. Služba za javne nabavke i komercijalne poslove Glavnog grada Podgorica
34. 13 jul Plantaže AD Podgorica
35. Stomatološka komora Crne Gore
36. Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice
37. Služba Glavnog administrator Glavnog grada
38. Služba za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju Glavnog grada Podgorica
39. Služba za zajedničke poslove Glavnog grada
40. Sportski objekti doo Podgorica
41. Tržnice i pijace doo Podgorica
42. Vodovod i kanalizacija doo Podgorica
43. Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Podgorica
44. Komunalne usluge doo Podgorica
45. Služba za međunarodnu saradnju i partnerstvo Glavni grad Podgorica
46. Služba Glavnog gradskog Arhitekta Podgorica
47. JU SMŠ "Mladost" Tivat

4. ODLUKE SUDOVA

U izvještajnom periodu izjavljene su 8.382 tužbe Upravnom sudu Crne Gore.

U izvještajnom periodu Agenciji je pristiglo 2.152 odluke Upravnog suda u Crne Gore u formi presude i rješenja.

PRESUDA - MERITORNO	5
PRESUDA - OBAVEZUJE SE	365
PRESUDA - PONIŠTAVA SE (ČLAN 56)	94
PRESUDA - ODBIJENO	276
PRESUDA - PONIŠTENO	23
RJEŠENJE - OBAVEZUJE SE	1
RJEŠENJE - ODBACUJE SE	1
RJEŠENJE - ODBIJA SE	40
RJEŠENJE - ODBIJA SE TUŽBA KAO NEDOZVOLJENA	185
RJEŠENJE - ODBIJA SE ZAHTJEV ZA ODLAGANJE IZVRŠENJA	1
RJEŠENJE - ODBIJA SE/ODBACUJE SE	1
RJEŠENJE - TUŽBA JE PREURANJENA	13
RJEŠENJE - TUŽBA SE ODBIJA KAO NEBLAGOVREMENA	1
RJEŠENJE - TUŽBA SE ODBIJA KAO NEUREDNA	17
RJEŠENJE - ZAHTJEV SE ODBIJA KAO NEDOZVOLJEN	7
RJEŠENJE - ZAHTJEV SE ODBIJA KAO NEUREDAN	1
RJEŠENJE - ZAHTJEV ZA PONAVLJANJE POSTUPKA SE ODBIJA	5
RJEŠENJE - OBUSTAVA POSTUPKA	837
USVAJA SE - OBAVEZUJE SE	276
ZAHTJEV SE USVAJA - OBAVEZUJE SE	3
Total	2152

U toku 2023. godine Vrhovnom sudu Crne Gore upućeno 98 odgovora na zahtjeve za vanredno preispitivanje sudske odluke.

Od ukupno 176 presuda Vrhovnog suda Crne Gore zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke usvojen u 1 predmetu dok je u 175 predmeta zahtjev odbijen kao neosnovan. Procenat uspješnosti Agencije u odnosu na ukupan broj odlučениh predmeta Vrhovnog suda Crne Gore je 99,43% . U sljedećem predmetu je usvojen zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke:

Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Už - Uvp. 5/23 od 06.11.2023. godine, a u vezi zahtjeva za ispitivanje sudske odluke – rješenja Upravnog suda Crne Gore, U.br. 9851/17 od 28.05.2023.godine, koji je podnio tužilac NN iz Podgorice. PRESUDA – Usvaja se

zahtjev za ispitivanje sudske odluke, pa se ukida presuda Upravnog suda Crne Gore U.br. 9851/17 od 28.05.2018. godine i predmet vraća tom sudu na ponovno odlučivanje.

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom se ukida odredba člana 39. stav 1. Zakona o upravnom sporu (U upravnom sporu svaka stranka snosi svoje troškove, ako sud odlučuje na nejavnoj sjednici)

Ustavni sud Crne Gore obrazlažući odluku u bitnom je naveo: "Odredbom člana 32. Ustava zajemčeno je pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom. Odredbom člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda garantuje se pravo na pravično suđenje koje obuhvata "pravo na sud", a kojem je važan aspekt pravo na pristup sudu to jest, pravo pokretanja postupka pred sudom.

Primjenjujući navedene standarde Evropskog suda za ljudska prava na konkretan predmet, Ustavni sud je utvrdio da je propisivanjem osporenom odredbom člana 39. stav 1. Zakona „da u upravnom sporu svaka stranka snosi svoje troškove kada sud odlučuje na nejavnoj sjednici,, zakonodavac prekoračio svoja ovlašćenja iz odredbe člana 16. tačka 3. Ustava i povrijedio ustavni i konvencijski princip o pravu na pristup sudu, iz odredaba člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda."

5. INFORMACIONI SISTEM

Agencija je nastavila da vodi informacioni sistema sa svim pripadajućim registrima, kako bi pratila stanje u oblasti slobodnog pristupa informacijama, što je i zakonska obaveza Agencije. I u prethodnoj godini uključili smo veći broj novih organa vlasti u korišćenje aplikacije eSPI, koja je značajan segment ovog informacionog sistema. Aplikacija omogućava organima vlasti elektronsko dostavljanje podataka iz prvostepenog postupka rješavanja zahtjeva. Na taj način smo u velikoj mjeri eliminisali praksu dostavljanja istih u papirnoj formi. Registraciju novih korisnika uspijevamo obaviti putem telefona ili e-maila, slanjem uputstava i savjeta za korišćenje aplikacije eSPI.

U 2023. godine u IS unijeto je **7.128** predmeta iz prvostepenog postupka rješavanja zahtjeva slobodnog pristupa informacijama, a od toga, korišćenjem aplikacije eSPI u IS pristiglo je njih **6.723**, što čini 94,3% od ukupnog broja obrađenih predmeta.

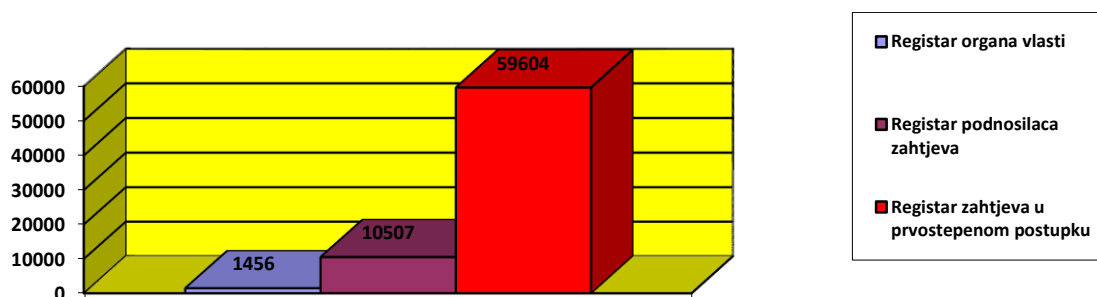
Svi predmeti su razvrstani po podnosiocima zahtjeva, organima vlasti, statusu zahtjeva, traženom načinu pristupa informacijama i dr. i u narednom periodu ćemo nastaviti kontaktirati opštinske i državne organe vlasti s ciljem da što većem broju ovlašćenih službenika omogućimo korišćenje aplikacije eSPI.

Od uspostavljanja informacionog sistema pa zaključno sa 31.12.2023. godine obrađeno je i u IS unijeto ukupno **59.604** predmeta iz prvostepenog postupka slobodnog pristupa. Svi predmeti su razvrstani po podnosiocima zahtjeva, organima vlasti, statusu zahtjeva, traženom načinu pristupa informacijama i dr.

Registar organa vlasti trenutno broji **1.456** organa, dok registar podnosilaca zahtjeva sadrži **10.507** podnosioca razvrstanih po kategorijama (NVO, fizička lica, pravna lica, mediji, političke partije, ...).

Trenutno posjedujemo bazu od oko 640 službenika iz organa vlasti koji podatake iz prvostepenog postupka rješavanja zahtjeva za slobodan pristup informacijama dostavljaju elektronskim putem.

U prethodnoj godini, u sklopu priprema za inspekcijske nadzore kod organa vlasti o primjeni Zakona o SPI pri rješavanju zahtjeva za pristup informacijama, pripremani su statistički podaci iz informacionog sistema o prvostepenom rješavanju zahtjeva za slobodan pristup informacijama za 54 organa vlasti, koji su bili subjekti kontrole.

Takođe, omogućena je statistika, pretraga i pravljenje izvještaja po svim podacima koji su unijeti u bazu podataka. Obraduju se svi pristigli zahtjevi koji su upućeni organima vlasti u prvostepenom postupku i prave se statistički izvještaji za potrebe rada Agencije. Istovremeno, trenutno rješenje aplikativnog softvera kontinuirano unapređujemo otklanjanjem primijećenih nedostataka i razvijanjem novih funkcionalnosti koje omogućavaju efikasniji rad.

Nastavljeno je sa aktivnostima vezanim za održavanje IT i mrežne infrastrukture kako bi svim zaposlenim bili obezbijeđeni odgovarajući uslovi za efikasno izvršavanje svojih obaveza.

Osim redovnih aktivnosti, karakteristično za prethodni vremenski period jeste preseljenje sjedišta Agencije na novu lokaciju, na Bulevaru revolucije br. 11. To je podrazumijevalo našu saradnju sa kolegama iz kompanije Telemont i aktivno učešće u svim poslovima potrebnim za obezbijeđivanje neophodnih uslova za neometan nastavak rada svih zaposlenih u Agenciji.

Prije svega, izvršena je provjera ispravnosti postojećih instalacija na novoj lokaciji. Zatim se radilo na planiranju i obezbijeđivanju dovoljnog broja utičnica, kako računarskih i telefonskih, tako i energetske za svako radno mjesto. Demontirana je mrežna i telekomunikaciona oprema na staroj lokaciji (serveri, UPS, firewall, switch-evi, radne stanice, telefonska centrala, klima uređaji iz server prostorije, wifi oprema...) kao i montaža iste opreme na novoj lokaciji u za to već pripremljenoj i klimatizovanoj prostoriji, kao i na svakom radnom mjestu pojedinačno. Instalirana je i konfigurisana WiFi mreža sa 4 acces pointa (dva po spratu) čime je omogućen odličan signal u svim prostorijama Agencije. Ovim je omogućeno spajanje opreme koja podržava wifi kao što su laptop-ovi, štampači sa podrškom za wifi, smart telefoni i sl. na internet.

U saradnji sa Telekomom i na novoj lokaciji smo obezbijedili pouzdanu optičku liniju za vezu sa internetom i e-mail serverom, a sa kompanijom One Crna Gora je obezbijeđeno funkcionisanje četiri pretplatničke telefonske linije.

Takođe, i novozaposlenim licima u Agenciji obezbijedili smo uslove za rad obezbjeđivanjem računara, instalacijom operativnog sistema i povezivanje na štampače, kako bi i oni imali uslove za uspješan rad.

6. ANALIZA STANJA SLOBODNOG PRISTUPA INFORMACIJAMA

Pravo na pristup informacijama kojima raspolaže javna vlast danas je široko priznato kao osnovno ljudsko pravo, zaštićeno međunarodnim i nacionalnim dokumentima. Slobodan pristup informacijama je osnov demokratskog života, njime se afirmiše otvorenost javne administracije, što omogućava građaninu da formira kritičko-objektivno mišljenje o stanju i pojavama u jednom društvu, odnosno da putem zakonske mogućnosti dobije informacije o pitanjima od javnog interesa. Uostalom, posjedovanje informacija je i temelj savremenih participativnih političkih kultura, jer se uz pomoć Zakona o slobodnom pristupu informacijama građani i ukupna javnost ostvaruju uvid u rad organa vlasti, na osnovu informacija formiraju mišljenja i stavove o bitnim društvenim i državnim pitanjima, učestvuju u procesu donošenja odluka, kontrolišu njihov sadržaj i sprovođenje.

Pristup informacijama u posjedu organa vlasti je preduslov i sredstvo za kvalitetno i efikasno ostvarivanje i uživanje drugih prava i sloboda. Javnost ima pravo da razmatra postupke izabranih političkih predstavnika, a to u velikoj mjeri zavisi od pristupa informacijama o načinu trošenja budžetskih sredstava, stanju ekonomije, socijalnom sistemu i drugim pitanjima od značaja za javnost. Zakon o slobodnom pristupu informacijama, između ostalog, povećava zainteresovanost građana za javne poslove i tako smanjuje mogućnost prikrivanja korupcije, propusta u radu i neefikasnosti. U tom lancu komunikacije i interakcije, slobodan pristup informacijama ne treba da bude institut zloupotrebe, već alat koji ćemo svi koristiti na primjeren i odgovoran način.

Pravo na pristup informacijama nije apsolutno i bez ograničenja, kao što to nisu niti druga prava i slobode. Jedna vrsta ograničenja propisana je zakonom, u smislu priznavanja drugih legitimnih interesa koji u određenim pojedinačnim slučajevima ograničavaju pristup informacijama. Ta ograničenja odnose se na zaštitu privatnosti, bezbjednosti, odbrane, spoljnje, monetarne i ekonomske politike Crne Gore, prevencije istrage i gonjenja izvršilaca krivičnih djela, zaštite trgovinskih i drugih ekonomskih interesa od objavljivanja podataka koji se odnose na zaštitu konkurencije kao i na poslovnu tajnu u vezi sa pravom intelektualne svojine, te ako je informacija poslovna ili poreska tajna u skladu sa zakonom.

Drugi aspekt ograničenja odnosi se na same organe vlasti i zakonom predviđene situacije i mogućnost da organ vlasti odbije zahtjev za pristup informaciji. Crnogorskim Zakonom o slobodnom pristupu informacijama nije propisana odredba zloupotrebe prava, odnosno mogućnost da tijela javne vlasti uskrate pristup informaciji kada zahtjev odnosno

njegov podnositelj predstavljaju teret za normalno funkcionisanje organa na način da pravo na pristup informacijama gubi svoj supstancijalni sadržaj. Integritet i funkcioniranje institucija također je u javnom interesu, a njihovo neutemeljeno ugrožavanje dovodi do štete za ostvarivanje prava drugih i obavljanje javnih funkcija.

U postupku analize slučaja iz prakse evidentno da je proteklih godina zabilježen veliki broj zahtjeva za pristup informacijama kod prvostepenih organa, kao i veliki broj pokrenutih postupaka pred Agencijom, što dovodi do dileme da li se ovim zahtjevima ima za cilj ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja ili se koriste ovim pravnim mehanizmom kako bi zbog kratkih rokova i manjkavosti zakona došli do materijalne koristi iz državnog budžeta. Savjet Agencije je u postupku odlučivanja po žalbama na akte kojima je odlučeno po osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama uočio praksu zloupotrebe korišćenja prava na slobodan pristup informacijama fizičkih lica i nevladinog sektora koji angažovanjem advokata, a bez želje da dobiju traženu informaciju, ostvaruju na taj način značajne troškove pred sudovima Crne Gore.

O tome govore i primjeri predmeta u kojima stranka odustaje od žalbe i tom prilikom ne želi informaciju, a ostvaruje troškove postupka koji su presuđeni u konkretnoj u upravnoj stvari u visini od oko 480 eura. U cilju efikasnog rješavanja predmeta koji se tiču zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama, Agencija veoma korisnim cijeni nedavno predložene izmjene i dopune Zakona o upravnom sporu od strane Ministarstva pravde, koje nijesu dobile podršku u Parlamentu.

Vršanjem inspekcijskog nadzora kod 47 subjekata nadzora uticalo se na podizanje svijesti obveznika primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama da se na lako pretraživ način građanima, NVO sektoru i predstavnicima privrednog sektora omogući pristup informacijama koje su im od važnosti za obavljanje djelatnosti i time podigne nivo kako u pogledu obima tako i strukture dostupnih informacija. Proaktivno objavljivanje informacija treba da otvori prostor za kontinuirano praćenje rada javnih organa, dok reaktivnost na zahtjeve treba da javnosti omogući dostupnost dodatnih informacija, koje još neposrednije oslikavaju kako javni organi rade u ime građana. Tako uspostavljen, nesmetani protok javno relevantnih informacija čini javne organe otvorenim prema javnosti, a to je posebno značajno za rad civilnog društva i medija koji u ime cjelokupne javnosti vrše ulogu javne kontrole. Najzad, obim proaktivno objavljenih informacija ukazuje ne samo na poštovanje standarda i zakona, već i volju javnih organa da svoj rad učine javnim i legitimnim, kao i da smanje mogućnost zloupotreba javnih resursa ili ovlašćenja „u svojim redovima“ u cilju ostvarivanja pojedinačnih interesa na štetu javnog.

U periodu od 01.01.2023. godine do 31.12.2023. godine u Agenciji je zaprimljeno ukupno 7.365 žalbi. Ukupan broj odlučениh žalbi Agenciji 5041, broj usvojenih žalbi 2817 a ukupan broj usvojenih 2817 rješenja. Broj usvojenih žalbi kojima je poništeno rješenje prvostepenog organa 1323, broj usvojenih žalbi zbog povrede pravila postupka odnosno ćutanja administracije 1448 dok je 418 odbijenih žalbi. Broj obustavljenih postupaka 1804 pritom su donešena rješenja o obustavi postupka.

Implementacija Zakona o slobodnom pristupu informacijama kao izuzetno značajnog ljudskog prava i mehanizma unapređenja demokratiskih procesa od 2005. do

2023. godine, pokazala je svoju opravdanost, svrhu i potrebu javnog interesa. Inkluzivnost svih subjekata društva, građana, civilnog sektora, medija, naglasila je važnost pitanja i procesa otvorenosti javnosti rada, transparentnosti organa vlasti, kritičke percepcije i provjerljivosti rada organa vlasti, što je sumarno i generalno dalo značaj i kapacitet informacije kao dokumenta u posjedu javne administracije.

No, na drugoj strani primjena Zakona donijela je svoja iskušenja, nerazumijevanja, manjkavosti, nedorečenosti pravno - sistemskog karaktera, što je zbirno pokazalo opterećenje u radu Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, dominantno u nesrazmjerno ogromnom broju predmeta – žalbi upućenih Agenciji kao drugostepenom organu.

U skladu sa rečenim ističemo, a što smo različitim povodima više puta istakli da ovom predmetu treba prići na cjelovit, objektivan i na standardima zasnovan sistemsko normativno institucionalan način, što iz Analize i prakse rada Agencije u cilju izazova pitanja pune implementacije u normativnom dijelu između ostalog podrazumijeva:

- Definisane *instituta zloupotrebe* korišćenja prava na slobodan pristup informacijama, kojeg treba ograničiti u skladu sa uporednom praksom i međunarodnim standardima.

Definisane instituta zloupotrebe prava treba biti praćeno adekvatnim balansom između ostvarivanja prava javnosti da zna i njegove zloupotrebe. Institut zloupotrebe prava nije nepoznanica u pravnoj praksi i sadržan je u zakonskim rješenjima država regiona i članica EU (Republika Hrvatska, Republika Slovenija, Republika Irska..). Konačno, zakonodavac u duhu potencijalnog rješenja ovog problemskog pitanja treba isti definisati shodno međunarodnim standardima i adekvatnim normativnim mehanizmima koji bi spriječili institut zloupotrebe.

Zakon o upravnom postupku definiše institut zabrane zloupotrebe prava na način da javnopravni organ dužan da spriječi svaku zloupotrebu prava stranke u upravnom postupku, Član 15 Zakona o upravnom postupku kroz izmjene i dopune treba definisati na način da se pored zloupotreba procesnih ovlašćenja stranaka, utvrdi i vrsta, način i forma zloupotrebe prava kroz jasno definisanje svih potencijalnih, u upravnom postupku situacija.

- Zbog različite prakse tumačenja i postupanja od strane organa vlasti, neophodno je *preciziranje definicije organa vlasti* naročito u dijelu kad se obveznik primjene finansira većim dijelom iz javnih prihoda uz navođenje konkretnih parametara koji će nedvosmisleno ukazivati da je organ vlasti obveznik primjene Zakona.
- *Jasno definisanje informacije* na način da informacija od javnog značaja jeste informacija kojom raspolaže organ vlasti, nastala u radu ili u vezi sa radom organa javne vlasti, sadržana u određenom dokumentu i odnosi se na opravdan interes javnosti da zna.
- Razmatranje preciznijeg normiranja *pitanja troškova postupka*, od prvobitnog zahtjeva do okončanja postupka i spora.

U susret novim zakonskim rješenjima koja se odnose na izvršenja rješenja obveznika primjena Zakona ukazujemo da se u kratkim rokovima postupanja od 3 dana od prijema zahtjeva, stvara ambijent da se u zakonom propisanim rokovima ne može osigurati pravo stranke na način kako je to predviđeno izmjenama – usvojeno na sjednici Vlade Crne Gore 29.12.2023. godine, što će imati za posljedice već unaprijed očekivan veliki broj predmeta koji zbog nedostajućih kapaciteta u Agenciji neće biti realizovani blagovremeno u postupku izvršenja rješenja kojim je dozvoljen pristup informacijama.

- Agencija ima potrebu za snažnim jačanjem kadrovskih kapaciteta kroz dvostruko uvećanje kadra.

PRILOZI

2. OPŠTI PRAVNI OKVIR

Zaštita ličnih podataka se obezbjeđuje primjenom normi pravnog okvira koji čine Ustav, ratifikovani međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava, kao i domaće zakonodavstvo.

2.1. Ustav Crne Gore

Ustav Crne Gore iz 2007. god. u preambuli definiše da su opredjeljenja građana Crne Gore da žive u državi u kojoj su osnovne vrijednosti, između ostalih i poštovanje ljudskih prava i sloboda, kao i demokratija i vladavina prava. Ustav članom 6 jemči i štiti prava i slobode, proklamuje ih nepovredivim i obavezuje svakoga da ih poštuje.

U članu 9 Ustava stoji da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, te da imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva. Jedno od osnovnih ljudskih prava je i pravo na privatnost. Pravo na privatnost se razrađuje članom 40, na način da se svakom garantuje poštovanje privatnog i porodičnog života.

Nepovredivost tajnosti pisama, telefonskih razgovora i drugih sredstava opštenja se garantuje u članu 42. Odstupanje od ovog načela je moguće samo na osnovu odluke suda, ako je to neophodno za vođenje krivičnog postupka ili iz razloga bezbjednosti Crne Gore.

Zaštita podataka o ličnosti se jemči članom 43, zabranjuje se upotreba podataka ličnosti van namjene za koju su prikupljeni i daje se pravo svakome da bude upoznat sa podacima koji su prikupljeni o njegovoj ličnosti i pravo na sudsku zaštitu u slučaju zloupotrebe. Iz ove odredbe Ustava proizilaze i principi na kojima se mora temeljiti obrada i zaštita podataka o ličnosti:

- načelu zakonitosti i poštene obrade podataka;
- načelu srazmjernosti;
- načelu tačnosti podataka;
- načelu zaštite podataka;
- načelu zabrane obrade posebne kategorije podatka;
- pravu na informaciju;
- pravu na pristup podacima;
- pravu na sudsku zaštitu lica čiji se podaci obrađuju i pravu na odštetu;

Takođe, odredbom člana 51 najvišeg pravnog akta Crne Gore propisano je pravo na pristup informacijama u posjedu državnih organa i organizacija koja vrše javna ovlašćenja i regulisano da se pristup informacijama može ograničiti ako je to u interesu zaštite života, javnog zdravlja, morala i privatnosti, vođenja krivičnog postupka, bezbjednosti i odbrane, spoljne, monetarne i ekonomske politike.

2.2. Zakonski okvir

Što se tiče domaćeg pravnog okvira u oblasti zaštite ličnih podataka, on postoji još od Ustava SRJ iz 1992. godine i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti SRJ iz 1998. godine, ipak treba dodati da nijesu poznati slučajevi zaštite ovog prava po ovom pravnom osnovu. To, prije svega, vodi zaključku da građani nijesu bili upoznati o svojim pravima, a ne da je ovo pravo u praksi šticeeno, te da nije bilo razloga za pokretanje postupaka. Još jedan veliki razlog je to što po Zakonu iz 1998. godine nije postojalo nezavisno tijelo koje bi štitalo lične podatke već je za to bilo nadležno Savezno Ministarstvo pravde.

Donošenjem novog Ustava nezavisne Crne Gore postojala je i potrebna zakonskog definisanja oblasti zaštite ličnih podataka. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti (donijet 2008. godine, a izmjene i dopune istog 2009, 2012. i 2017. godine) upravo razrađuje garanciju iz člana 43 Ustava Crne Gore.

Zakon o slobodnom pristupu informacijama iz 2005. godine sadržavao je širi obim interesa radi čije zaštite se može ograničiti pristup informacijama, zbog čega je bilo neophodno izvršiti usaglašavanje Zakona sa Ustavom u tom pogledu. Zbog toga je 2012. godine donešen novi Zakon o slobodnom pristupu informacijama, čija primjena je počela u februaru 2013. godine.

2.3. Međunarodna dokumenta

Osim ovih domaćih propisa dio pravnog poretka su i Evropska konvencija o osnovnim pravima i slobodama koju je Državna zajednica Srbija i Crna Gora ratifikovala 2004. godine i Konvencija za zaštitu lica vezano za automatsku obradu ličnih podataka Savjeta Evrope iz 1981. godine koju je Državna zajednica Srbija i Crna Gora ratifikovala 2005. godine. Član 8 Evropske Konvencije o ljudskim pravima između ostalog štiti privatni život i prepisku pojedinaca. Konvencija za zaštitu lica vezano za automatsku obradu podataka sadrži osnovna pravila za kvalitetnu zaštitu ličnih podataka u procesu automatske obrade. Tu se zapravo radi o minimumu standarda koji države, koje su je ratifikovale, moraju da primijene. Ova Konvencija je i osnova za Direktive Evropske Unije.

Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti postigla se usklađenost sa relevantnim međunarodnim dokumentima i propisima koji se odnose na oblast zaštite podataka o ličnosti i privatnosti ličnosti, a naročito sa:

- Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950. godine) koja u članu 8 tretira pitanje zaštite prava na poštovanje privatnog i porodičnog života;
- Poveljom Evropske unije o osnovnim pravima (07. decembra 2000. godine);
- Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta o zaštiti građana u vezi sa obradom ličnih podataka i slobodnom kretanju takvih podataka (95/46 od 24.10.1995. godine);

- Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi obrade ličnih podataka i zaštite privatnosti u elektronskim komunikacionim sektorima (2002/58 FC od 12.07.2002. godine);
- Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta o zadržavanju generisanih ili obrađenih podataka u vezi sa odredbom u javnosti raspoloživih elektronskih komunikacionih servisa ili javne komunikacione mreže i dopune Direktive 2002/58/ec i (2006/24) EU od 15.03.2006. godine;
- Evropskom Konvencijom o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka Savjeta Evrope (ETSNo 108);
- Direktivom 2009/136/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta (od 25.11.2009. godine) o univerzalnoj usluzi i pravima korisnika u vezi sa mrežama i uslugama elektronskih komunikacija;
- Presudama Evropskog suda pravde.

Kada je u pitanju oblast pristupa informacijama, najznačajniji međunarodni dokument je Konvencija Savjeta Evrope o pristupu službenim dokumentima, koja je usvojena 18.06.2009. godine, a koju je Skupština Crne Gore potvrdila 26.05.2011. godine. Pomenutom Konvencijom propisani su minimalni standardi u pogledu pristupa službenim dokumentima, kaje je svaka država članica dužna da ispoštuje i da svojim zakonodavstvom obezbijedi njihovu odgovarajuću implementaciju i efikasnu primjenu. Konvencija sadrži određene standarde i zahtjeve koji nisu bili definisani Preporukom Komiteta ministara Savjeta Evrope iz 2002. godine po kojoj je rađen bivši Zakon, zbog čega je bilo neophodno obezbijediti adekvatnu primjenu Konvencije u tom pogledu.

Takođe, Zakon o slobodnom pristupu informacijama usaglašen je sa:

- Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima (član 19) i Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima (član 19) kojim je predviđeno da svako ima pravo da traži, prima i saopštava informacije. Navedena odredba predstavlja obavezujući međunarodni pravni standard.
- Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (član 10) koja svakome garantuje pravo da prima i saopštava informacije. Ovaj međunarodni standard pristup informacijama koje se nalaze u posjedu države promovise kao ljudsko pravo koje se može ograničiti samo zakonom, radi zaštite interesa predviđenih u stavu 2 člana 10 Konvencije.
- Konvencijom Savjeta Evrope o pristupu službenim dokumentima, u pogledu principa, standarda, obveznika davanja informacija, značenja pojma informacija, procedura i instrumenata zaštite za ostvarivanje prava na pristup informacijama u posjedu organa vlasti.
- Preporukom br. R (2000 13) Odbora ministara članicama o evropskoj politici o dostupnosti arhivske građe, kojom su, između ostalog, utvrđeni rokovi u pogledu trajanja ograničenja pristupa informacijama koje sadrže lične podatke koji mogu uticati na privatnost.

2.4. Opšta uredba o zaštiti ličnih podataka (GDPR)

Opšta uredba o zaštiti ličnih podataka (GDPR) se primjenjuje u Evropskoj uniji od 25. maja 2018. godine. Ovaj dokument donosi novine, nameće veće standarde zaštite ličnih podataka, jača ulogu organa za zaštitu ličnih podataka i predviđa mogućnost da nadzorni organ izriče novčanu upravnu kaznu za subjekte odnosno rukovaoce koji prekrše zakon čak do 20.000.000 eura. Crna Gora, kao zemlja koja teži članstvu u Evropskoj uniji, ima obavezu usklađivanja Zakona o zaštiti podataka o ličnosti sa odredbama GDPR-a.

Odredbe Uredbe ne odnose se na sprječavanje, otrivanje i gonjenje počinitelja krivičnih djela već se isto uređuje Direktivom EU 2016/680 s kojom će se takođe usklađivati ZZPL. Za realizaciju ovog zadatka od strane Ministarstva unutrašnjih poslova, kao predlagača Zakona, još 2018. godine formirana je Radna grupa čiji su članovi bili i dva predstavnika Agencije.

Za rukovaoce iz Crne Gore primjena Opšte uredbe je obavezna ukoliko isti imaju sjedište u nekoj od članica EU ili ukoliko nemaju sjedište u EU a vrše obradu ličnih podataka lica u EU (ukoliko vrše nuđenje roba i usluga u EU bez obzira da li se vrši plaćanje ili ukoliko prate ponašanje lica koje se odvija unutar unije). Dakle, Uredba se primjenjuje i na subjekte koji posluju na internetu i obrađuju podatke građana EU. GDPR podrazumijeva obavezu da nivo zaštite ličnih podataka u crnogorskim privrednim subjektima za lica čiji se podaci obrađuju bude na nivou zaštite u ostalim članicama EU. Rukovalac iz CG treba da odredi svoje predstavništvo u EU, donese interne procedure obrade ličnih podataka, preduzme organizacione i tehničke mjere zaštite, vodi evidencije zbirke ličnih podataka koje obrađuje i omogući licu čije podatke obrađuje adekvatno upoznavanje sa svrhom obrade i mogućnosti da se usprotivi daljoj obradi.

GDPR-om je predviđena obaveza da rukovaoci i obrađivači ličnih podataka imenuju službenika za zaštitu ličnih podataka koji će biti prva kontakt tačka ukoliko dođe do povrede prava. Dakle, pojedinac će se najprije obratiti rukovaocu kako bi došlo do otklanjanja povrede a ukoliko to ne da rezultate, podnosiće zahtjev tijelu nadležnom za zaštitu ličnih podataka. Novim Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti će se precizirati koji subjekti su u obavezi da imenuju službenika za zaštitu ličnih podataka. Aktuelnim Zakonom je u članu 27 stav 3 propisana obaveza određivanja odgovornog lica za zaštitu ličnih podataka za rukovaoce koji imaju 10 i više službenika koji vrše obradu ličnih podataka.

Pravo na zaborav (*right to be forgotten*) predstavlja pravo da pojedinac od obrađivača zatraži i dobije brisanje podataka. Pojedinac ima pravo na brisanje podataka ukoliko opozove saglasnost za obradu podataka, ako lični podaci više nijesu neophodni za postizanje svrhe obrade, ako su nezakonito obrađivani i sl. Navedeno znači da ukoliko su podaci objavljeni na internetu isti daljom pretragom ne budu dostupni, što do sada nije bio slučaj već je važno pravilo jednom na internetu uvijek na internetu. Ovo pitanje je od strane Evropske komisije rezultiralo uvođenjem instituta "prava na zaborav" u duhu presude Evropskog suda za ljudska prava u slučaju *Google protiv Španije* kada je odlučeno da građani imaju pravo da njihovi podaci budu izbrisani iz rezultata pretrage.

Novine koje donosi GDPR su i privatnost po dizajnu i privatnost po pravilu (*Privacy by design & Privacy by default*). GDPR predviđa da je potrebno kreirati procese obrade podataka i informacione sisteme u koje će biti implementirane mjere zaštite ličnih podataka i načela obrade, pri čemu će podaci biti obrađivani samo u obimu neophodnom za postizanje svrhe obrade.

Usvajanjem novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti u koji će biti transponovane odredbe GDPR-a, a čije donošenje se očekuje u toku ove godine, građanima Crne Gore biće omogućen nivo zaštite ličnih podataka koji imaju građani EU.

3. AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama formirana je u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kao samostalni i nezavisni organ. Od 2009. godine, izborom organa Agencije (Savjeta i direktora), stvaranjem organizaciono-tehničkih uslova za rada, donošenjem podzakonskih akata itd. Agencija je u funkciji namjene zbog koje je i osnovana. Donošenjem novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama, čija je primjena počela februara 2013. godine, Agencija je dobila nove nadležnosti i obaveze koje su zahtjevale promjene, kako u organizaciji, tako i u samom načinu rada.

3.1. Budžet Agencije za 2023. godinu

Ukupan planirani budžet Agencije u 2023. godini (Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu, „Službeni list Crne Gore“, br. 152/22 od 30.12.2022, 106/23 od 29.11.2023) iznosio je **820,958.53** eura.

Pregled budžeta po pozicijama:

Org. kod 51001 - Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama

Ukupni izdaci			820,958.53
Funk.klas.	Ekon.klas.	OPIS	Budžet 2023
	Program 12 021	Zaštita ličnih podataka i slobodan pristup informacijama	820,958.53
	4	Izdaci	820,958.53
	41	Tekući izdaci	798,956.53
	411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	674,653.53
0133	411-1	Neto zarade	506,208.40
0133	411-2	Porez na zarade	29,213.18

0133	411-3	Doprinosi na teret zaposlenog	94,798.91
0133	411-4	Doprinosi na teret poslodavca	40,051.07
0133	411-5	Opštinski prirez	4,381.97
	412	Ostala lična primanja	15,000.00
0133	412-7	Ostale naknade	15,000.00
	413	Rashodi za materijal	33,200.00
0133	413-1	Administrativni materijal	26,200.00
0133	413-5	Rashodi za gorivo	7,000.00
	414	Rashodi za usluge	54,102.01
0133	414-1	Službena putovanja	8,000.00
0133	414-2	Reprezentacija	579.62
0133	414-3	Komunikacione usluge	22,520.96
0133	414-6	Advokatske, notarske i pravne usluge	1.43
0133	414-7	Konsultantske usluge, projekti i studije	10,000.00
0133	414-8	Usluge stručnog usavršavanja	10,000.00
0133	414-9	Ostale usluge	3,000.00
	415	Rashodi za tekuće održavanje	5,000.00
0133	415-3	Tekuće održavanje opreme	5,000.00
	419	Ostali izdaci	17,001.00
0133	419-1	Izdaci po osnovu isplata ugovora o djelu	1,000.00
0133	419-2	Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka	1.00
0133	419-3	Izrada i održavanje softvera	11,500.00
0133	419-4	Osiguranje	4,500.00
	43	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	2,001.00
	431	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	2,001.00
0133	431-4	Transferi nevladinim organizacijama	1.00
0133	431-8	Ostali transferi pojedincima	2,000.00
	44	Kapitalni izdaci	20,000.00
	441	Kapitalni izdaci	20,000.00
0133	441-5	Izdaci za opremu	20,000.00
	46	Otplata dugova	1.00
	463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1.00
0133	463-0	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1.00

51001	Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama	Realizacija
4	Izdaci	857.726,63
41	Tekući izdaci	667.287,51
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	573.689,89
412	Ostala lična primanja	20.722,62
413	Rashodi za materijal	29.049,79
414	Rashodi za usluge	35.493,78
415	Tekuće održavanje	2.451,31
419	Ostali izdaci	5.880,12
43	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	3.469,98
44	Kapitalni izdaci	17.573,11
46	Otplata dugova	169.396,03

Razlika u realizovanoj i planiranoj potrošnji budžetskih sredstava se odnosi na plaćanje sudskih troškova. Naime, prilikom koncipiranja Budžetskog zahtjeva za 2023. godinu, kao i ranijih godina, u neposrednim razgovorima sa predstavnicima Ministarstva finansija, bilo je riječi i o planiranju i obezbjeđivanju budžetskih sredstava na poziciji Otplata obaveza iz prethodnog perioda. Agencija nije u mogućnosti niti okvirno planirati ovaj budžetski izdatak, s obzirom da se ne može znati koliko utuženja i kakvi će ishodi tih utuženja biti, a Ministarstvo finansija je preuzelo na sebe obavezu da troškove po ovom izdatku isplaćuje sa tekuće budžetske rezerve, koji se iskazuju kroz završni račun budžeta kao troškovi Agencije.

Obavljani su sljedeći poslovi iz oblasti računovodstva i finansija:

- likvidatura faktura,
- upisivanje u knjigu ulaznih faktura,
- unos zahtjeva za plaćanje u SAP sistem,
- obračun poreza, prireza i doprinosa,
- mjesečno popunjavanje IOPPD izvještaja,
- elektronsko slanje i obrada podataka za Poresku upravu,
- knjiženje dnevnika blagajne,
- sravnjavanje blagajne sa službenikom zaduženim za isplatu gotovine iz blagajne,
- pripremanje Izvještaja o neizmirenim obavezama,
- pripremanje izvještaja o otpuštenim, utrošenim i preostalim sredstvima,
- izrada izvještaja o sedmičnom plaćanju obaveza, shodno Zakonu o finansiranju političkih partija,
- vođenje evidencije o nabavci osnovnih sredstava,
- izrada troškova po budžetskim pozicijama.

3.2. Aktivnosti Agencije

Pored najznačajnijih aktivnosti na planu zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama datih u ovom Izvještaju u posebnim poglavljima, u Agenciji su se odvijale i druge aktivnosti značajne za ostvarivanje namjene zbog koje je Agencija osnovana.

3.2.1. Edukacije

Agencija je tokom svog dosadašnjeg rada realizovala brojne aktivnosti na promociji i afirmisanju prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama. Agencija je to činila organizacijom edukativnih seminara i obuka, učešćem na obukama, odnosno seminarima, ali i na okruglim stolovima, konferencijama i dr., kao i putem medija i drugim načinima komuniciranja. Takođe, Agencija je na formalan, a nerijetko neformalan način, pružala pomoć u davanju savjeta građanima za djelotvornu primjenu Zakona o zaštiti ličnih podataka i Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Obilježavanje 28. januara - Dana zaštite ličnih podataka - 28. januar se obilježava kao međunarodni Dan zaštite ličnih podataka koji se vezuje za datum potpisivanja Konvencije 108 o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka i koji je prilika da se pažnja javnosti skrene na ovu značajnu temu. Tim povodom, medijskim obraćanjem, skrenuta je pažnja na odgovornost prvenstveno pojedincima da zaštite svoje lične podatke, na način što će ih davati tamo gdje postoji zakonski osnov ili u cilju ostvarenja svojih prava, a potom institucijama i organizacijama da sa njima postupaju na zakonom predviđen način i u skladu sa pozitivnim praksama najbolje zaštite.

Obraćanje predsjednika Savjeta Agencije mr Željka Rutovića povodom 28. januara- Dana zaštite ličnih podataka:

"Široka tehnološka revolucija, digitalno doba, vještačka inteligencija, veliki podaci i algoritmi iz korijena su promijenili koncept i kulturu privatnosti koju danas nije moguće posmatrati u starim analognim tradicionalnim obrascima. Masovna automatizacija obrade ličnih podataka, više nego ikad ranije u istoriji može uticati na kreiranje kolektivne svijesti i odluka, čije posledice su globalno prepoznate.

Nova tehnološka faza ljudske istorije donijela je nove paradigme i nova značenja privatnosti te samim tim i nove civilizacijske i sistemske izazove zaštite ličnih podataka koji danas nesumnjivo postaju veliki globalni i politički i komercijalni resurs. Akumulacija, automatizacija i analiza obrade podataka o ličnosti otvorili su etička, humanistička, kulturološka i bezbjedonosna pitanja i posljedice koja zahtijevaju ubrzane preventivne modele zaštite privatnosti čovjeka.

Strateški odgovori na ova pitanja i budućnost čovjeka u hiper informatičkom društvu nužno su vezana za snaženje održive javne svijesti o značaju prava zaštite ličnih podataka.

Kakav je taj novi digitalni svijet u odnosu na neki stari koji znamo, kako ćemo štiti privatnost, kako ćemo upravljati velikim podacima i kako spriječiti štetu? Ovo su podjednako izazovi globalnog društva, nadnacionalnih organizacija, akademske i medijske zajednice, civilnog društva i nacionalnih javnih politika koje moraju u kontinuitetu evolutivno nuditi valjana i adekvatna rješenja u sprječavanju neželjenih efekata ovog fenomena XXI vijeka.

Međunarodni dan zaštite podataka o ličnosti nije samo povod, već najšira obaveza društva u smjeru promatranja ljudskih prava čovjeka na razmeđu dvaju svjetova u kojima digitalno-mašinski sve više zauzima mjesto realnog svijeta. U tom duhu današnjem čovjeku podjednako se mora pružiti i zaštita i jasan odgovor u koje svrhe se lični podaci prikupljaju, obrađuju, kakvi su rizici obrade i mehanizmi valjane pravno - institucionalne zaštite od zloupotrebe podataka.

Otuda, ova pitanja nijesu tek puke birokratske ili formalno pravne prirode, već prije svega etičke, humanističke dimenzije civilizovanog svijeta u kojem je čovjek suveren svoje privatnosti. Ima li otud većeg izazova za donosiocima odluka od obaveze i zadatka kojima će čovjeku garantovati neprikosnovenost zaštite njegove privatnosti i ličnosti sa kojom on postaje i prepoznaje se aktivnim subjektom svakog demokratskog i odgovornog društva.

U tom duhu pored snaženja javno održive svijesti o značaju ličnih podataka te obezbjeđivanje adekvatnog nadzora i javne kontrole nad obradom ličnih podataka od strane državnog i privatnog sektora, imeprativ našeg društva jeste usaglašavanje organskog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske Unije a posebno sa Uredbom Evropskog parlamenta i Savjeta o zaštiti fizičkih lica u odnosu na obradu podataka o ličnosti i slobodnom kretanju takvih podataka.

Implementacija najviših evropskih standarda ove oblasti uz institucionalno snaženje profesionalnosti i nezavisnosti organa uz dosljednu primjenu ustavnih i zakonskih rješenja zaštite ljudskih prava, strateški su okvir zaštite dostojanstva, zaštite ličnih podataka i privatnosti kao temeljnih sloboda i prava stasalih na evropskim vrijednostima i demokratskim načelima slobodnih društava u kojima je građanin suveren svoje privatnosti i svog integriteta".

Nedjelja otvorenih vrata - Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je, povodom 28. januara Dana zaštite ličnih podataka, organizovala „Nedjelju otvorenih vrata“. Ovim putem građanima, nevladinim organizacijama i institucijama je, u periodu od 30. januara do 3. februara u toku radnog vremena, bilo omogućeno da posjete Agenciju, neposredno se upoznaju sa našim radom i/ili, ukoliko smatraju da su im povrijeđena prava iz domena rada Agencije, dobiju potrebna obavještenja i pomoć u rješavanju eventualnog problema. Zainteresovana javnost se mogla obratiti Agenciji i putem pošte, telefonski ili putem e-maila azlp@t-com.me. „Nedjelja otvorenih vrata“ organizovana je u javnom interesu u cilju podizanja svijesti građana o pravu na zaštitu ličnih podataka i privatnosti, informisanja o načinima zaštite i obraćanja Agenciji. Javni interes svake zajednice pa i Crne Gore je zaštita privatnosti njenih građana, a uloga Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama da bude stožer zaštite ličnih podataka kao dio institucionalnog mehanizma.

U saradnji sa Pravnim fakultetom UCG u Podgorici upriličeno je predavanje na temu zaštite ličnih podataka za studente ove univerzitetske jedinice, a predavači su bili Predsjednik Savjeta Agencije g-din mr Željko Rutović i član Savjeta Agencije g-din Muhamed Gjokaj.

Radni sastanak „Primjena Zakona o slobodnom pristupu informacijama“

- Na inicijativu i u organizaciji Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama 08.02.2023. godine održan je Radni sastanak na temu „Primjena Zakona o slobodnom pristupu informacijama“. Sastanku su, pored predstavnika Agencije, prisustvovali i VD predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore Dr Vesna Vučković, predstavnik Upravnog suda Crne Gore sudija Veljko Vujović, Generalni direktor Direktorata za pravosuđe Ministarstva pravde Momir Jauković, ovlašćeni predstavnici Ministarstva finansija Ana Ljumović, Aleksandra Tošković i Luka Đuričković, predstavnica kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Marina Perišić, predstavnica kancelarije Zaštitnika imovinsko pravnih interesa Crne Gore Radomirka Raičević i Predsjednik Advokatske komore Crne Gore advokat Zdravko Begović. Radni sastanak je organizovan u cilju davanja doprinosa za pronalaženja održivih rješenja u postupcima koji se odnose na primjenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama. U postupku analize slučaja i iskustva primjene Zakona, proteklih godina zabilježen veliki broj zahtjeva za pristup informacijama kod prvostepenih organa, veliki broj pokrenutih žalbenih postupaka pred Agencijom, kao i pokrenutih sudskih sporova, što dovodi do javne dileme da li ovi zahtjevi kao svoj cilj imaju ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja ili se koriste kao pravni mehanizam za ostvarivanje materijalne koristi iz državnog budžeta. Učesnici Radnog sastanka su, u konstruktivnom i otvorenom dijalogu, konstatovali da se mora naći rješenje za uočenu praksu zloupotrebe korišćenja prava na slobodan pristup informacijama fizičkih lica i nevladinog sektora koji angažovanjem advokata, a bez želje da dobiju traženu informaciju, ostvaruju značajne troškove pred Upravnim i Vrhovnim sudom Crne Gore. Na Radnom sastanku su donijeti sljedeći

ZAKLJUČCI

1. Slobodan pristup informacijama je osnov demokratskog života, kojim se afirmišu otvorenost javne administracije, što omogućava građanima i civilnom društvu da formiraju kritičko mišljenje o stanju i pojavama u društvu, te u tom duhu treba kontinuirano sistemski unapređivati ovaj pravni institut kao instrument i mehanizam demokratizacije društva.
2. Sagledavajući trenutnu situaciju, dosadašnju praksu, kao i izazove pitanja implementacije, te postojeća zakonska rješenja, učesnici sastanka su saglasni da je neophodno intenzivirati rad na sistematskim i sveobuhvatnim imjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama, posebno akcentujući
 - Definisane instituta zloupotrebe korišćenja prava na slobodan pristup informacijama, kojeg treba ograničiti u skladu sa uporednom praksom i međunarodnim standardima.
 - Definisane instituta zloupotrebe prava treba biti praćeno adekvatnim balansom između ostvarivanja prava javnosti da zna i njegove zloupotrebe. Institut

zloupotrebe prava nije nepoznanica u pravnoj praksi i sadržan je u zakonskim rješenjima država regiona i članica EU;

- Zbog različite prakse tumačenja i postupanja od strane organa koji ga primjenjuju, neophodno je preciziranje definicije organa vlasti naročito u djelu kada se obveznik primjene finansira većim dijelom iz javnih prihoda uz navođenje konkretnih parametara koji će nedvosmisleno ukazivati da je organ vlasti obveznik primjene Zakona;

- Jasno definisanje informacije na način da informacija od javnog značaja jeste informacija kojom raspolaže organ vlasti, nastala u radu ili u vezi sa radom organa javne vlasti, sadržana u određenom dokumentu, i odnosi se na sve o ono o čemu javnost ima opravdan interes da zna.

- Razmatranje preciznijeg normiranja pitanja troškova postupka, od prvobitnog zahtjeva do okončanja postupka i spora, kao i produženje važećeg roka odlučivanja od 15 dana od dana podnošenja žalbe.

3. Učesnici sastanka, u cilju efikasnog rješavanja predmeta koji se tiču zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama, veoma korisnim su ocijenili nedavno predložene izmjene i dopune Zakona o upravnom sporu od strane Ministarstva pravde, koje nijesu dobile podršku u Parlamentu.

Predavanje za učenike JU SEŠ „Mirko Vešović“ u Podgorici - Nastavljajući aktivnosti na promociji i afirmisanju prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama, pomoćnik direktora Agencije Sabahudin Delić održao je predavanje za učenike JU SEŠ „Mirko Vešović“ u Podgorici. Učenici pravno-administrativnog smjera su imali priliku da čuju relevantne informacije o važnosti zaštite privatnosti. Kao aktivni korisnici interneta i društvenih mreža učenici su dobili korisne savjete i smjernice na koji način mogu da zaštite lične podatke u primjeni digitalne tehnologije. Kroz interaktivno učešće učenika, izražavanje njihovog mišljenja i postavljanje pitanja, pomoćnik Delić je prezentovao i primjere iz prakse u vezi sa zloupotrebom ličnih podataka, sa jasnim porukama koje skreću pažnju na oprez u korišćenju društvenih mreža i interneta uopšte. Cilj predavanja je bio da učenici dobiju osnovne informacije o Agenciji i mehanizmima zaštite podataka o ličnosti prilagođene njihovom uzrastu i stepenu njihovog interesovanja.

Predavanje za učenike JU Gimnazija „Slobodan Škerović“ u Podgorici - U okviru aktivnosti na promociji i afirmisanju prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama, pomoćnik direktora Agencije Sabahudin Delić i pravna savjetnica Ana Novaković održali su predavanje za učenike JU Gimnazija „Slobodan Škerović“ u Podgorici. Cilj predavanja je bio da učenici dobiju osnovne informacije o Agenciji i mehanizmima zaštite podataka o ličnosti prilagođene njihovom uzrastu i stepenu njihovog interesovanja. Učenici su imali priliku da čuju relevantne informacije o važnosti zaštite privatnosti. Kao aktivni korisnici interneta i društvenih mreža učenici su dobili korisne savjete i smjernice na koji način mogu da zaštite svoje lične podatke u primjeni digitalne tehnologije. Kroz interaktivno učešće učenika, izražavanje njihovog

mišljenja i postavljanje pitanja, predavači su prezentovali i primjere iz prakse u vezi sa zloupotrebom ličnih podataka, sa jasnim porukama koje skreću pažnju na oprez u korišćenju društvenih mreža i interneta uopšte. Učenicima je podijeljen anonimni Upitnik o privatnosti na internetu, a odgovori će poslužiti Agenciji u statističke svrhe.

Radni sastanak sa predstavnicima Državne izborne komisije, NVO - CEMI, CDT i posmatračke misije ODIHR-a u Crnoj Gori - Predstavnici Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama su dana 15.05.2023. godine učestvovali na radnom sastanku sa predstavnicima Državne izborne komisije, predstavnicima NVO - CEMI, CDT i posmatračke misije ODIHR-a u Crnoj Gori. Tema sastanka bili su predstojeći parlamentarni izbori iz ugla zakonitosti izbornog procesa sa aspekta zaštite ličnih podataka. Predstavnici Agencije su ukazali na značaj NVO sektora u praćenju izbornog procesa kao važnog subjekta od javnog značaja. Aktuelna zakonska ograničenja izborne materije onemogućavaju posmatračkim misijama da u potpunosti isprate izborni proces. Prisutni su se saglasili da je neophodno mijenjanje izbornog zakonskog okvira čime bi se na adekvatan način riješilo ovo pitanje. U tom duhu, a iz svoje nadležnosti, Agencija ostaje otvorena za svaki vid partnerstva sa svim nadležnim institucijama, NVO sektorom i akademskom zajednicom u cilju nalaženja najboljeg zakonskog rješenja. Još jednom su predstavnici Agencije pozvali sve učesnike izbornog procesa da poštuju Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, te da na taj način daju doprinos zakonitosti izbornog procesa.

Saopštenje povodom vanrednih parlamentarnih izbora u Crnoj Gori -

„Imajući u vidu interesovanje javnosti, nevladinih organizacija i građana povodom vanrednih parlamentarnih izbora u Crnoj Gori zakazanih za 11. jun 2023. godine u pogledu zaštite ličnih podataka u odnosu na nadležnost i ovlašćenja Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Savjet Agencije daje sljedeće saopštenje:

Kao i do sada, snažno pozdravljamo napore svih aktera, pogotovo ovlašćenih nevladinih organizacija za posmatranje izbora, na zajedničkom cilju demokratizacije i unapređenja izbornog procesa, pogotovo sa aspekta zaštite ličnih podataka.

S tim u vezi, ističemo da je Agencija, u prethodnom periodu, kroz data mišljenja u vezi primjene Zakona o zaštiti podataka o ličnosti povodom održavanja predsjedničkih izbora, vrlo jasno ukazala na prava i obaveze nadležnih organa za sprovođenje izbora, domaćih nevladinih organizacija registrovanih za praćenje izbora, kao i međunarodnih posmatrača. Pored toga, sprovedeni su postupci nadzora kod podnosilaca kandidatura predsjedničkih kandidata kao rukovalaca zbirki ličnih podataka u vezi utvrđivanja zakonitosti prikupljanja i daljeg korišćenja potpisa podrške birača.

Vezano za osnovanost zahtjeva određenih NVO za proaktivnost i blagovremenost provjere da li politički subjekti na zakonit način prikupljaju potpise podrške izbornim listama za parlamentarne izbore, ističemo njegovu praktičnu neprimjenjivost jer se, u tom kontekstu, zahtijeva neprekidno prisustvo limitiranog broja kontrolora ovlašćenih službenih lica za vršenje nadzora, da sprovedu postupak nadzora na svim mjestima i

sve vrijeme tokom prikupljanja potpisa, što je fizički neizvodljivo, čak i kada bi se radilo o samo jednom mjestu nadzora kod 17 političkih subjekata.

Agencija je, više puta, u javnosti i na radnim sastancima apostrofirala na manjkavosti izbornog zakonskog okvira iz ugla zaštite ličnih podataka, posebno vezanih za institut prikupljanja potpisa podrške, ali i važećim ograničenjima prava posmatrača na pristup potpisima podrške birača. Osim toga, jasno je ukazivano da falsifikovanje potpisa birača predstavlja krivično djelo, te da u tom smislu, Agencija nije nadležna da utvrđuje validnost potpisa.

Jasno je da izborni procesi podrazumijevaju obradu, odnosno prikupljanje i korišćenje velikog broja ličnih podataka. U tom smislu, masovna obrada ličnih podataka vrši se od strane svih subjekata uključenih u iste. Kako bi obrada ličnih podataka bila u skladu sa zakonodavnim okvirom zaštite ličnih podataka, političke stranke ili drugi subjekti izbornog procesa, kao rukovaoci zbirke ličnih podataka dužni su da poštuju osnovna načela obrade ličnih podataka i odgovorni su za usklađenost obrade sa načelima koji su koja su propisana Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, a koja zahtijevaju da se lični podaci obrađuju na pošten i zakonit način, da su prikupljeni u posebne, izričite i zakonite svrhe te se dalje ne smiju obrađivati na način koji nije u skladu s tim svrhama, da su čuvani u obliku koji omogućuje identifikaciju fizičkog lica (birača, ispitanika) samo onoliko dugo koliko je potrebno u svrhe radi kojih se lični podaci obrađuju, i obrađivani na način kojim se osigurava odgovarajuća bezbjednost ličnih podataka, uključujući zaštitu od neovlašćene ili nezakonite obrade te od slučajnog gubitka, uništenja ili oštećenja primjenom odgovarajućih kadrovskih, tehničkih ili organizacijskih mjera.

S druge strane, svaki građanin ima pravo da, u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, od političkih partija ili nadležnih organa za sprovođenje izbora kao rukovaoca zbirke ličnih podataka dobije pisano obavještenje o tome da li se lični podaci koji se na njega odnose obrađuju, sadržaju podataka koji se obrađuju; svrsi i pravnom osnovu za obradu ličnih podataka; o izvoru podataka prema raspoloživim informacijama; trećoj strani, odnosno korisniku; načinu automatske obrade ličnih podataka u slučaju donošenja odluke o pravima, obavezama i interesima lica, procjenjivanje njegovih ličnih svojstava i sposobnosti. Takođe, shodno Zakonu svako može podnijeti Inicijativu za vršenje nadzora.

Ako rukovalac zbirke ličnih podataka ne postupi po zahtjevu lica na koga se lični podaci odnose ili odbije zahtjev, lice ima pravo da podnese prigovor rukovaocu zbirke ličnih podataka u skladu sa posebnim zakonom ili da zahtijeva zaštitu prava kod Agencije. Agencija je dužna da po zahtjevu, a na osnovu sprovedenog nadzora, odluči rješenjem, u roku od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva. Za štetu koju je lice pretrpjelo zbog povrede prava propisanih ovih zakonom odgovara rukovalac zbirke ličnih podataka u skladu sa opštim pravilima o naknadi štete.

Još jednom pozivamo sve učesnike izbornog procesa da na pošten i zakonit način vrše obradu ličnih podataka, te i da na taj način daju doprinos legalnosti izbornog procesa".

Izjava Željka Rutovića, Predsjednika savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, povodom 28. septembra, međunarodnog dana Prava javnosti da zna

„Pravo javnosti da zna, temeljno je načelo demokratskih prosvijećenih društava koja na pravovremenim, transparentnim i tačnim informacijama organa javne vlasti afirmišu kritički korektiv građanina kao neprikosnovenog arbitra kontrole vlasti i unapređenja demokratskih procesa. Slobodan pristup informacijama u posjedu organa javne vlasti dug je i zahtjevan evolutivni proces, koji umnogome zavisi od političke i demokratske kulture u kojoj je otvorenost rada treba da bude vrhovni cilj demokratije kojim se legitimišu prava i obaveze izabranih nosioca vlasti. Samo društva u kojima kultura javnosti porazi predpolitičku tajnost i selektivnost pristupa informacijama garantuju vrijednosni evropski sistem na kome je napredno čovječanstvo utemeljeno.

Normativni i praktični razvoj slobodnog pristupa informacijama u Crnoj Gori prolazi kroz razne izazove, među kojima se izdavaju, kako zloupotreba prava na pristup informacijama, tako i nedozvoljeno ćutanje i nedostatak proaktivnog ovog instituta javne administracije.

Dalja faza razvoja ovog prava zahtijeva usavršavanje i primjenu evropske pravne regulative i na njoj najbolje komparativne prakse gdje je sloboda pristupa informacijama pravilo, a svaki izuzetak shodan demokratskim i jasno utvrđenim standardima i garancijama slobode pristupa javnim informacijama kao izuzetno značajnog ljudskog prava“.

Saopštenje za javnost povodom popisa stanovništva -

„U susret najznačajnijoj i najobuhvatnijoj obradi ličnih podataka, popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, a u cilju snaženja procesa transparentnosti, kontrole, provjerljivosti i tačnosti obrađenih podataka, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, obraća se javnosti i svim akterima ovog bitnog procesa po jedno društvo i njegove javne politike.

Uprava za statistiku dužna je da, po službenoj dužnosti, preduzme sve neophodne mjere- administrativne, logističko-tehničke i organizacione prirode, kao i sveukupne mjere zaštite ličnih podataka od nezakonitog pristupa, otkrivanja ili zloupotrebe.

Zaštita ličnih podataka građana, kao osnovno ljudsko pravo, mora biti obezbjeđena tokom sprovođenja popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, u skladu sa međunarodnim standardima i domaćim zakonodavstvom.

Posebno naglašavamo da popisivači, instruktori, državni instruktori, kontrolori i druga lica koja vrše poslove u vezi sa popisom, moraju, shodno zakonu, čuvati kao službenu tajnu, sve podatke prikupljene od popisanih lica, koje se odnose na njihove lične, porodične i imovinske prilike.

Ovaj proces zahtijeva od rukovaoca zbirki ličnih podataka preciznu obradu i zaštitu podataka kojima bi se spriječilo njihovo uništavanje, odnosno neovlašćen pristup, obrada, korišćenje ili prenos podataka.

Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, ukazuje da svako lice na lični zahtjev mora imati uvid i biti informisano o tačnosti prenosa podataka

u krajnju bazu, što su neophodni standardi i elementarni uslovi provjerljivosti, transparentnosti i tačnosti obrađenih podataka.

Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, iz domena svojih nadležnosti i ovlašćenja, a shodno predmetnoj inicijativi u nekoliko jedinica lokalne samouprave u postupku je nadzora u dijelu koji se odnosi na ispunjenost organizacionih i tehničkih uslova zaštite ličnih podataka.

Agencija će shodno svojim zakonskim nadležnostima, a u cilju zaštite ličnih podataka pratiti popis stanovništva, domaćinstava i stanova".

3.2.2. Web stranica

Agencija raspolaže sa web site www.azlp.me koji je u potpunosti prilagođen svim veličinama ekrana ("display responsive"), od smart telefona do widescreen monitora. Stranice za administraciju sadržaja su prilagođene potrebama Agencije. Tehnički, sajt je realizovan u Laravel PHP frameworku sa MySQL bazom podataka. Sajt je hostovan na CentOS Linux serveru, u vlasništvu Agencije, na istoj platformi na kojoj se hostuje eSPI aplikacija za dostavu podataka iz oblasti slobodnog pristupa informacijama.

Aktivnosti koje se odnose na web sajt Agencije u prethodnoj godini odnosile su se na redovno ažuriranje sajta objavljivanjem značajnog broja akata, rješenja i mišljenja koja se donose u Agenciji kao i objavljivanje svih aktuelnosti u vezi rada i nadležnosti Agencije.

U prethodnoj godini na web sajtu Agencije objavljena su 28 saopštenja za javnost u vezi rada i nadležnosti Agencije. U oblasti zaštite ličnih podataka objavljena su 20 rješenja i 10 mišljenja. U dijelu namijenjenom za proaktivan pristup informacijama objavljene su Vodič za SPI, Budžet Agencije, Izveštaj o radu, Plan integriteta, Plan rada i dr.

3.2.3. Elektronski i štampani mediji

Agencija, i pored činjenice da nije popunjeno radno mjesto službenika za odnose s javnošću, redovno izvještava javnost o svojim aktivnostima. Takođe, mediji pokazuju interesovanje za pojedina pitanja iz domena nadležnosti Agencije. U protekloj godini mediji, pogotovu portali, su izvještavali o pojedinim pitanjima iz domena rada Agencije.

3.2.4. Saradnja sa drugim institucijama

Saradnja sa drugim institucijama je veoma važan segment djelovanja Agencije u svrhu ispunjenja zacrtanih ciljeva i zadataka.

Saradnja sa Ministarstvom vanjskih poslova ogleda se kroz redovne komunikacije i periodična i *add hoc* izvještavanja Agencije prema međunarodnim organizacijama i tijelima u kojima participira Crna Gora.

Saradnja sa Upravom prihoda i carina, Fondom za zdravstveno osiguranje, Zavodom za zapošljavanje idr. odvija se u sklopu ispunjavanja redovnih zakonskih obaveza Agencije.

3.2.5. Međunarodna saradnja

Međunarodni skup "Nedjelja privatnosti 2023" - Željko Rutović, Predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Crne Gore, povodom 28. januara, Dana zaštite podataka o ličnosti, učestvovao je i bio panelista na regionalnom skupu "Nedjelja privatnosti 2023", koji je bio održan u Beogradu od 23. do 26. januara, a u okviru projekta Povećanje građanskog angažmana na polju Digitalne agende ICEDA. Rutović je govorio na panelu, Razmatranja privatnosti u dobu implementacije Digitalne Agende u zemljama Zapadnog Balkana. Ovaj događaj stavlja u fokus pitanje privatnosti i zaštite podataka o ličnosti kroz diskusiju sa stručnjacima iz civilnog, privatnog i javnog sektora, a u cilju snaženja razumijevanja javnosti izazova i prijetnji za privatnost zbog širenja i upotrebe novih digitalnih tehnologija, te u tom duhu i ukazivanja na važnost nadzora i javne kontrole nad obradom ličnih podataka. Partneri u implementaciji projekta koji je podržan od strane Evropske Unije su bili: Metarmorphosis foundation (Sjeverna Makedonija), Open Dana (Kosovo), e-governance Academy (Estonija), Partneri za demokratsku promjenu Srbije, NVO 35 MM (Crna Gora) i Levizija Mjaft (Albanija). Na skupu je učestvovao i direktor Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Crne Gore, gospodin Ivan Medojević.

Predsjednik i članovi Savjeta Agencije u radnoj posjeti Povjerenika za informiranje Republike Hrvatske - Na poziv dr.sc Zorana Pičuljana Povjerenika za informiranje Republike Hrvatske u Zagrebu su od 21.02. do 23.02.2023. godine u radnoj posjeti boravili mr Željko Rutović Predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama i članovi Savjeta Agencije Muhamed Gjokaj i Zoran Vujičić. Radna posjeta upriličena je u povodu razmjene iskustava i praksi implementacije važnog pravnog instituta, prava na pristup informacijama u posjedu organa vlasti. Posjeta je u duhu potpisanog Memoranduma o saradnji između Povjerenika za informiranje Republike Hrvatske i Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Crne Gore potpisanog 2015. godine u Zagrebu. Tema razgovora bio je pregled zakonodavstva iz oblasti pristupa informacijama, iskustva u žalbenom postupku kao i pitanja analize ponovne upotrebe informacija. Sa posebnim osvrtom sagovornici su posvetili pažnju institutu zloupotrebe prava koji je inače normativno definisan u Zakonu o slobodnom pristupu informacijama Republike Hrvatske. U tom duhu sagovornici su saglasni da podnošenje neprimjerenog broja zahtjeva uz traženje istovjetnih informacija nije u javnom interesu a prouzrokuje troškove u upravnom sporu. U tom kontekstu normativno i praktično iskustvo Republike Hrvatske to jest Povjereništva za informiranje pokazalo se normativno uputnim i u javnom interesu opravdanim i cjelishodnim rješenjem. Tokom posjete Hrvatskoj Predsjednik i članovi Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama imali su prijem kod Predsjednice Visokog Upravnog suda Republike Hrvatske, mr Inge Vezmar Barlek, kao i kod Predsjednika Odbora Hrvatskog Sabora za Ustav, Poslovnik i politički sistem, gospodina Dražena Bošnjakovića kojom prilikom su aktuelizovana pitanja iz domena materije slobodnog pristupa informacijama u kontekstu standarda, evropske prakse kao i parlamentarnih

iskustava u normiranju ove izazovne materije kojom se podstiče transparentnost organa javne vlasti. Takođe, delegacija AZLP u Saboru Hrvatske imala je prijem kod Predsjednice Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu prof dr Vesne Bedeković.

Predstavnici Ureda Povjerenika Republike Hrvatske u posjeti Agenciji -

U periodu od 11-14 septembra 2023. godine u posjeti Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama boravili su predstavnici Ureda Povjerenika Republike Hrvatske dr. sc. Zorana Pičuljana Povjerenik i mr. sc Dubravka Bevandić, voditeljica Službe za zaštitu prava na pristup informacijama. Prilikom posjete predstavnici dvije institucija razmijenili su mišljenja o komparativnim iskustvima, normi i praksi u oblasti slobodnom pristupu informacijama te u tom duhu apostrofirali izazove u radu kao što su veliki broj podnijetih žalbi i veliki novčani troškovi u upravnom sporu. Ovom prilikom posebno je naglašena briga primjene u praksi normativnih rješenja u kontekstu zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama, što je kako je istaknuto, opterećuje rad institucija te kao takav narušava izvornost duha, principa i načela Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Zajednički je uočeno da moguća rješenja ovog pitanja treba tražiti kroz najbolja evropska iskustva, prakse, uz očuvanja izvornosti principa tj prava javnosti da zna. Delegacija Hrvatske tokom boravka sa predstavnicima AZLPSPI posjetila je Upravni sud Crne Gore kojom prilikom su upoznati sa prilikom velikog broja tužbi zbog ćutanja uprave što otežava rad administracije. Takođe i ovom prilikom je istaknuta zlupotreba prava koji je kao institut prepoznat u pravnim sistemima Republike Hrvatske, Slovenije, Portugala i Irske, a te bi isti trebao da bude inkorporiran u zakonodavni okvir Crne Gore. Tokom posjete dogovoreni su modeli buduće saradnje kao zajedničko učešće u mogućim projektima koji bi bili od strane EU ilii drugih međunarodnih organizacija.

Članovi Savjeta Agencije u radnoj posjeti Briselu - Članovi Savjeta

Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Muhamed Gjokaj i Zoran Vujičić boravili su od 18. do 22. septembra u radnoj posjeti Briselu, tj. ključnim institucijama za zaštitu ličnih podataka. Tokom petodnevne posjete kroz intezivnu razmjenu informacija i praksi na visokom nivou, članovi Savjeta imali su priliku da razgovaraju sa ekspertima iz oblasti zaštite ličnih podataka. Tokom radnog boravka članovi Savjeta posjetili su Evropski Bord za zaštitu podataka, Generalni direktorat za pravosuđe i Evropski parlament, kojom prilikom su se upoznali sa najnovijim informacijama u oblasti zaštite podataka, te sa konkretnim pravnim, institucionalnim i metodološkim pitanjima. Tokom sesije ovog odbora razmijenjena su iskustva sa drugim državama Zapadnog Balkana, te podijeljena mišljenja i stavovi o zajedničkim izazovima i pristupima.

Delegacija AZLP na sastanku Inicijative 2020 u Dubrovniku -

Predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama mr Željko Rutović, članovi Savjeta Muhamed Gjokaj i Zoran Vujičić i šefica Odsjeka za slobodan pristup informacijama Biljana Božić, učestvovali su 12. i 13. oktobra u Dubrovniku na četvrtom sastanku Inicijative 2020 koja okuplja tijela koja se bave zaštitom

prava na pristup informacijama zemalja Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Srbije, Sjeverne Makedonije i Kosova. Svrha djelovanja Inicijative 2020 je saradnja i razmjena dobrih praksi u zaštiti prava na pristup javnim informacijama. Prvog dana sesije ove predmetne Inicijative, predsjednik Savjeta Agencije mr Željko Rutović imao je izlaganje na temu: „SLOBODA - DEMOKRATIJA – INFORMACIJA (Civilizacijsko – kulturološki kontekst prava javnosti da zna)“. Ovogodišnji organizator Inicijative 2020 je Ured Povjerenika za informiranje Republike Hrvatske. Članice Inicijative 2020, na svom 4. redovnom godišnjem sastanku, raspravljale su o postignutim standardima postupanja nacionalnih institucija zaduženih za pravo na pristup informacijama, otvorenim pitanjima primjene prava po pojedinačnim zahtjevima i u proaktivnoj objavi informacija. Poseban naglasak bio je usmjeren na problem „ćutanje administracije“ i zloupotrebe prava na pristup informacijama. Članice Inicijative 2020 izdale su i

ZAJEDNIČKO SAOPŠTENJE

1. Radi osiguranja pravilne i efikasne primjene prava, obveznicima zakona kojim se uređuje pravo na pristup informacijama se preporučuje puna i dosljedna primjena postignutih i potvrđenih standarda nacionalnih institucija zaduženih za nadzor i zaštitu prava u ovom području.
2. „Ćutanje administracije“ derogira pravo građana na pristup informacijama od javnog značaja. U pravnom sistemu trebaju se iznaći efikasni mehanizmi sankcionisanja odgovornih lica obveznika primjene zakona koji učestalo ignorišu zahtjeve građana.
3. Zloupotreba prava na pristup informacijama od strane nekorektnih podnosioca zahtjeva značajno opterećuje rad organa javne vlasti i izravno šteti ostvarivanju prava na pristup informacijama. Cilj tih zahtjeva nije osiguranje transparentnosti, otvorenosti i kontrola vlasti, već ometanje rada organa javne vlasti ili takav zahtjev ima lukrativnu namjenu. Takvo je postupanje nedopustivo, iznimno šteti pravu na pristup informacijama i pretvara ga u njegovu suprotnost. Stoga je u nacionalnom okviru nužno pravno urediti institut zloupotrebe prava na pristup informacijama, odnosno nepoštene upotrebe prava.
4. Sljedeći sastanak Inicijative 2020 održat će se 2024. godine u Crnoj Gori.

Radna posjeta predstavnika SIGME Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama - Timo Ligi predstavnik SIGME dana 01.11.2023. godine bio je radnoj posjeti Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama kojoj su prisustvovali predsjednika Savjeta Agencije mr Željko Rutović, član Savjeta Agencije Muhamed Gjokaj, član Savjeta Agencije Zoran Vujić, pomoćnik direktora mr Zoran Bošković i Rukovodilac Odsjeka za slobodan pristup informacijama Glavni kontrolor Biljana Božić. Predsjednik Savjeta Agencije je u odnosu na iskazanu spremnosti da SIGMA podrži akcione mjere iz Akcionog plana u vezi realizacije Strategije reforme državne uprave i uspostavljanja uslova za adekvatnu primjenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, zahvalio se apostrofirajući da je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama posvijećena promovisanju kako EU standarda tako i vrijednosti koje kao nezavisne institucije garantuju ustavno pravo na slobodan pristup informacijama. Važno pitanje koje se razmatralo tokom razgovora je

institut zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama, te da će se u tom duhu organizovati sastanak pod pokroviteljstvom SIGME u saradnji sa Agencijom, Vrhovnim sudom Crne Gore, Upravnim sudom Crne Gore, Ministarstvom pravde, Ministarstvom finansija, Ministarstvom javne uprave, Zaštitnikom imovinsko pravnih interesa, Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda i predsjednika Advokatske komore Crne Gore. Predsjednik Savjeta Agencije predstavnik SIGME upoznao sa zaključcima „Inicijative 2020“ koja je održana u Dubrovniku kojom prilikom su zemlje učesnice zaključile: „da zloupotreba prava na pristup informacijama od strane nekorektnih podnosioca zahtjeva značajno opterećuje rad organa javne vlasti i šteti ostvarivanju prava na pristup informacijama. Takvo je postupanje nedopustivo, iznimno šteti pravu na pristup informacijama i pretvara ga u njegovu suprotnost.“ Učesnici sastanka su postigli dogovor oko organizacije edukacije za potrebe zaposlenih u obrazovanju ovlašćenih službenika za slobodan pristup informacijama, kako bi se se kroz posebnu obuku omogućilo stručno osposobljavanje i ubrzao proces odlučivanja. Edukacija će biti organizovana u saradnji sa SIGMOM, Ministarstvom prosvjete uz aktivnu pomoć Agencije.

Saradnja Agencije i Savjeta Evrope – 02.11.2023. godine, održan je sastanak Savjeta Agencije i Šefice Programske kancelarije Savjeta Evrope u Podgorici gospođe Lejla Dervišagić. Sastanku su prisustvovali predsjednik Savjeta Agencije Željko Rutović, članovi Savjeta Muhamed Gjokaj i Zoran Vujičić i menadžment Agencije. Cilj sastanka je bio razmjena mišljenja i iskustava na bazi evropskih standarda kako u oblasti djelovanja zaštite ličnih podataka, tako i slobodnog pristupa informacijama, kao mehanizma, kako zaštite ljudskih prava tako i unapređenja demokratske kontrole putem zakonskog uvida u dokumente organa javne vlasti. Učesnici su posebno akcentovali izazove u daljoj primjeni međunarodnih standarda i evropskog pravnog okvira. Takođe, istaknuto je da je u primjeni propisa od izuzetne važnosti kontinuirana edukacija i stručno usavršavanje kako zaposlenih u Agenciji, tako i svih drugih društvenih aktera, pri čemu je saradnja i partnerstvo sa Savjetom Evrope od izuzetne važnosti. Zajednička konstatacija učesnika sastanka je da saradnja između Agencije i Savjeta Evrope treba biti u narednom periodu partnerski intezivirana, sa ciljem realizacije projekata koji se tiču promocije i zaštite ličnih podataka i adekvatne primjene prava na slobodan pristup informacijama, u skladu sa zakonodavstvom Crne Gore, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i praksom Evropskog suda za ljudska prava, kao i najboljih komparativnih primjera zemalja sa dugom praksom primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

3.2.6. Ostale aktivnosti

- Objedinjavanje i izrada konačne verzije ***Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2022. godinu*** - Članom 62 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti ("Službeni list Crne Gore", br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) definisana je obaveza Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan

pristup informacijama da podnosi godišnji izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka Skupštini Crne Gore do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu. Takođe, članom 43 Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list Crne Gore", br. 44/12 i 30/17) definisana je obaveza Savjeta Agencije da jednom godišnje podnese Skupštini Crne Gore izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama. Savjet Agencije je na XIV sjednici održanoj 23.03.2023. godine usvojio Izvještaj, potom je isti štampan i prosljeđen Skupštini Crne Gore.

- ***Plan za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola za 2023. godinu sa Izvještajem o realizovanim aktivnostima za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola za 2022. godinu*** – Na osnovu Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 75/18) i Uputstva o sadržaju izvještaja i načinu izvještavanja o sistemu finansijskog upravljanja i kontrola definisana je obaveza izrade planova, sprovođenje planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola i način izvještavanja. Agencija je u zakonskom roku (24.03.2023. godine) Ministarstvu finansija dostavila Plan za tekuću sa izvještajem za prethodnu godinu.
- ***Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta za 2022. godinu*** - Plan integriteta je interni antikorupcijski dokument u kome je sadržan skup mjera kojima se sprečavaju i otklanjaju mogućnosti za nastanak i razvoj različitih oblika koruptivnog ponašanja u okviru organa, a koji nastaje kao rezultat „procjene podložnosti određenih radnih mjesta za nastanak i razvoj korupcije i drugih oblika pristrasnog postupanja.“ U skladu sa članom 77 Zakona o sprječavanju korupcije („Službeni list Crne Gore“, broj 53/14) Agencija je 04.04.2023. godine dostavila Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta za 2022. godinu.
- ***Godišnji izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare*** - U skladu sa članom 53 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", broj 75/18) i članom 4 Pravilnika o načinu uspostavljanja sistema za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", broj 71/19), Ministarstvu finansija je 30.01.2023. godine dostavljen ovaj dokument.
- ***Evidencija poklona, sponzorstva i donacije*** - U skladu članom 19 stav 1 Zakona o sprječavanju korupcije ("Službeni list Crne Gore", br. 053/14 i 042/17 Agencija je ASK dostavila izvod iz evidencije poklona. Takođe, shodno članu 22 stav 1 Zakona o sprječavanju korupcije Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama obavjestila je ASK da nije primila sponzorstva niti bilo kakvu vrstu donacije.
- ***Transparentnosti finansiranja medija iz javnih prihoda*** - U skladu sa članom 13 Zakona o medijima („Službeni list Crne Gore“, broj 82/20), Agencija je Ministarstvu

klulture dostavila popunjene obrasce o transparentnosti finansiranja medija iz javnih prihoda za 2022. godinu.

- Učešće u radu **Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja Šengenskog akcionog plana** – predstavnik Agencije učestvuje u radu Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja Šengenskog akcionog plana.
- **Vodič za pristup informacijama u posjedu Agencije** - Zakonom o slobodnom pristupu informacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 44/12 i 30/17), članom 11 propisano je obaveza organa vlasti da sačini, objavi i redovno ažurira vodič za pristup informacijama u svom posjedu. Ažuriranje vodiča za pristup informacijama se vrši jednom godišnje, odnosno u roku od 30 dana od dana promjene vrsta informacija u njegovom posjedu i podataka od značaja za pristup informacijama. S obzirom na nastale personalne promjene u Agenciji, izrađen je i objavljen na web stranici novi Vodič za pristup informacijama u posjedu Agencije.
- Predlaganje i utvrđivanje **Plana rada Agencije** je propisano odredbama člana 56 stav 1 tačka 4 i člana 59 stav 1 tačka 4 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kojima je definisano da Savjet Agencije „utvrđuje godišnji plan rada i godišnji izvještaj o radu Agencije“, a direktor Agencije „predlaže Savjetu Agencije planove rada...“. Bliža određenja o predlaganju, utvrđivanju i sadržaju godišnjeg plana rada Agencije sadržana su u članu 32 Statuta Agencije, kao i Pravilima o radu Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama („Službeni list CG“, broj 26/13). Članom 11 ovih Pravila definisano je da Savjet Agencije utvrđuje godišnji plan rada, na predlog direktora Agencije, što je i urađeno 29.12.2023. godine.
- **Energetska efikasnost** – Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, a za potrebe realizacije projekta „Uspostavljanje inventara javnih objekata na državnom i lokalnom nivou za potrebe sprovođenja mjera energetske efikasnosti“, kojeg sprovodi Ministarstvo ekonomije, dostavljala relevantne podatke.
- **Svjetska trgovinska organizacija** - Kao podrška ekspertsom timu za Pregovore u okviru STO na temu elektronske trgovine, Agencija je imenovala kontakt osobu. Traženi podaci iz oblasti rada i nadležnosti Agencije su na vrijeme dostavljeni.

ZAKLJUČAK

Izveštaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2023. godinu sadrži zbirne podatke o realizovanim rezultatima i aktivnostima Agencije po utvrđenim ciljevima i zakonom definisanim nadležnostima.

Agencija je, i pored ograničenih administrativnih kapaciteta, kao i ograničenih budžetskih sredstava, i tokom 2023. godine nastavila da realizuje aktivnosti na promociji i afirmisanju prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama. Takođe, Agencija je na formalan, a nerijetko neformalan način (neposrednim kontaktima), pružala pomoć u davanju savjeta građanima za djelotvornu primjenu Zakona o zaštiti ličnih podataka i Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

U toku 2023. godine ukupno je izvršeno 87 (osamdestisedam) nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka. Po osnovu podnijetih inicijativa izvršeno je 64 (šesdestičetiri) nadzora, dok je po osnovu zahtjeva za zaštitu prava izvršeno je (devetnaest) 19 nadzora, dopunskih nadzora je izvršeno (dva) 2 nadzora i provjera postupanja – kontrolnih nadzora je izvršeno 2 (dva). Pored zahtjeva za saglasnost i mišljenja, građani i institucije su pokazali interesovanje vezano za zloupotrebu ličnih podataka, u smislu neosnovanog zadržavanja ličnih karata od trećih lica, obrade podataka o ličnosti prilikom kupovine robe, neovlašćenog korišćenje broja telefona građana u marketinške svrhe, video nadzora u stambenim zgradama, hotelima i drugim objektima, te ostvarivanja prava u vezi sa obradom podataka o ličnosti.

U narednom periodu poseban izazov će biti usaglašavanje zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske Unije, a posebno sa Uredbom Evropskog parlamenta i Savjeta o zaštiti fizičkih lica u odnosu na obradu podataka o ličnosti i o slobodnom kretanju takvih podataka (Opšta uredba o zaštiti ličnih podataka – GDPR 2016/679). Očekivanja su da novim zakonskim rješenjima, te primjenom tih rješenja od strane svih društvenih aktera učinimo nove iskorake ka ostvarivanju prava građana na privatnost.

S obzirom na činjenicu rapidnog razvoja tehnike i tehnologije, globalne izazove u regulaciji ovog pitanja, sve veće konzumacije interneta i društvenih mreža, te implementacije algoritama i vještačke inteligencije i njihove upotrebe i izazova u odnosu na privatnost, pitanja su kojima se mora pokloniti posebna pažnja u narednom periodu od strane cjelokupnog društva.

Period primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama od 2005. godine do 2023. godine, pokazuje opravdanost i svrdishodnost ovog međunarodnog prava, no istovremeno i svoje devijacije u implementaciji, vidljive u ogromnom broju predmeta i žalbi prvostepenim i drugostepenom organu, čime se gubi supstancialni i institucionalni sadržaj duha i cilja ovog prava.

I dalje zabrinjava porast broja izjavljenih žalbi – 7.365. Visok broj žalbi izjavljenih Agenciji i dalje karakterišu slučajevi zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama kroz podnošenje velikog broja zahtjeva istovjetnim obveznicima primjene Zakona sa ciljem ostvarivanja prava na troškove postupka, koji zbog kratkih rokova postupanja imaju

za posledicu ostvarivanje pozamašnih troškova postupka kroz angažovanje advokata kao zastupnika.

Analizom strukture podnosioca žalbi, primjetno je da se kao podnosioci žalbi najčešće pojavljuju dvije nevladine organizacije i jedno fizičko lice, koje je i osnivač jedne od ovih NVO.

U postupku analize slučaja evidentno je da je proteklih godina zabilježen veliki broj zahtjeva za pristup informacijama kod prvostepenih organa, kao i veliki broj pokrenutih postupaka pred Agencijom, što dovodi do dileme da li se ovim zahtjevima ima za cilj ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja ili se ovaj pravni mehanizam koristi kako bi se zbog kratkih zakonskih rokova i manjkavosti zakona došlo do materijalne koristi na račun državnog budžeta.

Savjet Agencije je u postupku odlučivanja po žalbama na akte kojima je odlučeno po osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama uočio praksu zloupotrebe korišćenja prava na slobodan pristup informacijama i to kod jednog dijela nevladinog sektora koji angažovanjem advokata, a bez želje da dobiju traženu informaciju, ostvaruju na taj način značajne troškove pred nadležnim sudovima Crne Gore.

O tome govore i primjeri predmeta u kojima stranka odustaje od žalbe i tom prilikom ne želi informaciju, a ostvaruje troškove putem pokretanja upravnih sporova gdje se u zavisnosti od složenosti predmeta ostvaruju naknade na ime troškova upravnog spora od 200 do 1.079 eura po predmetu pred Upravnim sudom Crne Gore.

Crnogorskim Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, nije propisana odredba zloupotrebe prava, odnosno mogućnost da tijela javne vlasti uskrate pristup informaciji kada zahtjev odnosno njegov podnositelj predstavljaju teret za normalno funkcionisanje organa na način da pravo na pristup informacijama gubi svoj supstancijalni sadržaj. Institut zloupotrebe prava nije nepoznanica u pravnoj praksi i sadržan je u zakonskim rješenjima država regiona i članica EU (Republika Hrvatska, Republika Slovenija, Republika Irska..). Integritet i funkcioniranje institucija takođe je u javnom interesu, a njihovo neutemeljeno ugrožavanje dovodi do štete za ostvarivanje prava drugih i obavljanje javnih funkcija u svihu javnog interesa.

Velik broj upravnih sporova ima razoran učinak ne samo na budžet, već i na motivaciju i djelotvornost rada Agencije, zbog čega se sav rad Agencije svodi na predmete koje pokreće nekoliko lica koja učestalo podnose žalbe, dok ostali podnosioci žalbi moraju da čekaju na rješavanje svojih predmeta.

I Evropska komisija, u svom Izvještaju o Crnoj Gori za 2023. godinu, primjećuje **“Najviše pritužbi podnijelo je svega nekoliko fizičkih lica, što bi moglo da ukazuje na zloupotrebu sistema radi finansijske dobiti”**.

Ovo pitanje ne možemo posmatrati izolovano tj. pojedinačno samo iz ugla Agencije već prevashodno kao sistemsko – institucionalni inkluzivni proces svih subjekata društva, grana vlasti i svih participanata ovog prava. Otuda, Izvještaj imađu ostalog ima za cilj da na bazi činjenica, dosadašnje prakse i iskustva u radu podstakne moguće dodatne objektivne nivoe praktične održivosti zakonske materije koja bi afirmisala ovaj institut na najvećim standardima i kompativnim praksama.

Što se tiče unutrašnje organizacije i potpunosti radnih mjesta Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim je predviđena 28 radna mjesta sa 47 izvršioca na kraju 2023. godine, definisane poslove i zadatke je obavljalo 36 (76,60%) izvršilaca.

Kadrovsko snaženje Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama u kontekstu primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama treba posmatrati kao prioritet, ali u nužnom kontekstu potrebne korelacije izmjena zakonskih rješenja kojim bi se na praksi ispoljenim nedostacima unaprijedila ova materija. Agencija ima potrebu za snažnim jačanjem kadrovskih kapaciteta kroz dvostruko uvećanje kadra. Tome u prilog ide i dio Izveštaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2023. Godinu kojim se kaže: **"Kadrovski kapacitet Agencije treba da bude povećan, posebno u oblasti slobodnog pristupa informacijama, čijim predmetima, se u 2022. godini bavilo samo deset zaposlenih"**. (strana 35 Izveštaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2023. godinu - nezvaničan prevod).